

Reševanje zapletenih pravnih vprašanj

Metode, tehnike
in miselni procesi

mag. Primož Obal

Naslov: Reševanje zapletenih pravnih vprašanj: metode, tehnike in miselni procesi, III. knjiga
Strokovna in znanstvena knjiga. Strokovni prispevek temelji na že podanih izsledkih.
Znanstveni prispevek temelji na lastni raziskavi.

Tipologija dela: Strokovna in znanstvena knjiga

Knjiga za področje prava: teorija prava, civilno pravo

Izdano v samozaložbi: Primož Obal, Cankova 25b, 9261 Cankova

E-knjiga, spletno mesto objave: <https://www.obal-invent.si>

Avtor: mag. Primož Obal, SICRIS: 40821 (izven evidence ARRS)

Kraj izdaje: Cankova

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici Ljubljana:

[COBISS.SI-ID 136806147](https://nuk.ub.uni-lj.si/COBISS.SI-ID/136806147)

ISBN 978-961-96125-0-7 (PDF)

datum: januar 2023

TEMELJNI POJMI

Oškodovanec

Pojem oškodovanca se bo v knjigi o civilnih razmerjih nanašal na fizične osebe. V določenih poglavjih se bomo dotaknili tudi skupnosti povezanih fizičnih oseb.

Dolg in terjatev

Dolg in terjatev predstavljata, praviloma, nasprotna pravna položaja pri premoženjskih razpolaganjih. V knjigi se bomo dotaknili tudi primerov, ko se položaj dolga in terjatve zamenja, oškodovanec pa ostane isti.

Osebnostne pravice

Osebnostne pravice so določene v najvišjem pravnem aktu države, Ustavi. Pri razpravi bomo izhajali iz naravnega izvora teh pravic in zagovarjali njihovo samozadostnost.

RDEČA NIT

Uvodoma bralcu predstavljamo smernice, kako razumeti razvejanost tematike, na način, da se vsebina knjige vseeno razvija ob stalni ideji, katero zasleduje vse do razpleta. Cilj knjige je pomoč oškodovancu, da doseže zaščito svojega pravnega položaja. Pri tem razvoj zgodbe ne ponuja izbire pravnih sredstev ali oblikovanje zahtevkov. Ponuja paradigmo (po SSKJ vzorec), kako prepričati razsojevalca, da najprej spozna kršitev premoženjskih ali osebnostnih pravic in potem začne iskati pravno podlago, katera je podana *per se*.

Bralec, kateri ni nujno s pravom seznanjena oseba, bo rdečo nit knjige zaznal v metodiki iskanja okoliščin dejanskega življenja, katere posegajo na premoženjska in osebnostna razmerja posameznikov. Ravno slednje predstavlja prvi korak pomoči oškodovancu, da doseže svoj cilj zaščite pravnega položaja.

POGLED OD ZGORAJ (celostni pogled)

K celotnemu raziskovalnemu delu je potrebno pristopiti od začetka zgodbe. Slednjo predstavlja škodni dogodek premoženjskega predznaka ali dogodek posega v osebnostno pravico. Če je zaznava dogodka neposredna, potem ne gre za zapleten pravni primer. Pri tem ni pomembno, če je odločitev sodišča ugodilna ali zavrnilna. Kaj pa, če veriga vzrokov in posledic ni izkazana v potrebni natančnosti (beri: pravno zahtevni natančnosti) trditvenega in dokaznega bremena (beri: obstoja odločilnih okoliščin). Kako sedaj zapolniti manjkajoče člene. Enako se postavi vprašanje, katera okoliščina je odločilna za uporabo pravnega pravila.

Pogled od zgoraj nam torej omogoča zaznavo nepopolne verige vzrokov in posledic, katero je potrebno dopolniti. Orodje za iskanje manjkajočih členov pa ponujajo ravno metode, tehnike in miselni procesi.

Ker gre za zahtevna pravna vprašanja (ZPV₁₋₃), je lahko učinkovita edino uporaba izvirnih miselnih procesov.

Celostni pogled torej razkriva ravno te miselne procese dedukcije, indukcije, selektivne indukcije ter abdukcije, katere je najti v vsakem zvezku tretje knjige. Ali so metode, tehnike in miselni procesi, prilagojeni za civilna razmerja, tudi izvirni, pa naj presodi vsak strokovnjak posebej.

Pri tem avtor zastopa stališče, da je o miselnih procesih razpravljati holistično. Razlika med njimi je podana le, kar se tiče začetka poti raziskovanja. Ko je veriga vzrokov in posledic popolna (beri: celostna), je mogoče logičen sklep narediti s prav vsakim miselnim pristopom.

Težava pa nastopi v primeru dopolnjevanja nepopolne verige, kar je tudi predmet raziskovanja slednje knjige.

POGLED OD ZUNAJ

Celotno raziskovalno delo je mogoče ovrednotiti tudi neodvisno od svoje notranje strukture. Ko ne bomo sledili rdeči niti knjige, temveč bomo na metode, tehnike in miselne procese civilnega pravnega področja, gledali z vidika vprašanja (kar se razkrije že z naslovom knjige).

Če bomo pogled na knjigo gradili iz vidika vprašanja, je prvo, kar nam lahko pade na pamet, splošno izkustvo, da za rešitev vsakega vprašanja potrebujemo ustrezno metodiko. Kot drugo izkustvo, pa je na mestu ugotovitev, da metodika ne nudi uspeha, če vprašanje ni zastavljeno pravilno. Slednje ugotovitve nam nudijo prve orise, kaj bi morala knjiga vsebovati.

V tej smeri je oškodovancu v pomoč izbrani katalog različnih kazal in vprašanj, katera pogled od zunaj ožijo.

Vseeno pa knjiga ne ponuja neposredne izbire pravnih sredstev ali oblikovanje zahtevkov.

NAČIN BRANJA (za vsakega)

Bralec, kateri ni nujno seznanjen s pravnimi instituti, bi lahko pri razumevanju knjige naletel na težave, katere bi nudile vse, razen zelene pozitivne učinke razprave. Zato je nujno gradivo osmisliti z nepravniškim jezikom. Zaplet raziskovanja je predstavljen v uvodnih poglavjih. V delu postavljanja hipotez je pravniško znanju lahko v pomoč, vendar pa ni nujno. Tako pravno znanje tudi ni nujno v poglavjih o metodah in miselni procesih, uporabljenih pri civilnih razmerjih. Postavljanje shem po Peircu, pri miselnem procesu abdukcije, sili bralca le k uporabi življenjske logike.

Zato je mogoče bralcu, kateri nima posebne želje po obravnavi pravnih institutov, predlagati, da naj začne knjigo brati ravno v tem, logičnem delu. Obstaja namreč velika verjetnost, da se je z napako kupljenega izdelka, nezdravim okoljem, okvaro zdravja ter posegom v osebnostne pravice, že enkrat soočil.

NAPOTKI BRANJA (za strokovnjake)

Znanje glede nastanka, pomena in načina reševanja zapletenih pravnih vprašanj je avtor povzel iz prvih dveh knjig (splošni in kazenski del). Tam predstavljen opis elementov pravnega vprašanja ter predstavljena piramida načina reševanja zapletenega pravna vprašanje, je neposredno uporabljiva tudi na civilnem področju.

Osnovno razumevanje miselni procesov je prav tako splošno znanje, katero se za področje civilnega prava uporablja neposredno. Opis (na splošni ravni) uporabe miselnih procesov v pravu, podan v drugi knjigi, zadostuje tudi za civilni del prava.

Pri posameznih pravnih značilnostih civilnopравnih razmerij in pravnega postopka, avtor ne podaja splošnega opisa, temveč se sklicuje le na tiste ugotovitve, katere naj pomagajo postaviti bazen, za potrditev ali ovrženje postavljenih hipotez.

Vsebino bazena pa napolnjujejo metode, tehnike in miselni procesi prilagojeni civilnemu pravnemu področju. Pravna teorija, tudi z logičnimi zaključki, se na koncu poveže z dejansko uporabo v konkretnih primerih. Slednje z namenom, da se tudi izkustveno pretresejo postavljene hipoteze.

Napotek je tako najti v iskanju (prilagajanja) miselnih procesov za področje civilnega prava. Kar pa je neprekinjeno povezano s trditvami, dokazi in

pravno podlago. Razsoje brez trditev, dokazov in pravne podlage, pa ni mogoče šteti za standard pravne varnosti. Cilj knjige pa je ravno pomoč oškodovancu, da doseže vrnitev v prejšnje stanje.

CILJI POSAMEZNIH ZVEZKOV

Da postane tematika iskanja okoliščin dejanskega življenja, katere posegajo na premoženjska in osebnostna razmerja posameznikov, tudi pravno zanimiva (osmišljena), je knjiga razdeljena na številne zvezke, kateri nosijo večinoma pravna imenovanja. V tem poglavju bomo podali razčlenitev knjige po dognanjih pravne teorije.

Vseeno pa je v osnovi možno poimenovanje zvezkov tudi na popolnoma laičen način. Za vsak zvezek bomo tako poskušali najti tudi splošno življenjski naslov.

Prvi in drugi zvezek predstavljata znanstveni okvir razprave. Preko opredelitve razlogov za razpravo in tematike za obravnavo, podajamo že uveljavljene (splošne) zaključke in na koncu postavljamo kot nepotrjene, nove hipoteze, katere bomo v knjigi pretresali.

Ravno že uveljavljeni zaključki predstavljajo v osnovi preverjene življenjske zakonitosti. Hipoteze pa slednje zaključke razširjajo, s ciljem, da bodo v raziskavi potrjeni, ali pa tudi ovrženi. Kot laičen naslov bi lahko slednja zvezka poimenovali: priprave na začetek dela.

Tretji zvezek prikazuje potek pravnega postopka na časovni osi, s sklicevanjem na pravne pojme Zakona o pravnem postopku (ZPP): stroški postopka, predlogi pravnih strank, izvajanje dokazov, zastopanje strank, naroki, zavarovanje dokazov in zavarovanje z odredbami.

Tehnika prikaza s časovno osjo, približa pravdni postopek (v zvezku meji), teku časa. Kaj se torej pričakuje (beri lahko zgodi), če se sproži sodni postopek. Ali pa tudi, kaj se zgodi, če se postopek (še) ne sproži (predpravdno urejanje).

Časovnica trditvene podlage pravna opravila predpravdnega in pravnega postopka, razčlenjuje na nadaljnje pravne pojme: neformalna in formalna procesna opravila (**četrti zvezek**).

Splošni življenjski naslov bi se lahko glasil: zbiranja podatkov o dogodku.

Tudi v **petem zvezku** časovnica dokazne podlage pravna opravila predpravdnega in pravnega postopka, razčlenjuje na neformalna in formalna procesna opravila.

Splošni življenjski naslov se lahko glasi: zbiranje dokazov o dogodku.

Šesti zvezek primerja delo pravnega strokovnjaka pred vložitvijo tožbe in delo sodnika pri razsoji, ko slednji išče pravno podlago. Sklicujemo se na pravna opravila (v tej knjigi miselne procese): pravnega silogizma, subsumpcije, argumentacije in primerjave.

Kot splošni življenjski naslov ustreza: (pisna) vsebina sodbe.

Potem, ko smo podali obstoječe znanje o vodenju pravnega postopka, pa lahko otvorimo jedro knjige, katero naj ponuja nova spoznanja. Cilj **sedmega zvezka** je, da ponudi izvirni raziskovalni instrumentarij, kateri pomaga pravnemu strokovnjaku, da najde odgovore na zahtevna pravna vprašanja trditvene, dokazne in pravne podlage. Tendenco zahtevnosti smo tokrat prenesli na strokovnjaka in ponudili slednjemu orodja, katera mu naj

pomagajo pri reševanju pravnega položaja oškodovanca. Naslov poglavja: orodja strokovnjaka, ustreza življenjski stvarnosti.

Uporaba orodij pa je mogoča le z miselnimi procesi. Slednji bodo v svoji izvorni obliki predstavljeni v **osmem in devetem zvezku** tretje knjige. Najprej je potrebno opraviti primerjavo med kazenskim in civilnim pravnim področjem. Potem pa v nadaljevanju uporabiti, najprej, manj spekulativen miselni proces, (selektivne) indukcije, na konkretnih primerih civilnih razmerij. V **devetem zvezku** pa sledi predstavitev, bolj spekulativnega miselnega procesa, abdukcije, zopet na konkretnih civilno pravnih razmerjih.

Piramido reševanja zapletenih pravnih vprašanj bomo v **desetem, enajstem in dvanajstem zvezku** navezovali na sodni postopek. Slednje je le nadaljnji korak, ko posameznik za zaščito pravic civilnega razmerja, uporabi sodni postopek. Metode, tehnike in miselne procese bomo umestili v pravdni postopek. Poskušali bomo prikazati uporabo miselnih procesov pri iskanju dokazov za namen pravnega postopka (**deseti zvezek**). Pravni pojem vlaganja v premoženje je na civilnem področju izredno širok, zato ga bomo poskušali umeriti z miselnimi procesi (**enajsti zvezek**). Cilj **dvanajstega zvezka** pa je analiza posega v osebno pravico. Želja je predvsem predstavitev miselnih procesov, kateri se navezujejo na sodno zaščito posega.

Ker vse pravne zaplete, ne moremo prestaviti na shemah desetega, enajstega in dvanajstega zvezka, bomo v **trinajstem zvezku**, zapletena prava vprašanja predstavili posamezno.

V zadnjem zvezku pa bomo pretresali ugotovitve raziskovanja, s potrjevanjem ali ovrženjem postavljenih hipotez.

Usmerjevalno kazalo:

TRETJA KNJIGA

PRVI ZVEZEK ..... 26 – 55

1. UVERTURA

2. UVOD

3. RAZLOGI ZA RAZPRAVO

3.1. Zapletena premoženjska razmerja

3.2. Pretiran poseg v osebnostne pravice

3.3. Veljavnost in trdnost zunajsodnega dogovora

3.3.1. Izvensodna ureditev premoženjskih razmerij

3.3.2. Izvensodna ureditev osebnostnih razmerij

3.4. Zaplet pravnega postopka

3.4.1. Zahteve pravnega postopka

3.4.1.1. Zadostna trditvena podlaga

3.4.1.1.1. Zahtevno pravno vprašanje in trditvena podlaga

3.4.1.2. Celovita dokazna podlaga

3.4.1.3. Pravilna pravna podlaga

4. OMEJITVE PRI RAZPRAVI

4.1. Piramida pravnega postopka

DRUGI ZVEZEK ..... 56 – 78

1. OPREDELITEV PROBLEMA

1.1. Omejitve pri opredelitvi problematike

2. HIPOTEZE

2.1. Splošni zaključki

2.2. Dvostopenjska hipoteza (splošna)

2.3. Področna hipoteza (civilno pravo)

TRETJI ZVEZEK ..... 79 – 84

1. UMEŠTITEV STRANK, UDELEŽENCEV
PRAVDNEGA POSTOPKA IN SODIŠČA NA
ČASOVNICO PRAVDNEGA POSTOPKA

Shema 1

Umestitev strank, udeležencev pravnega

postopka in sodišča na časovnico

Komentar Sheme 1

ČETRTI ZVEZEK ..... 85 – 89

1. UMESTITEV TRDITVENE PODLAGE NA
ČASOVNICO PRAVDNEGA POSTOPKA

Shema 2

Časovnica trditvene podlaga

Komentar Sheme 2

PETI ZVEZEK ..... 90 – 95

1. UMESTITEV DOKAZNE PODLAGE NA
ČASOVNICO PRAVDNEGA POSTOPKA

Shema 3

Časovnica dokazne podlage

Komentar Sheme 3

ŠESTI ZVEZEK	.....	96 – 102
---------------------	-------	----------

1. UMESTITEV PRAVNE PODLAGE NA
ČASOVNICO PRAVDNEGA POSTOPKA

Shema 4

Časovnica pravne podlage

Komentar Sheme 4

Shema 5

Umestitev spornega pravnega razmerja v
ordinatni sistem pravnih vprašanj

Komentar Sheme 5

SEDMI ZVEZEK	.....	103 – 118
---------------------	-------	-----------

1. METODE IN TEHNIKE

1.1. Tehnika naravne vzročnosti

1.2. Metoda anticipirane poti

1.3. Tehnika pravne vzročnosti

1.4. Metoda umestitve v družbo

1.5. Metoda umestitve v premoženjsko
pravno razmerje

1.6. Tehnika analize posega

1.7. Tehnika analize primanjkljaja

OSMI ZVEZEK

..... 119 – 147

1. MISELNI PROCESI

2. ABDUKCIJA IN SELEKTIVNA INDUKCIJA
V KAZENSKEM IN PRAVDNEM POSTOPKU

3. PODOBNOSTI MED IZLOČITVIJO IN
PREKLUZIJO DOKAZOV

4. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN CIVILNA
RAZMERJA

5. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN NAPAKA
IZDELKA

6. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN NEZDRAVO
OKOLJE

7. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN DRUŽBENI
KONFLIKT

8. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN UGLED

PRAVNE OSEBE

9. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN OKVARA

ZDRAVJA

DEVETI ZVEZEK

..... 148 – 192

1. ABDUKCIJA IN CIVILNA RAZMERJA

2. PRIKAZ ABDUKCIJE NA PRIMERU

NEZDRAVEGA OKOLJA

Shema po Peircu (4. korak)

(Shema 6)

3. PRIKAZ ABDUKCIJE NA PRIMERU

NEZDRAVE HRANE

Shema po Peircu (4. korak)

(Shema 7)

4. PRIKAZ ABDUKCIJE NA PRIMERU (VIRA)

POSEGA V OSEBNOSTNE PRAVICE

Shema po Peircu (4. korak)

(Shema 8)

5. IZVORNA IN PRILAGOJENA ABDUKCIJA

- 5.1. Splošni opis (vulgaris)
- 5.2. Izvorna abdukcija
- 5.3. Prilagojena abdukcija
  - 5.3.1. Prilagojena abdukcija v kazenskem pravu
- 5.4. Celovito o miselnih procesih

DESETI ZVEZEK ..... 193 – 202

1. MISELNI PROCESI IN DOKAZNA
PODLAGA (ali presoja drugih dokazov v
spisu)

ENAJSTI ZVEZEK ..... 203 - 213

1. MISELNI PROCESI IN VLAGANJE V
PREMOŽENJE

DVANAJSTI ZVEZEK ..... 214 - 226

1. MISELNI PROCESI IN POSEG V
OSEBNOSTNE PRAVICE

1.1. Primer 1

1.2. Primer 2

1.3. Primer 3

TRINAJSTI ZVEZEK ..... 227 - 290

1. ZAPLETENA PRAVNA VPRAŠANJA PRED
PRAVDO

1.1. Projekcija pravde (postopkovna)

1.1.1. Opis postopkovnih pravil

1.1.2. Pričakovan zaplet

1.1.3. Nepričakovan zaplet

1.1.4. Uporaba projekcije pravde

1.2. Izračun (simulacija) pravnih stroškov

1.2.1. Postopek izračuna (simulacije)

1.2.2. Način uporabe simulacije pravnih stroškov

1.3. Posledice plačila sodne takse

2. ZAPLETENA PRAVNA VPRAŠANJA PRI VODENJU PRAVDE

2.1. Zapleti pri materialno procesnem vodstvu sodnika

2.1.1. Izvedba dokaza po uradni dolžnosti

2.1.2. Izvedba dokaza v roku

2.1.3. Odprava nesklepčnosti tožbe

2.1.4. Pravno razlikovanje med nesklepčnostjo in nepopolnostjo tožbe

2.1.5. Način uporabe

2.2. Zapleti pri dokazovanju v pravdi

2.2.1. Zaokrožena celota (8. člen ZPP)

2.2.2. Vežanost na trditveno podlago strank

2.2.3. Vežanost na dokazno podlago strank

2.2.3.1. Če sodnik potrebnega dokaza ne izvede

2.2.4. Prerekanja navedb

- 2.2.4.1. Izjava o prerekanju
- 2.2.4.2. Neprerekanje (neoporekanje)
  - 2.2.4.2.1. Primer 1
  - 2.2.4.2.2. Primer 2
- 2.2.5. Neskladja in nasprotja
- 2.2.6. Vprašanja strankam
- 2.2.7. Vprašanja pričam
- 2.2.8. Vprašanja izvedencem
- 2.2.9. Uničeni dokazi
- 2.3. Zaplet pri dokazovanju z izvedenci
  - 2.3.1. Ne zadostna trditvena podlaga za delo izvedenca
  - 2.3.2. Dodatno gradivo za izvedenca
- 3. POSEBNI PRIMERI

ŠTIRINAJSTI ZVEZEK ..... 291 - 307

1. POTRDI TEV ALI OVRŽENJE SPLOŠNE
(DVOSTOPENJSKE) HIPOTEZE

2. POTRDITEV ALI OVRŽENJE PODROČNE
(CIVILNE) HIPOTEZE

3. ZAKLJUČKI POSAMEZNI ZVEZKOV

4. SKLEPNO

5. ZAKLJUČNI STAVEK

LITERATURA 308

SODNA PRAKSA 315

Knjiga III.
Prvi zvezek

Prvi zvezek predstavlja uvod v tretjo knjigo.

Podajamo razloge za razpravo in hkrati določamo tudi omejitve raziskovanja. Slednje nam olajšuje razumevanje knjige, saj zajemajo civilna razmerja široko pravno področje, zato je toliko bolj smiselna detajlna predstavitev tematike.

V drugem poglavju zato začnemo opisovati in podajati predmet razprave.

V tretjem poglavju bomo skušali utemeljiti razloge za razpravo. Bralca uvedemo v zapletene pravne situacije, ki potrebuje pravno intervencijo. Ne bomo razpravljali le o zapletu pri vodenju sodnega postopka, temveč se bomo tudi dotaknili zunajsodnega dogovarjanja. Vse z namenom da pomagamo oškodovancu pri razreševanju zapletenih premoženjskih razmerjih in pretiranih posegov v osebnostne pravice.

Ker je določene pravne norme šteti za kogentne, slednje omejuje razpravo. Kogentna so lahko postopkovna ali materialna pravila.

Cilj knjige pa nikakor ne more biti v spremembi pravnih pravila ali načina vodenja sodnega postopka, kar vse pojasnujemo v četrtem poglavju.

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

PRVI ZVEZEK

1. UVERTURA	.....	30
2. UVOD	.....	31
3. RAZLOGI ZA RAZPRAVO	.....	34
3.1. Zapletena premoženjska razmerja	.....	34
3.2. Pretiran poseg v osebnostne pravice	.....	36
3.3. Veljavnost in trdnost zunajsodnega dogovora	.....	39
3.3.1. Izvensodna ureditev premoženjskih razmerij	.....	40
3.3.2. Izvensodna ureditev osebnostnih razmerij	.....	41
3.4. Zaplet pravnega postopka	.....	44
3.4.1. Zahteve pravnega postopka	.....	45
3.4.1.1. Zadostna trditvena podlaga	.....	45
3.4.1.1.1. Zahtevno pravno vprašanje in trditvena podlaga	.....	46
3.4.1.2. Celovita dokazna podlaga	.....	49

3.4.1.3. Pravilna pravna podlaga	.....	50
4. OMEJITVE PRI RAZPRAVI	.....	53
4.1. Piramida pravnega postopka	.....	54

Prikazi:

Prikaz 1 – Premoženjska razmerja: zorni kot dolžnika	.....	31
Prikaz 2 – Pot (enosmerna) kršitve osebnostne pravice	.....	32
Prikaz 3 – Vpliv organizacije nasproti posameznika	.....	35
Prikaz 4 – Odnos med posamezniki, kot tudi organizacijami posameznikov	.....	37
Prikaz 5 – Miselni proces koneksnosti med trditveno podlago in cilji oškodovanca	.....	48
Prikaz 6 – Piramida pravnega postopka	.....	55

1. UVERTURA

Življenje v moderni družbi terja urejene odnose. Da je sobivanje znosno, se morajo upoštevati pravila. Med njimi tudi pravna pravila. Ravno področje urejanja premoženjskih in osebnostnih razmerij med posamezniki, predstavlja najširši in najstarejši civilizacijski dosežek človeštva.

Govorimo o civilnem pravu.

Ali je pomembnejše varovanje premoženja ali osebnostnih pravic, je vprašanje, na katerega mora najti odgovor vsak posameznik.

Zato se bomo v slednji knjigi dotaknili obeh najširših zaključenih celot civilnega prava.

Zanimajo nas primeri, ko je posameznik pri razpolaganju s premoženjem ali pri uresničevanju osebnostnih pravic, oškodovan.

2. UVOD

Pri razpravi bomo izhajamo iz predpostavke, da seže vsebina civilnega prava prav do vsakega posameznika in se nanaša na pravice, katere pripadajo posamezniku že po naravi.

Med njimi sta tudi uživanje premoženje in uresničevanje osebnostnih pravic.

Premoženjsko razmerje bomo razdelili na (najmanj) dva pravna položaja¹, pri čemer se položaj dolga ali terjatve, lahko tudi zamenja, posameznik (oškodovanec) pa ostane isti.

Prikaz 1

Premoženjska razmerja: zorni kot dolžnika

DOLŽNIK		UPNIK
DOLG	TERJATEV (OŠKODOVANEK)	
plačilo usluge	ugovor nepravilne izpolnitve	
plačilo odškodnine	sokrivda (neprava terjatev)	

¹ Obligacijski zakonik s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 55; Plavšak, N. in drugi, Obligacijsko pravo, splošni del, GV Založba, Ljubljana 2009, str. 64; Juhart, M. in drugi, Uvod v civilno pravo, Uradni list RS, Ljubljana 2011, str. 153; Brus, M., Uvod v zasebno pravo, Splošni del civilnega prava, GV Založba, Ljubljana 2011, str. 94; Sajovic, B., Osnove civilnega prava, Splošni del, Uradni list RS, Ljubljana, 1994, str. 46.

Osebnostne pravice posameznika pa je šteti za samozadostne, saj pripadajo vsakemu človeku in se jim ni mogoče odreči.² Zato je pri uresničevanju osebnostnih pravic, posameznik lahko omejen samo s pravicami drugih.³ Pravno razmerje pa nastopi šele, ko se poseže v pravice drugih. Slednje civilno razmerja torej ne nastane sporazumno, temveč enostransko.

Prikaz 2

Pot (enosmerna) kršitve osebnostne pravice

KRŠITELJ

ŽRTEV

---

² Obligacijski zakonik s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 779; Plavšak, N. in drugi, Obligacijsko pravo, splošni del, GV Založba, Ljubljana 2009, str. 494; Juhart, M. in drugi, Uvod v civilno pravo, Uradni list RS, Ljubljana 2011, str. 267; Komentar Ustave RS – dopolnitev A, Fakulteta za državne in evropske študije, 2011, str. 198; Kaučič, I., Grad, F., Ustavna ureditev Slovenije, Peta izdaja, GV Založba, Ljubljana 2008, str. 97;

³ Obligacijski zakonik s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 780; Plavšak, N. in drugi, Obligacijsko pravo, splošni del, GV Založba, Ljubljana 2009, str. 494; Juhart, M. in drugi, Uvod v civilno pravo, Uradni list RS, Ljubljana 2011, str. 267; Kaučič, I., Grad, F., Ustavna ureditev Slovenije, Peta izdaja, GV Založba, Ljubljana 2008, str. 111; Accetto, M. in drugi, (Ustavno) sodno odločanje, GV Založba, Ljubljana 2013 str. 121.

Praviloma se začne posameznik s pravnimi vprašanji soočati šele takrat, ko pride do posega v njegove pravice. Mogoče je podati očitek, da bi moral na varovanje svojih pravic pomisliti že prej.

3. RAZLOGI ZA RAZPRAVO

S slednjo knjigo želi avtor opozoriti, da vsa civilna razmerja, niso nujno le preprosta. Posameznik se lahko znajde v zapletenih premoženjskih razmerjih, katera ga pri izvrševanju pravic omejujejo. Pretiran poseg v osebnostne pravice mu lahko povzroči škodo. Neizvrševanje zunajsodnega dogovora ali zapleti pri vodenju sodnega postopka, pa lahko izvrševanje pravic preprečita. Kot razlog za razpravo je zato šteti potrebo po predstavitvi vsaj nekaterih težav, s katerimi se sooča posameznik pri izvrševanju premoženjskih in osebnostnih pravic.

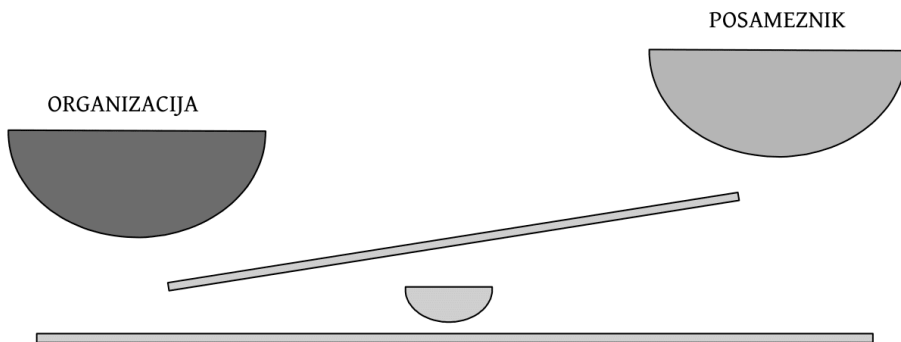
3.1. Zapletena premoženjska razmerja

Posameznik lahko pri reševanju položaja upnika ali dolžnika naleti na težavo neizterljivosti terjatve ali nesposobnosti plačila dolga. Nejasnosti pa lahko nastopijo že pri samih pogajanjih in sklenitvi premoženjskega (pogodbenega) razmerja. Ko je izvršitev pogodbe (realizacija) le vrh ledene gore. Med strankama lahko obstajajo različni namen pri njunem sodelovanju. Volja je lahko prikrita. Glede izvršitve pa lahko prihaja med njima do razhajanj glede kakovosti in količine.

Še posebej so zapleteni primeri, ko je posameznik primoran upoštevati pravila, načela in standarde nasprotne stranke. Slednjemu je tako, ko je v civilnem razmerju z organizacijami (po SSKJ vse oblike organiziranja posameznikov). Položaj upnika ali dolžnika je v teh primerih prilagojen pravilom teh organizacij. Že sedaj lahko ugotovimo, da slednje okoliščine (tudi kot zapletena pravna vprašanja) ne olajšujejo položaja posameznika. Kvečjemu ga le otežujejo, saj vpliv organizacij pretehta lastne želje in potrebe posameznika.⁴

Prikaz 3

Vpliv organizacije nasproti posamezniku

⁴ Na tem mestu izpostavljamo razumevanje načel premoženjskih razmerij. Kot načela obligacijskega zakonika, predvsem z zgodovinsko noto, so predstavljena v članku: Kranjc, J., Zgodovinsko ozadje načel novega obligacijskega zakonika, Podjetje in delo, 1996, št. 5 – 6, str. 563 – 577. Tudi dispozitivnost in kogentnost u(s)merja razumevanje premoženjih razmerij: Juhart, M., Dispozitivno pravilo civilnega prava, Podjetje in delo, 1996, št. 5 – 6, str. 1086 – 1090;

3.2. Pretiran poseg v osebnostne pravice

Razpravljali bomo le o tistih posegih v osebnostne pravice⁵, katere je šteti za pretirane. Pojem pretiran poseg je mogoče napolniti s pravno interpretacijo protipravnosti. Kako torej interpretirati protipravnost, oziroma povedano drugače, katera so pravna dejstva, ki oblikujejo protipravnost. Pri (pravnih) dejstvih je potrebno izhajati iz življenjskega okolja, ko posameznik ni edini v družbenem okolju. Tako imajo vsi posamezniki osebnostne pravice. Prav tako je samo izkazovanje osebnosti lahko tudi javno. Družba ima do posameznikov odnos, na katerega pa lahko pretiran poseg vpliva. Tako lahko posameznik v družbi izvršuje svoje tendence in cilje. Tudi kar se tiče okolja, žive in nežive narave. Kot vidimo moramo izhajati iz žive in nežive narave, v kateri živi družba, v njej pa pa biva posameznik z osebnostnimi pravicami.

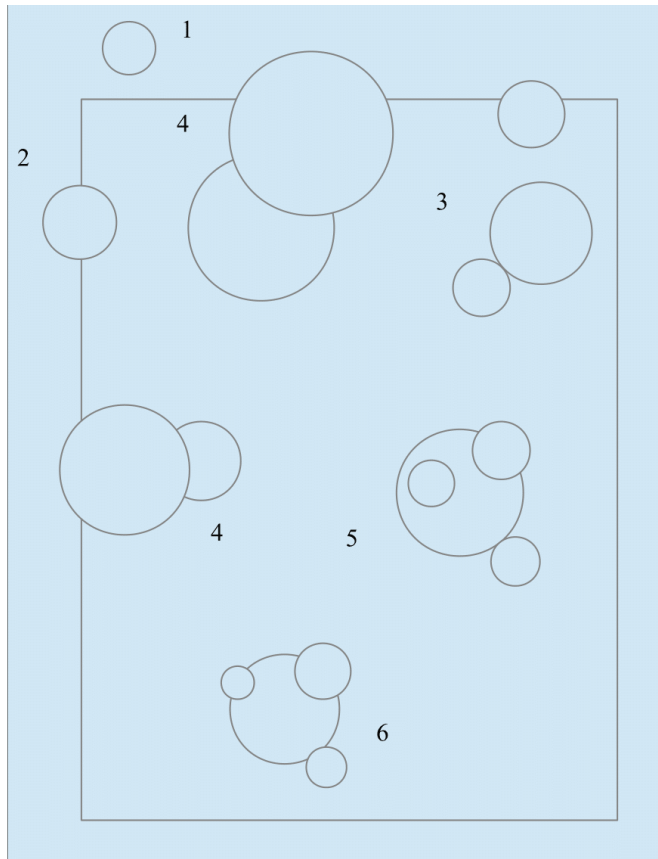
Pri interpretaciji protipravnosti lahko tudi obrnemo miselni tok (obrnemo pravilo razumevanja): tisto, kar posameznik ne smatra za zasebno in prikrito, se razodeva v družbi, katera živi v okolju. Kot lahko posameznik prikrito vpliva na okolje in družbo in s tem posega v osebnostne pravice drugih posameznikov.

---

⁵ Obligacijski zakonik s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 782; Plavšak, N. in drugi, Obligacijsko pravo, splošni del, GV Založba, Ljubljana 2009, str. 494; Juhart, M. in drugi, Uvod v civilno pravo, Uradni list RS, Ljubljana 2011, str. 267; Komentar Ustave RS – dopolnitev A, Fakulteta za državne in evropske študije, 2011, str. 197 – 205; Kaučič, I., Grad, F., Ustavna ureditev Slovenije, Peta izdaja, GV Založba, Ljubljana 2008, str. 111; Accetto, M. in drugi, (Ustavno) sodno odločanje, GV Založba, Ljubljana 2013, str. 129.

Posebej zapleten odnos med posamezniki, kot tudi organizacijami posameznikov, ponazarjamo s sledečim Prikazom 4.

Prikaz 4

Komentar Prikaza 4

Različne vrste ravnanj/posegov lahko klasificiramo v različne skupine (razrede).

1. razred

Ravnanja, katera ne vplivajo na skupino, sploh niso posegi.

2. razred

Ravnanja na meji posameznih sfer (okolje/družba) niso posegi v osebne pravice.

3. razred

Ravnanja, katera trčijo (med osebnostnimi pravicami), niso posegi.

4. razred

Ravnanja, katera posežejo v sfero osebne pravice, so posegi.

5. razred

Ali je poseg pretiran odloči interpretacija protipravnost.

6. razred

V izjemno zahtevnih primerih pa je potrebno tehtanje pravic.

3.3. Veljavnost in trdnost zunajsodnega dogovora

Vprašanje na kakšen način zagotoviti, da bo zunajsodni dogovor obstal, predstavlja izziv posebne vrste. Za obstoj potrebujemo veljavnost in trdnost dogovora.

Veljavnost je povezana s pravnimi pravili. Trdnost pa z voljo strank dogovora.

Zunajsodni položaj stranke ni urejen celovito, saj zanj veljajo le temeljne omejitve ničnosti in znotraj ničnosti kogentnost. Slednje ponuja usmeritev pri iskanju odgovora na vprašanje: kaj lahko stori posameznik/kar ne sme glede na pravna pravila; vse, kar ni pravno prepovedano (beri kogentno) ali nično. Pravni pojem kogentnosti (*ius cogens*) je določen in ne ponuja problema.⁶ Ničnost je torej določna kar se tiče ustavne ureditve in prisilnih predpisov (tudi kogentnost), kar se tiče moralnih pravil pa je vsaj določljiva.⁷

Za posameznika so pred pravdo lahko pomembna tudi druga posredna vprašanja: stroškov, sodne takse in izgleda za uspeh (torej uporaba pravnih pravil). Slednjih pravnim posledicam se posameznik lahko izogne, če poskuša v premoženjskopravnem razmerju doseči izvensodni dogovor o premoženjskih zahtevkih. Tako lahko s pravnimi operacijami odprta razmerja zapira s pravnimi instituti, kot so: pobot, kompenzacija, odstop in drugo. Vse z

---

⁶ Marijan, P., Teorija prava, 4. pregledana in dopolnjena izdaja, GV Založba, Ljubljana, 2011, str. 99-100.

⁷ Obligacijski zakonik s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 506 – 508.

namenom, da se doseže zunajsodni dogovor. Ker gre za premoženjska razmerja, je slednje tudi najprimernejši način satisfakcije.⁸

Glede varovanja osebnostnih pravic pa niso dovoljena večja odstopanja. Šteti je za smiselno, če se oškodovancu najde najprimernejši način satisfakcije. Slednje ponuja možnost za odstop od zahtevkov in postavitev tistih zahtevkov, ki ponujajo ustrezno satisfakcijo za oškodovanca. V tem bi odstop lahko bil dovoljen.

Predstavljano izogibanje pravnim posledicam in iskanje primerne satisfakcije je šteti za sestavino volje strank dogovora. Če je volja tudi v popuščanju, je obstoj zunajsodnega dogovora ustreznije zagotovljen.

3.3.1. Izvensodna ureditev premoženjskih razmerij

Pravni strokovnjak bo pri reševanju izvensodnih premoženjskih razmerij uporabljal metode, tehnike in miselne procese, predstavljene v tej knjigi.

Oblika pomoči, ki jo ponudi, seže od projekcije pravde do izvensodnih dogovorov.

Srž ideje je v tem, da se poskušajo odprta premoženjska razmerja rešiti s

---

⁸ Več o satisfakciji: Reševanje zapletenih pravnih vprašanj, Splošni del, 1. knjiga, Drugi zvezek, Poglavje 3.2., Cankova, 2020.

pomočjo neodvisnega pravnega strokovnjaka.

Slednji ponudi strankam svoje znanje in rešuje zapletene pravne situacije. Kot zapletena je že situacija, ko stranki nočeta sodnih sporov, pa so vseeno med njima nerešena vprašanja. Tudi hitrost urejanja medsebojnih razmerij lahko pomeni zahtevnost. Nenazadnje pa tudi prepletenost razmerij.

Podrazumeti je, da zapletene pravne situacije rojevajo zapletena pravna vprašanja (izgled za uspeh in materialna podlaga).

3.3.2. Izvensodna ureditev osebnostnih razmerij

Pri osebnostnih razmerjih bi lahko kot vodilo oškodovanca šteli željo po čim prejšnji vrnitvi v prejšnje stanje.⁹ Lahko pa je morebiti celo pomembnejši zahtevek po prenehanju posega. Obe želji (pravno: oba zahtevka) je mogoče uveljavljati tudi skupno.

Ne smemo pa pozabiti na diskretnost (SSKJ diskretnost) urejanja pravnih razmerij. Da se „umazano perilo ne pere“ v očeh javnosti, se lahko zagotovi z izključitvijo javnosti v sojenju. Zunajsodno dogovarjanje pa po naravi stvari poteka zunaj sodišča.

---

⁹ Več o vrnitvi v prejšnje stanje: Reševanje zapletenih pravnih vprašanj, Splošni del, 1. knjiga, Prvi zvezek, Poglavlje 1., Cankova, 2020.

Glede zunajsodnega dogovarjanja se sami po sebi postavljata dva vprašanji: ali se prepovedni zahtevek lahko uveljavlja tudi zunajsodno in kako zagotoviti izpolnitev zunajsodnega dogovora.

Glede pravnega vprašanja ali se lahko prepoved doseže zunajsodno, je ločiti med različnimi posegi v osebnost: od medijev, fotografij, zasebnosti, do posegov v telesno in duševno integriteto. Glede najhujših posegov v integriteto oškodovanca, drugega kot sodna prepoved niti ni možna. Prepoved pomeni v zunajsodnem dogovoru tudi izpolnitev dogovora. Kot dogovor je lahko šteti tudi: prenehanje, prepoved nadaljevanja, odstop od delovanja in plačilo odškodnine. Kot vidimo, gre za mešanje nematerialnih in materialnih aktov kršitelja. Način izpolnitve dogovora lahko zahteva od kršitelja opustitev ali aktivno ravnanje.

Upoštevati je tudi, da se izvensodno dogovarjanje pri osebnostnih razmerjih, drugače kar se tiče premoženjskih razmerij, ne izkazuje listinsko (dokumentirano). Če je ekonomska (matematična) operacija tudi listinsko izkazana (računi, fakture), vsi posegi v osebnostne pravice niso dokumentirani. Zato je že opredelitev trenutka posega v osebnostne pravice: torej kdaj je nastopila kršitev, pod preizkušnjo. Slednje je lahko ovira za zunajsodno ureditev razmerja, ker ne veljajo dokazna pravila in dokazne domneve. Opredelitev načina posega in vrnitve v prejšnje stanje, kar oboje temelji na dogovorni podlagi, je tako še bolj oddaljena.

Vprašanje višine odškodnine je vedno tudi dvorezni meč, saj lahko predstavlja „maneverski“ prostor ali pa oviro za zunajsodno rešitev spora.

Lahko zaključimo, da se izvensodna ureditev osebnostnih razmerij sooča z zahtevnimi pravnimi in predvsem življenjskimi vprašanji. Če se za slednja vprašanja ne najde skupnega odgovora, potem je edina rešitev *ius imperi* ureditev razmerja.

Kot glavno nalogo neodvisnega pravnega strokovnjaka je zato šteti skupen (sporazumen) dogovor strank. Predstavimo nekaj hipotetičnih primerov:

- če stranka ne prizna posega v osebnostne pravice drugega, potem dogovorne rešitve pravni strokovnjak ne more doseči;
- če je stranki na prvem mestu prepoved posega, pa se slednje ne more doseči zunajsodno, bo ustreznejši postopek pred sodiščem;
- če stranka dvomi v zaupanje (da se bo dogovor spoštoval), je prav tako ustreznejša *ius imperi* ureditev;
- če je zahtevana višina odškodnine previsoka, nasprotna stranka ne bo pristala na zunajsodni dogovor.

3.4. Zaplet pravnega postopka

Kar se tiče sodnega postopka, se slednji vodi po vnaprej določenih postopkovnih pravilih. Sodnik pa lahko sprejme odločitev le s sklicevanjem na materialno zakonodajo. V sodnem postopku se lahko pojavijo številna pravna vprašanja, katera zadevajo oškodovanca. Če mu pravne ovire onemogočajo vrnitev v prejšnje stanje, potem namen pravnega postopka ni dosežen.

Cilj knjige je zato pomoč oškodovancu, da kljub pravnim oviram doseže premoženjsko in osebnostno satisfakcijo. Pot do slednjega cilja je pa prejšnja težka, kot lahka.

Najprej bomo, na splošno, predstavili zahteve pravnega postopka, katere morajo biti izpolnjene, da oškodovanec uspe v sodnem postopku. Pri zagotavljanju zadostne trditvene podlage, celovite dokazne podlage in pravilne pravne podlage, se oškodovanec sooča s problemi (beri zahtevnimi pravnimi vprašanji).

Materialna pravila, s katerimi se bomo ukvarjali v knjigi, so premoženjska in osebnostna pravna pravila. Ker gre za široko področje, se bomo (zooženo) podrobneje opredelili do problemov, ko se posameznik znajde v gospodarskih poslih ali pa posluje kot potrošnik. Osebnostna pravna pravila pa bomo zoožili na tista, ki veljajo za zasebnost, zdravje in okolje.

Na slednjih področjih bomo izpostavili problematična vprašanja in rešitve.

3.4.1. Zahteve pravnega postopka

Pravdni postopek zagotavlja način, kako sodnik izreče sodbo na najbolj mogoč objektivni način. Končna razsoja sodnika je v celoti odvisna od poteka pravnega postopka. Pri tem mora upoštevati trditveno, dokazno in pravno podlago. Gre za pravna vprašanja, ki lahko postanejo zahtevna. Ker je obravnava slednjih pravnih vprašanja tudi rdeča nit knjige, bomo sprva opisali pot sojenja do izdaje sodbe (*iter iudicallis*): preko trditvene, dokazne in pravne podlage.

3.4.1.1. Zadostna trditvena podlaga

Sodni postopek potrebuje trditve, katere opravičujejo zahtevo za pravno varstvo. S tem se vzpostavi (pravno postopkovno, pravno materialno in življenjsko) razmerje vsaj do treh pravnih naslovnikov: nasprotne stranke, sodišča in javnosti. Do nasprotne stranke zato, da se lahko slednja obrani navedb. Do sodišča zato, da slednje dobi okvir razsoje. In do javnosti zato, ker naj omogoči učinek priznanja v javnosti.

Za nas bo odločilna obravnava razmerja do sodišča. Da bo slednje lahko omogočilo oškodovancu vrnitev v prejšnje stanje. Torej moment, ko sodišče spozna, da je posameznik upravičen do zahteve za pravno varstvo in jo z izdajo sodbe tudi doseže. Povedano v pravniškem jeziku, da so najprej izpolnjeni pogoji za vložitev tožbe in vročitev nasprotni stranki v odgovor (sklepčnost tožbe); in da se ob koncu postopka lahko izda ugodilna sodba

(dajatvena, ugotovitvena ali oblikovalna).

Zadostnost trditvene podlage lahko torej razvrstimo časovno: ob vložitvi tožbe, tekom pravde in ob izdaji sodbe.

Problematiko doseganja zadostnosti bomo obravnavali objektivno. Vrednostna sodba je na koncu vendarle pridržana sodniku. Tudi če ima stranka svojo lastno vrednostno sodbo, bo na koncu vedno odločalo mnenje sodnika. Na strankino mnenje, kot vrednostno sodbo, sodnik namreč ni vezan. Upoštevati pa mora objektivne kategorije. Zato naj vodenje sodnega postopka, torej da se sodnika prepriča, omogoči objektivna kategorija, kar je ravno zadostna trditvena podlaga.

Zadostnost trditvene podlage, je kot objektivna kategorija, uporabna tudi izvensodno. Če pri zunajsodnem dogovarjanju ne moremo govoriti o postopkovni zahtevah, pa je mešanje objektivnih in subjektivnih kategorij pri zunajsodnih pogajanjih toliko močnejše. Tako tudi pristop k pogajanju, brez argumentov, oziroma potrebnih pravno pomembnih dejstev, nima učinka. V tem je razumeti pomen trditvene podlage na zunajsodnem področju.

3.4.1.1.1. Zahtevno pravno vprašanje in trditvena podlaga

V knjigi se bomo do trditvene podlage opredelili v povezavi z reševanjem zahtevnih pravnih vprašanj. Ker je pojem trditvene podlage obširen s

pravnega in dejanskega vidika, moramo izluščiti tista vprašanja, ki so za oškodovanca najpomembnejša. Pri tem ne bomo nujno ostali v okvirjih sodnega postopka in bomo posegli tudi na področje zunajsodnega dogovarjanja. Če želimo priti do konkretnih vprašanj moramo najprej splošni pojem trditvene podlage deduktivno razcepiti: trditvena podlaga mora vsebovati pravno pomembna dejstva, katera morajo biti pravočasno zatrjevana. Konkretna vprašanja bi se lahko glasila: Ali vsebuje tožba pravno pomembna dejstva ?, Katera so pravno pomembna dejstva ?, Ali so bila pravno pomembna dejstva tekom postopka navedena pravočasno ?, išd. Določena od teh vprašanj so zahtevna, kar bomo izluščili (definirali) z elementi zahtevnega pravnega vprašanja (EPV₁₋₆). Vprašanjem, ki so pomembna za oškodovanca bomo dali skupni predznak (ZPV₁). Dobili bomo tista vprašanja, ki nudijo koneksnost med trditveno podlago in cilji oškodovanca po plačilu dolga in preprečitvi posegov v osebne pravice. Knjiga za ta vprašanja ponuja tehnike, metode in miselne procese, ki jih naj rešijo.

Prikaz 5

TRDITVENA PODLAGA	Deduktivni pojem	
KONKRETNA PRAVNA VPRAŠANJA		1. Korak
ZAPLETENA PRAVNA VPRAŠANJA	EPV ₁₋₆	2. Korak
SKUPNI PREDZNAK VIDIK OŠKODOVANCA	ZPV ₁₋₂	3. Korak
METODE, TEHNIKE, MISELNI PROCES ZA OŠKODOVANCA		4. Korak

Slednja tabela prikazuje miselni proces kako najti povezavo (koneksnost) med trditveno podlago in cilji oškodovanca. Torej kako izluščiti tista vprašanja, ki so najbolj povezana med pravnimi problemi trditvene podlage in željo oškodovanca, da se mu plača dolg ali preneha s posegi v osebnostne pravice.

3.4.1.2. Celovita dokazna podlaga

Da lahko sodnik razsodi, morajo biti trditve potrjene z načinom objektivne preverbe. Zopet lahko zatrdimo, da se razmerje vzpostavi tako do nasprotne stranke, ki ponudi drugačen način objektivne preverbe. Kot tudi do sodišča, katero potem objektivno preveri navedbe. In končno do javnosti, če mora določena dokazila posredovati nekdo tretji ali so prosto dostopna.

Za nas bo odločilno razmerje do sodišča, katerega mora oškodovanec prepričati v obstoj svojih trditev.

Vse kar smo navedli pri trditveni podlagi je upoštevati tudi pri dokazovanju.

Obe procesni aktivnosti stranke, sta med sabo nerazdružljivo povezani. Posebej problematično je dokazovanje podrejenega oziroma nadrejenega učinkovanja med njima. V kolikor ni trditve, dokazovanje ni mogoče. Prav tako pa brez dokaza, trditev ni preverjena. Katero izmed slednjih procesnih aktivnosti oceniti za pomembnejšo in odločilno in potem preko tega sklepati na podrejenost/nadrejenost je težko opravilo. Odgovor na slednje vprašanje bomo morali iskati pri konkretni obravnavi vsakega od posameznih pravnih vprašanj dokazne podlage.

Zato tudi uporabljamo pojem celovitost, ki se nanaša tako na razmerje do trditvene podlage, kot tudi na razmerje do drugih dokazov. Celovitost trditvene in dokazne podlage omogoča sklepčnost in prepričanje o obstoju pravno pomembnih dejstev. Slednje je pogoj za ugodilno sodbo. Celovitost pa

upošteva tudi druge dokaze in razmerje med njimi. Šele ko so izključeni pravni vplivi drugih dokazov, oziroma ko se vključeni v celoto, je lahko sodišče prepričano o obstoju pravno relevantnih dejstev.

V nadaljevanju bomo z elementi pravnega vprašanja definirali dokazno podlago. Ponudili bomo konkretna pravna vprašanja in končno pravni instrumentarij, ki naj reši zapleteno pravno vprašanje. Uporabili bomo podoben miselni proces, kot je podan v Prikazu 5.

Zunajsodno upoštevanje dokazne podlage, je pridržano pravilom pogajanj. Razkritja so lahko prednost ali slabost stranke, katera se pogaja. Moč dokaza pa je tudi zunajsodno eden izmed najpomembnejših argumentov neodvisnega pravnega strokovnjaka.

3.4.1.3. Pravilna pravna podlaga

Pravna podlaga ustvarja le razmerje do sodišča. Pri tem je potrebno upoštevati pravilo, da sodišče pozna pravo (*iura novit curia*).

Je pa iskanja pravne podlage, poglobljeno znanje pravnega strokovnjaka. Končno besedo ima sodnik, katerega je šteti za najpomembnejšega pravnega strokovnjaka v pravdnem postopku. Sodniku pa lahko delo olajša stranka postopka, ki ponudi svojo mnenje o uporabi pravnih pravil. Namenoma govorimo o mnenju, saj sodnik na pravno podlago strank ni vezan.

Vseeno pa je pravna podlaga pomembna za stranko, da se predhodno seznanijo o svojih pravnih možnostih. Namreč ko sproži postopek, bo šele ob izdaji (pravnomočnosti) sodbe izvedela za (pravilno) pravno podlago. Tako je smiselno, da se o svojih možnostih seznanijo že prej.

Pri tem mora pravni strokovnjak upoštevati, da je pravna podlaga neizogibno povezana s trditveno in dokazno podlago. Če ni trditev in dokazov, potem tudi pravnega razmerja med pravnima strankama ni.

Zato lahko govorimo pri iskanju pravne podlage, kar poteka preko trditev in dokazov, o metodah, tehnikah in miselnih procesih pravnega strokovnjaka. In ravno znanstvena metoda omogoča preverljivost dela strokovnjaka. Zaključek (beri: najdena pravna podlaga) se bo lahko uspešno izpodbil le z znanstvenim nasprotovanjem (dokazovanjem in izpodbijanjem).

V nadaljevanju bomo pravno podlago umestili med elemente zahtevnega pravnega vprašanja. Širše je povezana z vsemi elementi, saj se nanaša na trditve in dokaze (EPV₁₋₃). V ožjem smislu pa gre zgolj za pravni silogizem (EPV₅). Lahko vidimo, da je miselni proces luščenja zahtevnih pravnih vprašanj pravne podlage vsaj dvotiren. Miselni tok podan pod Prikazom 5, se lahko konča pri iskanju pravne podlage za trditve (ali je navajanje zakonito) ali dokaze (ali je zbran dokaz zakonit). Pri iskanju pravne podlage za utemeljenost zahtevka, pa se nadaljuje (katero pravno pravilo varuje pravico).

Lahko vidimo, da smo v slednjem odstavku predstavili način razumevanja elementov zahtevnega vprašanja na drugačen način. Ko smo navezovalne

okolščine šteli za trditve in dokaze, sam postopek pravnega silogizma pa za pravno pravilo. Slednji način prikaza, nas le opozarja, da je dejanska podstat vedno prva in da šele pozneje sledi pravna podstat.

Bolj tipičen način razumevanja elementov pravnega vprašanja (EPV₁₋₆), kot ga tudi uporabljamo v večini, pa je splošen: ko se že pri trditvi in dokazu uporabi pravni silogizem da se najde odgovor na vprašanje, ali je trditev zakonita ali dokaz zbran zakonito (EPV₅), čeravno se še ne odloča o utemeljenosti zahtevka.

Pravni silogizem je šteti za uveljavljen miselni proces pravnih strokovnjakov. Zahtevna pravna vprašanja pravne podlage so zato povezana: s subsumpcijo dokazanih pravno pomembnih dejstev pod pravno podlago. Opravilo je torej pridržano vrednostni sodbi sodnika: ali se v konkretnem primeru uporablja določeno pravno pravilo in pravna sankcija. Odločitev sodnika je povezana z objektivnimi in subjektivnimi kategorijami. V knjigi se bomo poskušali dotakniti objektivnih kategorij. Je pa razlogovanje nujno povezano tudi s subjektivnim razumevanje sodnika. Kje je *ratio*, je stvar konkretnega primera. Povedano drugače: kako daleč se čuti vpliv subjektivnega pri subsumpciji, je stvar vsakega posameznega primera posebej.

4. OMEJITVE PRI RAZPRAVI

V slednji knjigi se bomo držali omejitev, da bo naše delo natančno in do določene stopnje predvidljivo.

Omejitev tematike je bila že deloma predstavljena, saj je področje civilnega prava najobširnejše pravno področje. Dotaknili se bomo točno določenih premoženjskih in osebnostnih pravnih razmerij.

Kot omejitev pa je šteti tudi obstoječo zakonodajo in sodno oblast. Upoštevali bomo kogentna materialna pravila, katera urejajo premoženjska in osebnostna razmerja. Tudi postopek vodenja pravde je določen s predpisom, ki ga upošteva tudi naša razprava.

Namen knjige ni iskanje sprememb pravnih pravil ali reformiranje delovanja sodne oblasti.

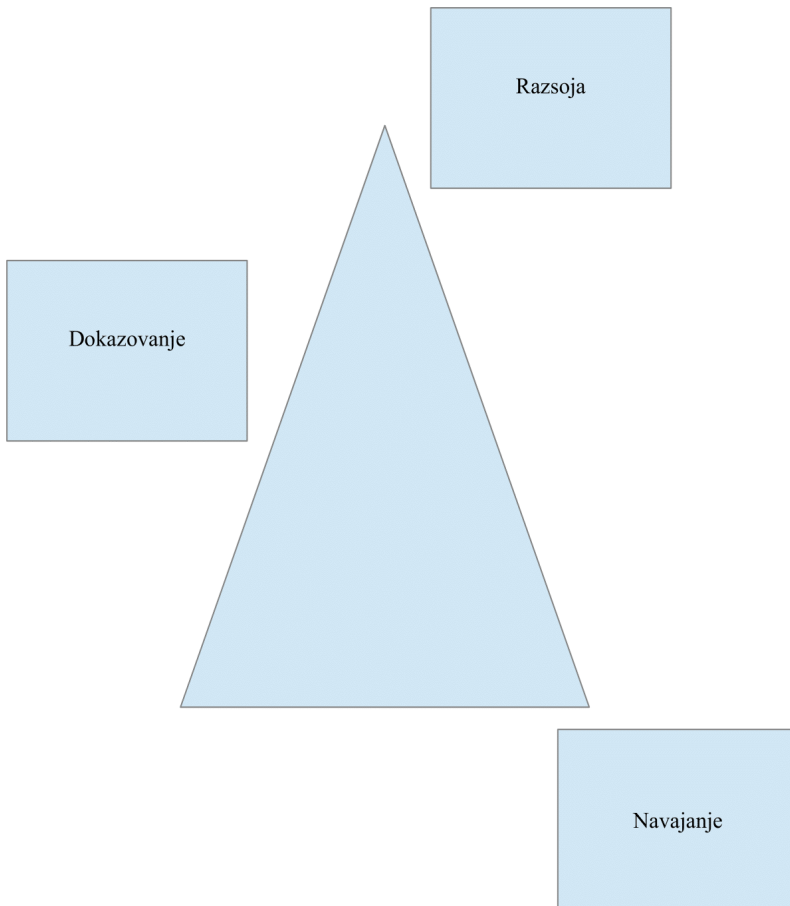
Piramida pravnega postopka povzema veljavno ureditev in način razsoje sodne oblasti.

4.1. Piramida pravnega postopka

V piramidi pravnega postopka predstavljamo pogoje za uspeh oškodovanca v sodnem postopku.

V temelj postavljamo trditveno podlago, katera naj v zadostni meri obrazloži tožbeni zahtevek. V jedru razjasnimo dokaze in jih povežemo v celoto. Na vrhu piramide pa dokazanim in pravno pomembnim dejstvom, določimo pravno sankcijo, torej razsojo. Povedano drugače: oškodovancu z uporabo pravnih pravil omogočimo pravno zaščito.

Prikaz 6

Knjiga III.
Drugi zvezek

V drugem zvezku postavljamo hipoteze, katere bomo pretresali tekom celotne razprave.

Izhajamo iz opredelitve problema in zanj ponujamo rešitve v obliki hipotez. Problematiko tudi ustrezno omejimo, da ne bo težav pri nadaljnjem raziskovanju.

Najprej predstavimo že potrjene zaključke, katere ni potrebno dodatno dokazovati ali ovreči.

Sledimo 1. knjigi in tam, torej v splošnem delu raziskovanja, zastavljeni dvostopenjski hipotezi.

Splošne hipoteze so postavljeno v multidisciplinarnem razmerju civilnega pravnega področja nasproti kazenskemu in gospodarskemu pravu.

Področna hipoteza, pa se podrobneje ukvarja s problemi civilnega prav in ponuja rešitve.

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

DRUGI ZVEZEK

1. OPREDELITEV PROBLEMA	59
1.1. Omejitve pri opredelitvi problematike	60
2. HIPOTEZE	62
2.1. Splošni zaključki	62
2.2. Dvostopenjska hipoteza (splošna)	70
2.3. Področna hipoteza (civilno pravo)	76

1. OPREDELITEV PROBLEMA

Če vzroke za neuspeh oškodovanca povežemo na skupni imenovalec, kot prvo ugotovimo, da lahko neuspeh povzroča neobstoj dejanskih okoliščin. Slednje lahko pomeni, da dejstva sploh ne obstajajo, ali pa da niso raziskana v zadostni meri.

Zato je smiselno raziskovati področje ugotavljanja dejanskih okoliščin.

Neobstoj dejstev ali nezadostni raziskanost dejstev botri k neuspehu oškodovanca.

Prav tako je tudi odločilno dokazovanje dejstev. Gre za rešitev vprašanja: katero dejstvo šteti za dokazano. Ločiti je med priznavanjem dejstev in dokazovanjem dejstev pred tretjo osebo. Neuspeh oškodovanca povzroči, če dejstvo ni priznано, kot tudi če ga ne šteje za dokazanega tretja oseba. Zato je smiselno raziskovati področje dokazovanje dejstev.

Da ugotovljena in dokazana dejstvo ponujajo varovano pravico ali nalagajo dolžnost, izhaja iz pravnih pravil. Šele v tem primeru nudi sodišče tudi pravno varstvo, v nasprotnem primeru oškodovanec s svojim zahtevkom ne uspe.

1.1. Omejitve pri opredelitvi problematike

Tudi pri podaji problematike moramo upoštevati omejitve. Načini iskanja dejanskih okoliščin so različni, za sodni postopek, pa urejeni s pravnimi pravili Zakona o pravdnem postopku (ZPP). V knjigi se do realizacije postopkovnih pravil, ne bomo opredeljevali monografistično. Izpostavili bomo le tista pravila, katere bomo ocenili za potrebne obravnave.

Opozoriti je, da tudi neobstoje dejstev, zahteva razsojo. Toliko strožja je pravna sankcija pri neraziskanih dejstvih. ZPP za take primere, skoraj vedno ponuja zakonske rešitve, katere naj omogočijo rešitev sodnega spora.¹⁰

Omejitev problematike je torej v upoštevanju postopkovnih pravi, da se v sodnem postopku vedno najde razsoja. Slednja je lahko v škodo oškodovanca.

Prav tako je med trditvami in dokazi podana povezava.

Enako lahko podamo omejitve problematike tudi pri dokazovanju. Dokazna sredstva sicer sledijo načelu proste presoje dokazov. Da pri prostem ocenjevanju dokazov ne bi prihajalo do subjektivističnega gledanja oziroma da tako subjektivistično gledanje ne bi povzročilo napačnega sklepanja o pravno relevantnih dejstvih, vsebuje ZPP celo vrsto določb, ki omogočajo preizkušanje dejanskih ugotovitev.¹¹

¹⁰ Več o tem glej pri načelih vodenja pravnega postopka: Ude, L., Civilno procesno pravo, Založba Uradni list RS, Ljubljana 2002, str. 107 – 136 in Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, 2005, str. 25 – 151.

¹¹ Ude, L., Civilno procesno pravo, Založba Uradni list RS, Ljubljana 2002, str. 119. Več o prosti presoji dokazov glej v Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, 2005, str. 84 – 96.

Omejitev problematike je torej v upoštevanju, da pasivnost stranke v sodnem postopku, vedno nosi s sabo posledice. Če oškodovanec ne izpolni dokaznega bremena, ne more upati ne uspeh. Se pa v slednji knjigi ne bomo dotaknili vrednotenja dokazov. Torej vprašanja: katera dejstvo, šteje sodišče za dokazana, če ga dokazujeta obe pravnih stranki (ko sta obe aktivni).

Kar se tiče pravne podlage bomo podali omejitev v smeri, da se v knjigi ne bomo ukvarjali s pravnimi podlagami *per se*. Izbrali bomo najzanimivejše primere premoženjskega in osebnostnega civilnega razmerja in opozorili na miselni proces pravnega silogizma.

2. HIPOTEZE

Najprej bomo podali splošne zaključke, katere smo pretresali že v prvih dveh knjigah. V tem delu ne bomo govorili več o hipotezah, saj smo jih na splošni in kazenski ravni že potrdili. Prav tako pa gre tudi za splošno znana in preverjena dejstva.

V nadaljevanju bomo pristopili k oblikovanju dvostopenjske hipoteze za civilno pravno področje. Najprej postavljamo hipoteze, katere se bodo dotikale tudi kazenskega in gospodarskega področja, torej multidisciplinarno.

V zadnjem delu tega poglavja pa postavljamo področno hipotezo za civilno pravo.

2.1. Splošni zaključki

Zaključek 1

Oškodovanec postane žrtev, če mu delovanje kršitelja, posega v premoženjsko ali osebno pravno sfero.

Izhajamo iz predpostavke dveh subjektov prava. Podobno je urejen tudi postopek pred sodiščem. Zunajsodno subjekte ne bomo poimenovali pravdne

stranke, temveč bomo govorili o žrtvi in kršitelju. Že sedaj zatrjujemo, da sta slednja subjekta lahko tudi pravni osebi. Čeravno je človek družbeno bitje, pa posegi v premoženjsko in osebno sfero, predstavlja ne le kršitev civilizacijskih načel, temveč je tudi protipravno. Če postavimo pravilni vrstni red, so na prvem mestu osebne vrline, integritet in čast. Potem sledijo materialne koristi, katere v obdobju kapitalizma, pridobivajo na pomenu. Mogoče celo več, kot osebne vrline. Slednji razvoj je vsekakor vprašljiv na dolgi rok. Se pa s tem v knjigi ne bomo ukvarjali.

Zaključek 2

Položaj žrtve oškodovanec ne zaščiti uspešno, če ne doseže vrnitev v prejšnje stanje.

Vrnitev v prejšnje stanje bomo interpretirali različno za osebno in premoženjsko področje. Tako je vrnitev v prejšnje stanje različna, toliko, kolikor je različnih oškodovancev.

Zaključek 3

Vrnitev v prejšnje stanje se ne doseže, če zunajsodni dogovor, ne ponudi oškodovancu ustrezne satisfakcije.

Vsak zunajsodni dogovor pomeni sporazum. Če dogovor ne omogoča

oškodovancu satisfakcijo, vrnitev v prejšnje stanje ni dosežena. Iskanja zadoščenja za oškodovanca (teorija) operira s pravnim pojmom satisfakcije (po Cigoju) in satisfakcijo z osebnim predznakom.

Zaključek 4

Vrnitev v prejšnje stanje se ne doseže, če sodni postopek ne sankcionira posega v osebnostno pravico, kot tudi če oškodovanec ne dobi vrnjenega premoženja.

Postopek, kateri ne sankcionira posega v osebnostno pravico, ne zaščiti položaja žrtve. Namenoma govorimo o sankcioniranju, saj zunajsodni dogovor ne omogoča kaznovanja. Vrnitev premoženja pa je predmet materialne restitucije in ekvivalence (po Cigoju).

Zaključek 5

Zavrnilna sodba, ali zavrženje tožbe v sodnem postopku pomeni neuspeh oškodovanca.

Namenoma ne govorimo o zunajsodnem dogovoru, saj so tam dovoljena popuščanja.

Zaključek 6

Neuspeh v sodnem postopku ni posledica neustrezne zakonodaje ali neustreznega dela sodne veje oblasti.

Zakonodajna ureditev in skrbnost delovanja sodne oblasti ne more povzročiti neuspeha v sodnem postopku.

Zaključek 7

Neuspeh v sodnem postopku je posledica nerazjasnjenega dejanskega stanja.

Ker razsoja tretja oseba, torej sodišče, se mora slednji organ seznaniti z dejanskim stanjem. Sodišče lahko razsoja le na podlagi njemu predstavljenih dejstev in ne dejstev, katere stranke štejejo za obstoječe. Obstoječo dejansko stanje je torej treba sodišču predstaviti (ga seznaniti z dejstvi). Če sodišče z dejstvi ni seznanjeno, jih ne more upoštevati pri razsoji.

Pojmi obstoječo dejansko stanje, predstavitev in seznanitev sodišča imajo v procesni zakonodaji ustrezne pravne pojme. V pravnem postopku govorimo o trditveni podlagi. Trditvena podlaga je prva procesna zahteva, ki jo mora izpolniti pravdna stranka.

Zaključek 8

Neuspeh v sodnem postopku je posledica nedokazanih dejstev.

Tretja oseba lahko predstavljena dejstva šteje za obstoječa, če se o njihovi vsebini prepriča. Razumljivo je, da sodišče ne more zgolj verjeti navedbam strank, temveč se mora tudi samo prepričati, da dejstva obstajajo.

Pravni pojem za prepričanje, da predstavljena dejstva obstajajo, imenujemo dokazna podlaga.

Dokazna podlaga je druga procesna zahteva, ki jo more izpolniti pravdna stranka.

Zaključek 9

Neuspeh v sodnem postopku je posledica neizkazane pravne podlage.

Razsoja sodišča poteka z upoštevanjem meril. Dejstva, ki so dokazana, mora sodišče umeriti.

Pravni pojem za umeritev je pravni silogizem.

Namenoma ne govorimo o neobstoju pravne podlage, saj je civilno pravo dispozitivno. Tako vsaka (obstoječa) trditev, ne omogoča pravne sankcije.

Čeravno trditev obstaja, pa je pravna podlaga neizkazana (in ne neobstoječa).

Pravna podlaga je tretja procesna zahteva, ki jo more izpolniti pravdna stranka.

Zaključek 10

Stranka lahko v sodnem postopku uspe, če zatrjuje pravno relevantna dejstva.

Trditveno podlago in v zvezi z njo obstoječo problematiko, bomo šteli za pravno vprašanje. Katera so pravno relevantna dejstva, je lahko zapleteno pravno vprašanje.

Zaključek 11

Stranka lahko v postopku uspe, če pravno relevantna dejstva dokaže.

Dokazno podlago in v zvezi z njo obstoječo problematiko, bomo šteli za pravno vprašanje. Katera dejstva šteti za dokazana, je lahko zapleteno pravno vprašanje.

Zaključek 12

Stranka lahko v postopku uspe, če za dokazana dejstva izkaže pravno podlago.

Pravno podlago in v zvezi z njo obstoječo problematiko, bomo šteli za pravno vprašanje. Katera dokazana dejstva omogočajo pravno sankcijo, je lahko zapleteno pravno vprašanje.

Zaključek 13

Smiselno je poiskati odgovore na pravna vprašanja.

Oškodovanec bo v sodnem postopku uspel, če bo pravna vprašanja ustrezno rešil.

Zaključek 14

Pri reševanju zapletenih pravnih vprašanj lahko oškodovancu pomaga pravni strokovnjak.

Ker gre za zahtevne primere, rabi oškodovanec pravno pomoč.

Zaključek 15

Pravni strokovnjak mora ob uveljavljenih, uporabljati tudi izvirne metode dela.

Za reševanje najzahtevnejših primerov uveljavljene metode niso zadostne.

Zaključek 16

Za svoje rešitve rabi oškodovanec sodno ali zunajsodno potrditev.

Kljub pomoči strokovnjaka, rabi oškodovanec sodno potrditev rešitve ali dosežen zunajsodni dogovor.

2.2. Dvostopenjska hipoteza (splošna)

Pri postavljanju hipoteze v tretji knjigi, moramo izhajati iz dvostopenjske hipoteze prve knjige in področne hipoteze, tukaj civilnega pravnega področja. Pogled na postavitev tez je objektivni, pri čemer na materijo vplivajo dognanja prvih dveh knjig (splošni in kazenski del). Ugotovitve raziskovanj interakcij kazenskega pravnega področju ponujajo spoznanja, za končno potrjevanje ali ovrženje tez.

Civilno področje ni neodvisna pravna sfera, katera bi obstajala samostojno, temveč sobiva skupaj z kazenskim ter gospodarskim pravom. Kot tudi drugimi pravnimi vejami ožje in širše skupaj z drugimi (predvsem) družbenimi področji znanosti.

Dvostopenjsko hipotezo bomo postavili najprej, kar se tiče razmerja do kazenskega in gospodarskega prava.

Civilno pravo se nanaša na najširšo področje urejanja, saj se dotika posameznika. Postavljamo tezo, da se vsak posameznik sooča s pravili urejanja premoženjskih in osebnostnih razmerij. Pri tem pa za zaščito premoženjskih in osebnostnih pravic lahko uporablja tudi pravila kazenskega prava.

Hipoteza 1

Če posameznik ne zaščiti pravice s pravili civilnega prava, potem lahko poseže tudi po pravnih instrumentih kazenskega prava.

Če sledimo multidisciplinarnosti, zatrjevani v prvi knjigi, potem lahko oškodovanec varuje svoje premoženjske pravice s kazensko ovadbo storjenih kaznivih dejanj zoper premoženje ali zasebno tožbo v primeru kaznivih dejanj zoper čast in dobro ime. Kot kazenskopravno varovano dobrino pa je tudi šteti okolje in zdravje.

Hipoteza 2

V kazenskem postopku se lahko v adhezijskem postopku prisodi tudi premoženjskopravni zahtevek iz naslova nastale škode.

Ker lahko s storitvijo kaznivega dejanja nastane škoda, lahko slednjo oškodovanec priglasí v kazenskem postopku. V adhezijskem postopku se mu lahko prisodi tudi nepremoženjska odškodnina.

Hipoteza 3

Če je storjeno kaznivo dejanje lahko sledi zahtevk na izpolnitev pogodbe tudi v kazenskem postopku.

Slednja hipoteza temelji na goljufiji ali prevari šibkejšega subjekta s strani močnejšega subjekta. Kot šibkega je vedno šteti posameznika, kot močnejšega pa organizacije. Če je očitno, da se je slednje nadrejeno razmerje izkoristilo do te mere, da je sledila le izpolnitev šibkejše stranke, manjka izpolnitev nasprotne stranke. Postavlja se torej vprašanje izpolnjevanja pogodbenih obveznosti.

Hipoteza 4

Pravila civilnega in kazenskega prava je potrebno uporabiti hkratno.

Ker gre za ločena postopka se lahko slednja vodita hkrati. Pri čemer pa je civilno sodišče omejeno, kar se tiče pravnomočne kazenske obsodbe, pri čemer veljajo posebna pravila. Hkratnost nam omogoča tudi združevalne (sinergijske) učinke. Zopet odvisno od upravičenega tožilca, kdo je stranka kazenskega postopka, medtem ko pa je v civilnem postopku oškodovanec edini aktivno legitimiran za zastopanje odškodninske zahtevka.

Hipoteza 5

Pravila gospodarskega prava veljajo za subjekte, kateri se ukvarjajo z gospodarstvom.

Gre za logični sklep, kateri sledi namenskosti gospodarskih pravil.

Hipoteza 6

Če se subjekt ne ukvarja z gospodarsko dejavnostjo, potem zanj ne veljajo pravila gospodarskega prava.

Gre za logičen sklep, kateri sledi namenskosti uporabe gospodarskih pravil.

Hipoteza 7

Vlaganje posameznika v premoženje temelji na njegovem razpolaganju z lastnim premoženjem.

Skupno delovanje in skupnost pravice, pa postavlja drugačna pravila urejanja medsebojnih pravnih razmerij.

Gre za logičen sklep, ko posameznik razpolaga s svojim premoženjem. Ko pa več ne razpravljamo o posamezniku, temveč o skupini vsaj dveh posameznikov, pa je potrebno uporabiti pravila skupnega delovanja.

Hipoteza 8

Ravnanje posameznika pri izvrševanju premoženjskih in osebnostnih pravic, katero poškoduje varovano kazenskopravno dobrino, pomeni storitev kaznivega dejanja.

Ravnanje posameznika pri vlaganju premoženja, kateri želi brez registracije gospodarske dejavnosti, opravljati pridobitno dejavnost, pomeni zlorabo pravil gospodarskega prava.

Slednja hipoteza temelji na preprostem sklepu, da poškodovanje kazenskopravnih dobrino, pomeni storitev kaznivega dejanja. Kot tudi na preprostem sklepu, da opravljanje pridobitne dejavnosti, brez registracije gospodarske dejavnosti, pomeni zlorabo pravil gospodarske prava. Ali je slednji sklep tudi potrjen, predstavlja iskanje odgovora na zapleteno pravno vprašanje. Ko zanemarimo verjeten sklep in izhajamo iz preprostega sklepa (primerjaj z miselnim procesom abdukcije in selektivne indukcije).

Trditev je pritrtilna, saj je kot odločilno okoliščino šteti poseg v varovano kazenskopravno dobrino, in neregistracijo gospodarske dejavnosti.

Hipoteza 9

Posameznik iz naslova kršitve potrošniških pravic, ne more sprožiti kazenskega postopka.

Posameznik iz naslova posega v okolje, ne more sprožiti kazenskega postopka.

Posameznik iz naslova posega v zdravje, ne more sprožiti kazenskega postopka.

Slednja hipoteza pa temelji na verjetnem sklepu, da oškodovanec sam ne more sprožiti kazenskega postopka iz naslova kršitve potrošniških pravic, posega v okolje in v zdravje (primerjaj z miselnim procesom abdukcije).

Ker je hipoteza spekulativna, je trditev nikalna.

2.3. Področna hipoteza (civilno pravo)

Hipoteze na civilnem področju postavljamo z željo pravne pomoči oškodovancu. Dojemanje oškodovanca: kdo je lahko oškodovanec, je na civilnem področju obširnejša, kot pa na kazenskem področju. Če je pojem oškodovanca v zakonodaji določno definiran, s procesnimi ZKP in materialnim predpisom KZ-1, pa je civilno področje razvejano na številne predpise. Čeravno je koncept oškodovanca v svoji osnovi podoben na vsakem pravnem področju (nekdo, komur se povzroči škoda), pa je iskanje pravne podlage, katera ponuja pravno varstvo, na civilnem področju obširnejša, kot pa na kazenskem področju.

Hipoteza 1

Iskanje pravne podlage za varstvo oškodovanca je na civilnem področju odvisno od dejanskih okoliščin primera.

S slednjo hipotezo potrjujemo uveljavljen miselni proces pravnega silogizma, kateri za zaključek, torej sklep zgornje premise, nujno potrebuje dejansko podstat (spodnja premisa).

Če so dejanske okoliščine nesporne, potem pri reševanju pravnih vprašanj ni težav. Postopek pravnega silogizma ne ponuja težav. Če pa se postavimo na oba skrajna konca, ko torej okoliščine niso podane same od sebe ali pa je

izmed številnih okoliščin potrebno izbrati odločilno, pa se približujemo pojmu zahtevnega pravnega vprašanja.

Hipoteza 2

Oškodovancu so tako v pomoč metode, tehnike in miselni procesi, katere naj najdejo okoliščino ali pa izberejo tisto, ki je odločilna.

Metodika dela je za civilno področje nujno prilagojena, v kolikor gre za zahtevnejše metode in tehnike. Miselni proces pa je identičen, kar se tiče kateregakoli pravnega področja, saj gre za elementaren način razmišljanja.

Potem ko najdemo okoliščine je potrebno slednje dokazati. Kot nujen element prepričanja v obstoj dejstev. Zgolj navedba okoliščin ne more prepričati nasprotne stranke v izvensodnem dogovarjanju. Prav tako pa tudi ne razsojevalca v izvensodnem postopku. Vsekakor pa sodnik pri odločanju v civilni zadevi ne more odločati brez, da bi bil prepričan da določena okoliščina obstaja. Pot povezovanja več različnih okoliščin v smiselni zaključek, potrebuje vire, kateri obstajajo v materialni obliki. Tudi zapis izpovedbe, se končno pretvori v pisno obliko.

Hipoteza 3

Brez dokazovanja obstoja okoliščin, oškodovanec ne more uspeti v izvensodnem ali sodnem postopku.

Pravno varstvo pa oškodovancu nudi le pravni predpis. Kakšne vrste je in katero sankcijo ponuja, pa je odvisno od vsebine norme.

Hipoteza 4

Pravni predpis zagotavlja oškodovanec uspeh s sodnim zahtevkom.

Knjiga III.
Tretji zvezek

V tretjem zvezku predstavljamo časovnico pravnega postopka.

Sodni postopek predstavljamo kot logično celoto procesnih opravil strank, njihovih pooblaščenecv in končnih procesnih dejanj sodišča.

Avtorjev komentar časovnice bo bralcu približal procesno razumevanje pravnega postopka z več zornih kotov.

Ravno predstavljene komponente (skupno 8) prikazujejo zapletenost vodenja pravnega postopka in odpirajo številna pravna vprašanja. Določena izmed njih so zapletena in bodo tekom te razprave razgrnjena in dana v reševanje. Metode, tehnike in miselni procesi naj najdejo odgovore na ta zahtevna pravna vprašanja.

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

TRETJI ZVEZEK

1. UMESTITEV STRANK, UDELEŽENCEV PRAVDNEGA POSTOPKA IN SODIŠČA NA ČASOVNICO PRAVDNEGA POSTOPKA

Shema 1

Umestitev strank, udeležencev pravnega
postopka in sodišča

.....

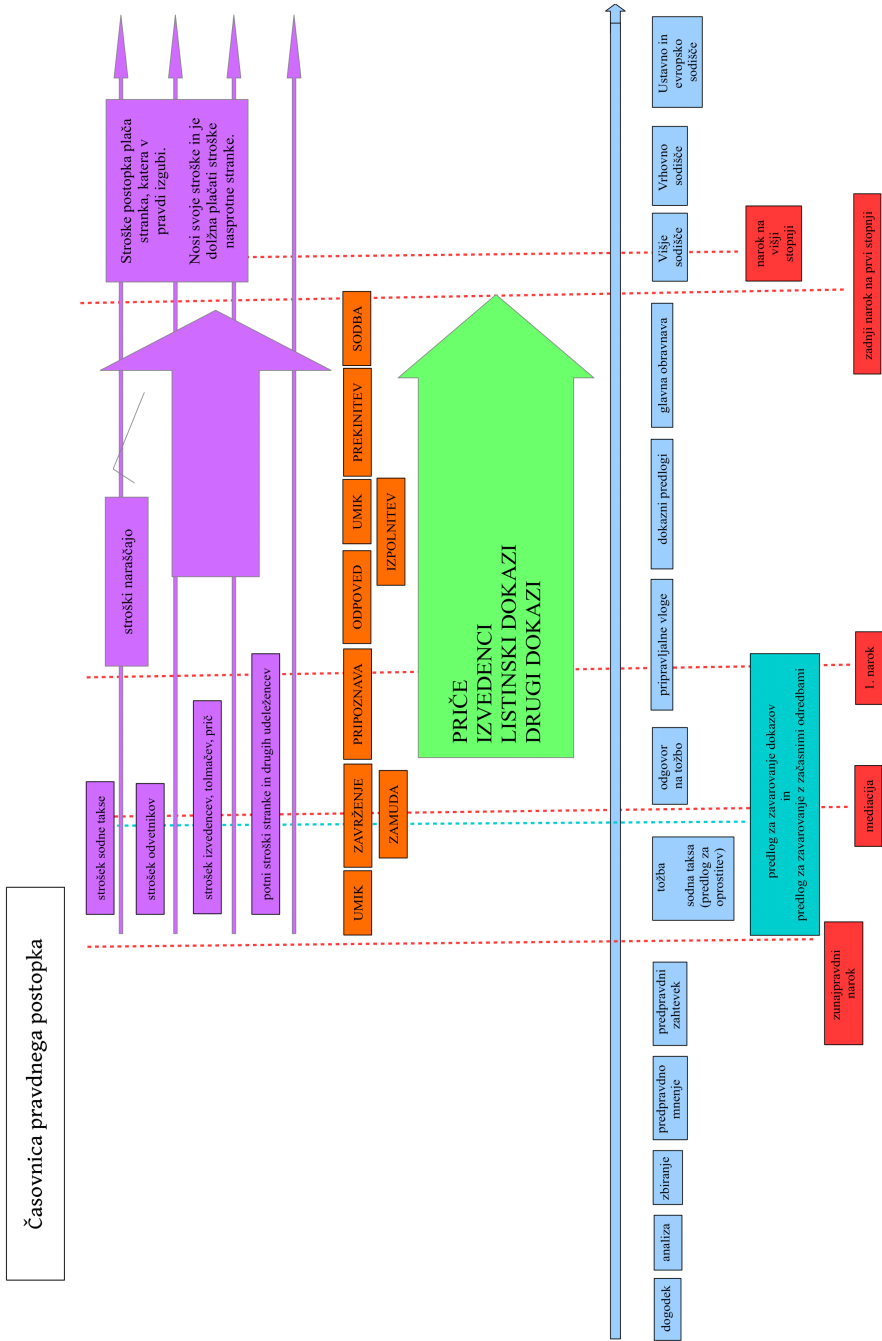
82

Komentar Sheme 1

.....

83

Shema 1

Komentar Sheme 1

V časovnici pravnega postopka združujemo sledeče komponente: razdelitev postopka, mejnike postopka, stroške postopka, predloge strank, zastopanje in dokaze.

Komponente:

1. Postopek razdeljujemo med predpravdnega in postopek pred sodiščem.
2. Mejnike postopka smo zavedli pod časovni trak.
3. Stroške postopke prikazujemo z večimi vektorji, ločeno po vrsti stroška.
4. Predlogi strank tekom sodnega postopka so označeni z oranžno barvo.
5. Izvedbo najpomembnejših dokazov smo zajeli z najširšim vektorjem, tekom sodnega postopka.
6. Zastopanje je predstavljeno na dnu sheme.

7. Posebej še označujemo naroke in sicer kot: zunajpravdne in pravdne.

8. Poseben pomen pa je pripisati tudi predlogom za zavarovanje dokazov in izdajo odredb (začasne odredbe po vloženi tožbi).

Knjiga III.
Četrti zvezek

Četrty zvezek predstavlja trditveno podlago stranke.

Časovnica prikazuje zbiranje (beri: navajanje) pravno pomembnih dejstev od postavitve predpravdnega zahtevka naprej. Trditveno breme stranke prikazuje grafično (ko upada do izdaje sodbe), z upoštevanjem pravnih pravil (*ius novorum*) in kot premišljeno ravnanje stranke, ko pade zavesa šele po 1. naroku za glavno obravnavo.

Prikazujemo opravila stranke, ko začne oblikovati trditveno podlago (tč. 1. na shemi), ko zadrži odločilna dejstva (tč. 2. na shemi), razkrije le zadostna dejstva (tč. 3. na shemi) in končno razkrije odločilna dejstva na 1. naroku glavne obravnave (tč. 4. na shemi).

Gre za procesno taktiko pri postavljanju trditvene podlage. Če je taktika uporabljena nepravilno, je pravna sankcija za stranko uničujoča. V tem pogledu je znanje pravnega strokovnjaka odločilno, da stranka uspe s svojim zahtevkom, pa naj si bo z zunajsodno poravnavo, sodno poravnavo ali sodbo sodišča.

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

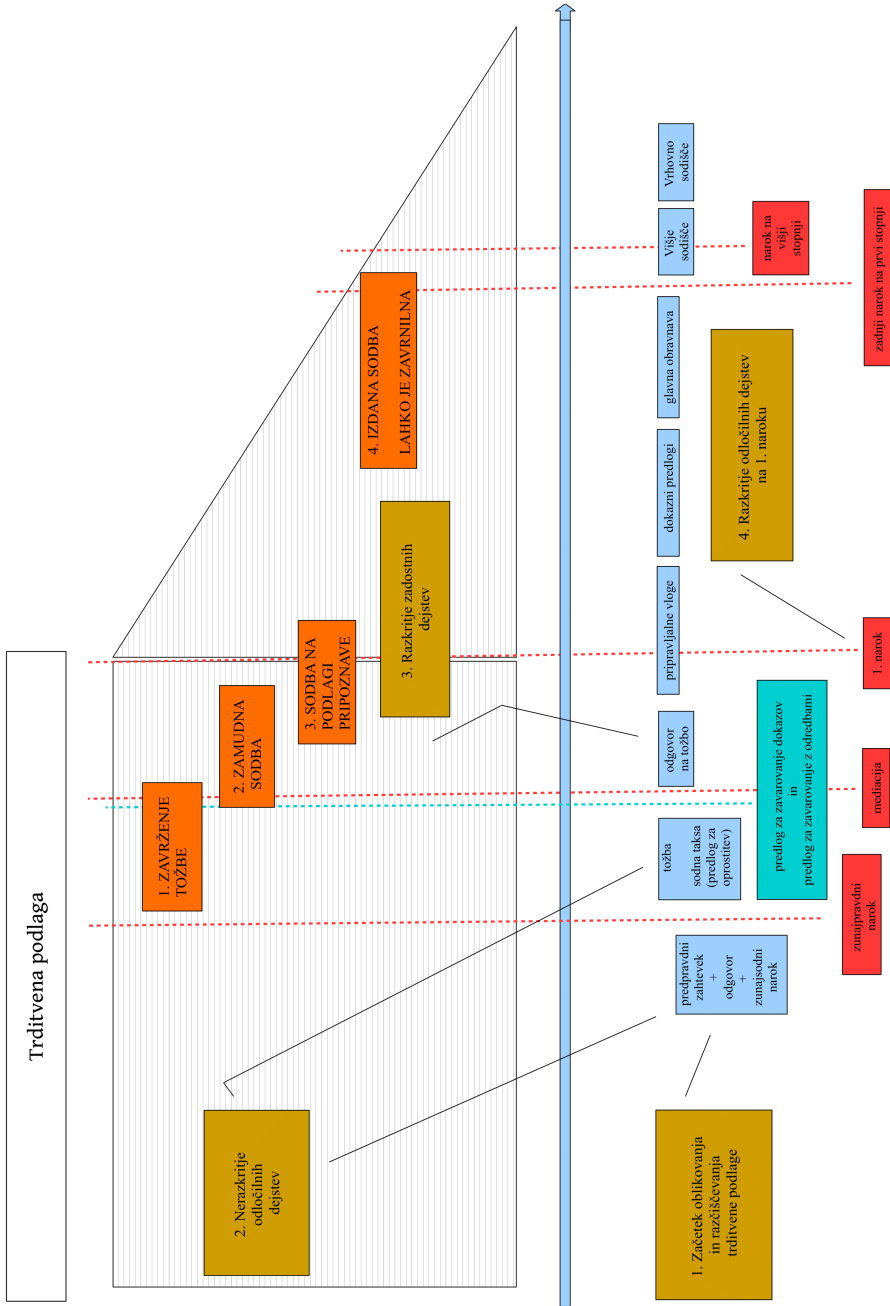
ČETRTI ZVEZEK

1. UMESTITEV TRDITVENE PODLAGE NA ČASOVNICO PRAVDNEGA POSTOPKA

Shema 2

Časovnica trditvene podlage	.....	88
Komentar Sheme 2	.....	89

Shema 2

Komentar Sheme 2

S časovnico trditvene podlage združujemo neformalna in formalna procesna opravila.

Formalna procesna opravila so že bila predstavljena na časovnici pravnega postopka. V tej shemi pa jih združujemo na skupin imenovalec s trditveno podlago. Če je slednja nezadostna sledi zavrženje tožbe, če ni odgovora nasprotne stranke se izda zamudna sodba, če nasprotna stranka pripozna zahtevke tožeče stranke sledi izdaja sodbe na podlagi pripoznave. Končna posledica uvedbe postopka pa je izdaja sodbe. Če trditvene podlaga ne ponuja zaključka o kršitvi pravic upnika, potem ni pravnega varstva in se izda zavrnilna sodba.

Neformalna procesna opravila povezana s trditveno podlago, pa se tičejo dela pravnega strokovnjaka, ki podaja pisne vloge. S podajanjem razkriva dejstva. Zavesa pade dokončno s 1. narokom glavne obravnave, saj od takrat velja omejitev navajanja (in predlaganja dokazov), čemur rečemo *ius novorum*. Pred tem ni formalnih omejitev navajanj. So pa podane omejitve, kar se tiče razkritja zadostnih dejstev, da ne sledi zavrženje tožbe. V tej točki se združuje znanje pravnega strokovnjaka ko najprej razčiščuje trditveno podlago in razkriva le potrebne informacije, za vsako od formalnih procesnih opravil.

Najpozneje na 1. naroku glavne obravnave razkrije odločilna dejstva.

Knjiga III.
Peti zvezek

Peti zvezek postavlja dokazovanje stranke na časovnico pravnega postopka.

Predstavljeno shemo trditvene podlage, bomo v slednjem zvezku dopolnili z dokazovanjem, saj gre za logično celoto.

Kot je bilo pri navajanju odločilnih dejstev predstavljeno: zastiranje in padec zaveze, pa velja enako pri dokazovanju, da se najpomembnejši dokazi vse do 1. naroka glavne obravnave lahko ne razkrijejo.

Gre za taktiko pravdanja z dokazi (asi v rokah), pri čemer pa je znanje pravnega strokovnjaka odločilno, da stranka s predlaganjem dokazov ni prepozna. Če zatrjevanja dejstva niso dokazana, stranka s svojim pravnim zahtevkom ne more uspeti.

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

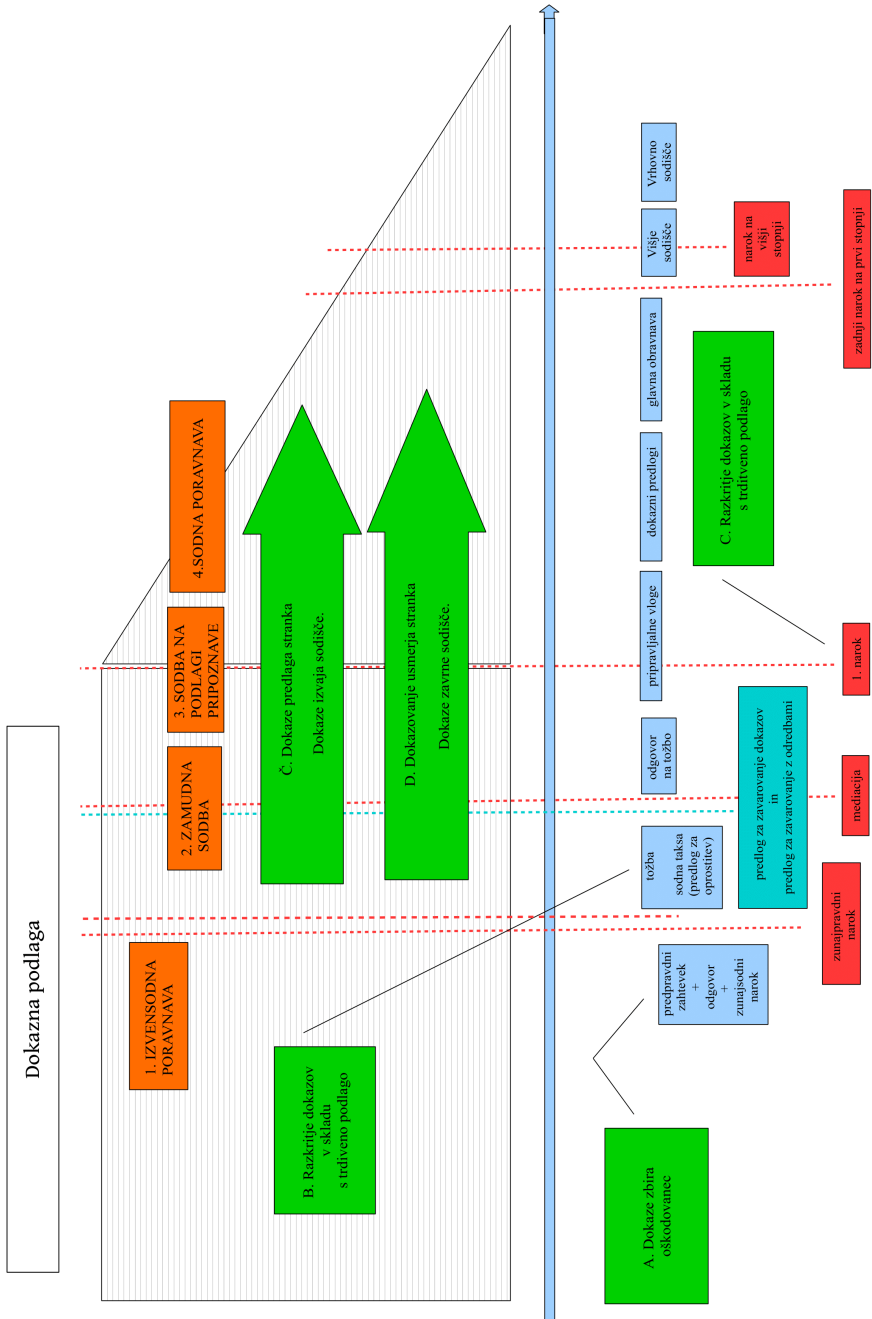
PETI ZVEZEK

1. UMESTITEV DOKAZNE PODLAGE NA ČASOVNICO PRAVDNEGA POSTOPKA

Shema 3

Časovnica dokazne podlage	.....	93
Komentar Sheme 3	.....	94

Shema 3

Komentar Sheme 3

S časovnico dokazne podlage dopolnjujemo časovnico trditvene podlage (Shema 2). Zopet združujemo neformalna in formalna procesna opravila.

Slednje smo se pri dokazni podlagi lotili na način, da postavimo mejo v točki, ko je tožba potrebna.

Pri razumevanju potrebe po tožbi, ne izhajamo iz tradicionalnega pogleda, ko je zahtevk zapadel, zrel in podobno, temveč izhajamo iz vidika oškodovanca, ko je slednji poskusil z izvensodnim dogovarjanjem in ni uspel.

Aktivnosti do vložitve tožbe, kar se tiče dokazov označujemo kot opravila, ko stranka sama zbira dokaze ali pa ji pomaga pravni strokovnjak (tč. A. na shemi).

Koliko zbranih dokazov bo stranka razkrila v predpravdnem dogovarjanju, je odvisno od njene procesne taktike (as ostane v rokah).

Do razkritja asov bo prišlo ali ob vložitvi tožbe, ko morajo biti podani dokazi, ki so skladni navedbam (tč. B. na shemi), da se vsaj zagotovi sklepčnost tožbe.

Odločilna dejstva, ki ne zapadejo pod *ius novorum*, pa morajo biti podkrepljena z dokazi, najpozneje na 1. naroku (tč. C. na shemi), ko se asi začnejo razkrivati.

Če velja, da zbira dokaze v predpravdi stranka sama (torej neformalno), pa so opravila: predlaganja, izvajanja, usmerjanja in zavrnitve dokazov v pravdi formalna opravila (tč. Č. in D. na shemi).

V povezavi z dokazovanjem je tudi osmisliti končanje spora med strankama.

Če so dokazi tehtni v predpravdnem dogovarjanju (ko je razkriti tudi as),

lahko sledi sklenitev zunajsodne poravnave (tč. 1. na shemi).

Če poteka razkrivanje asov zapoznalo, lahko sledi, da nasprotna stranka sploh ne odgovori na tožbo (tč. 2. na shemi), pripozna zahtevke (tč. 3 na shemi) ali pa sploh ne čaka na izdajo sodbe in sklene sodno poravnavo (tč. 4 na shemi).

Knjiga III.
Šesti zvezek

Šesti zvezek ponazarja tipično delo pravnega strokovnjaka, ko slednji z različnimi miselnimi procesi išče pravno podlago za vložitev zahtevka, katera naj opraviči varovanje pravice oškodovanca.

Miselne procese pravnega silogizma, subsumpcije, argumentacije in primerjave uporablja pravni strokovnjak, ko postavlja predpravdni zahtevek, vložiti tožbi, predlog za zavarovanje dokazov, predlog za izdajo začasne odredbe in sodnik izda sodbo.

Pri popolnjenju pravne praznine in vrednostni sodbi celotnega spora je odločitev pridržana sodniku, kot zadnjemu v verigi pravnih strokovnjakov.

Pravilna uporaba miselnih procesov omogoča presojo pravnega strokovnjaka ali je zadeva zrela za sodni zahtevek (*actio nata*).

Delo pravnega strokovnjaka bomo skušali tudi umestiti v ordinatni sistem vektorjev pravne, dokazne in trditvene podlage. Gre za poskus osmišljanja dela strokovnjaka, ko se rešitev pravnega vprašanja v pravnem postopku vedno nahaja nekje v sredi ordinatnega sistema. Poskušamo postaviti točko, kjer v ordinati je uspeh oškodovanca zagotovljen oziroma kjer ne more biti zagotovljen.

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

ŠESTI ZVEZEK

1. UMESTITEV PRAVNE PODLAGE NA ČASOVNICO PRAVDNEGA POSTOPKA

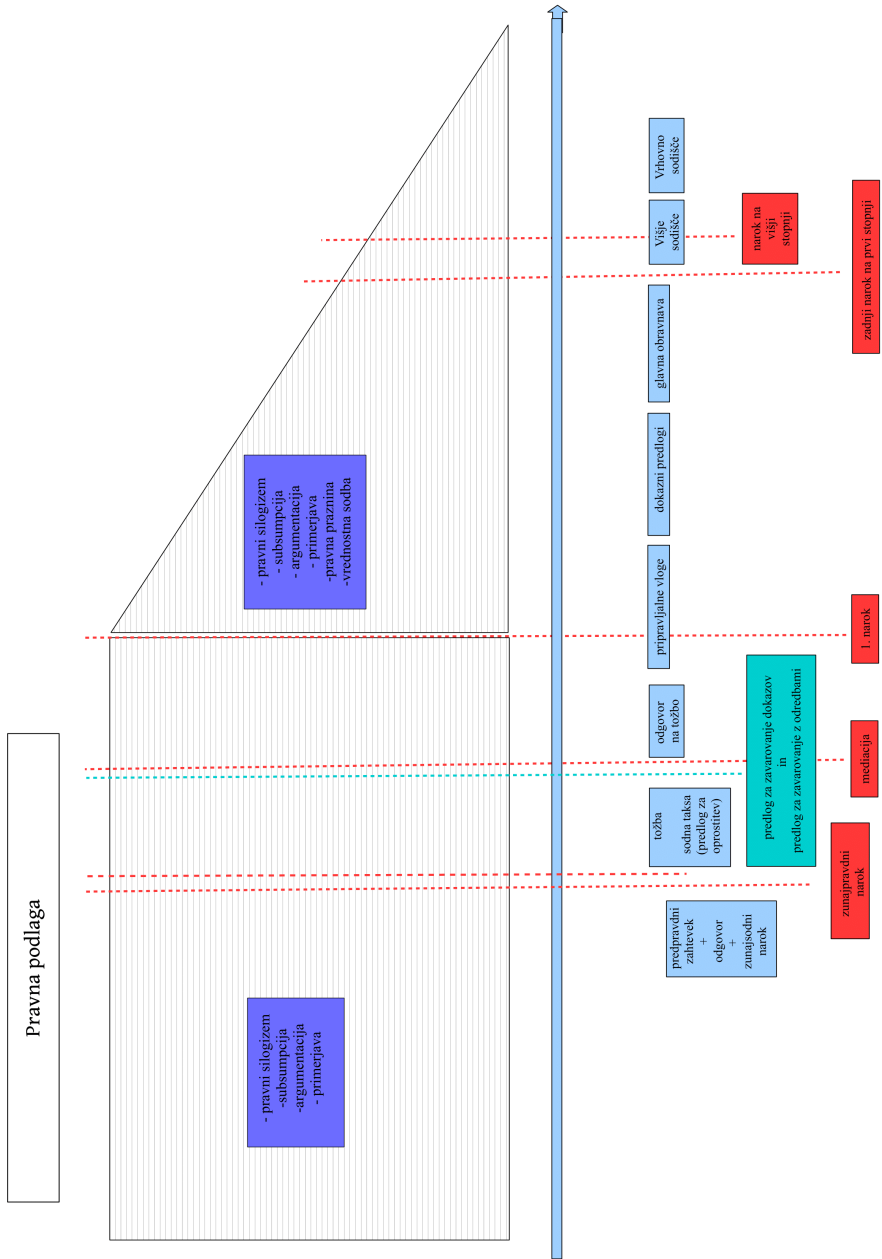
Shema 4

Časovnica pravne podlage	99
Komentar Sheme 4	100

Shema 5

Umestitev spornega pravnega razmerja v ordinatni sistem pravnih vprašanj	101
Komentar Sheme 5	102

Shema 4

Komentar Sheme 4

Časovnico pravne podlage mejimo z vložitvijo tožbe.

Prvi del, torej predpravdni del, prikazuje delo pravnega strokovnjaka, ko postavlja predpravdni zahtevek ali vodi zunajsodni narok.

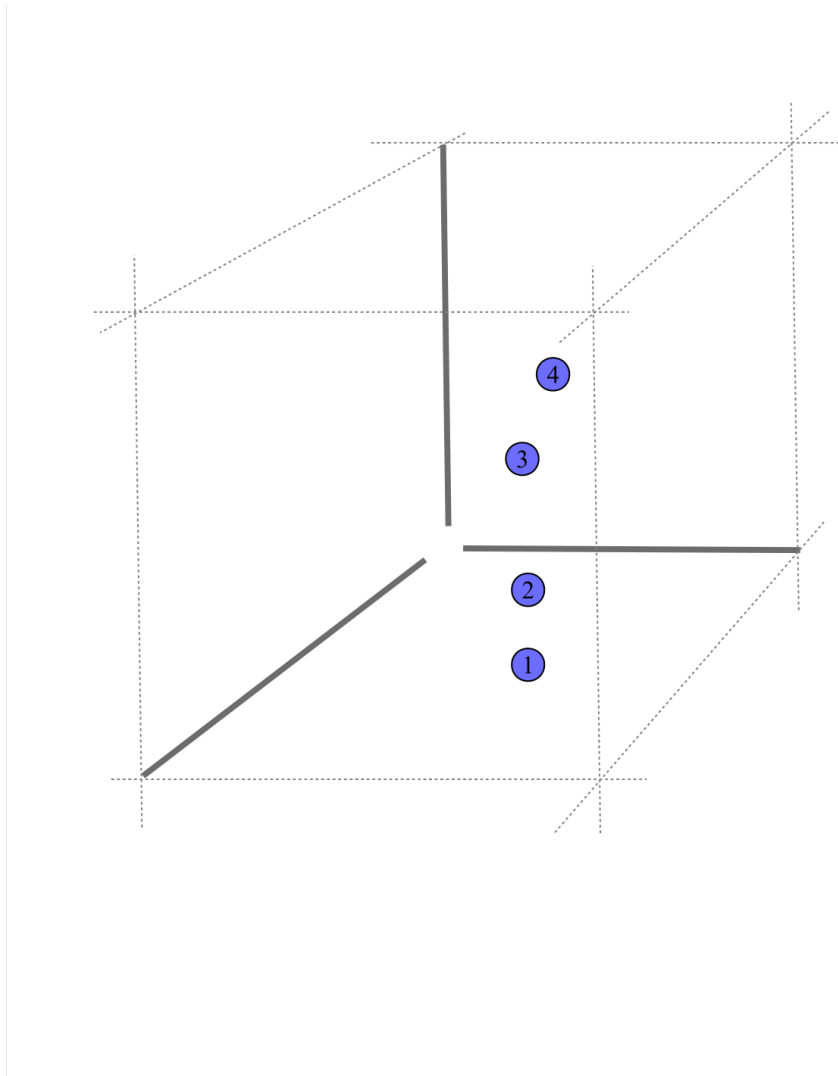
Drugi del, po vložitvi tožbe, pa prikazuje razsojo sodnika, potem ko je končano razpravljanje pred sodiščem (zadnji narok glavne obravnave) in je izdana sodba.

V shemi želimo predstaviti podobnosti in razlike v uporabi pravne podlage.

Tako pravni strokovnjak zunaj pravde ne zapolnjuje pravnih praznin, kot tudi ne podaja vrednostne sodbe, slednje je izključno pridržano sodišču. Lahko pa ima o teh vprašanjih oškodovanec izoblikovano stališče. Kot mora tudi imeti razjasnjene okoliščine dejanske, dokazne in pravne podlage.

Shema 5

Umestitev spornega pravnega razmerja v ordinatni sistem pravnih vprašanj

Komentar Sheme 5

V shemi 5 predstavljamo umestitev spornega pravnega razmerja v ordinatni sistem pravnih vprašanj.

Pravna podlaga je predstavljena na osi z, dokazna podlaga na osi x in trditvena podlaga na osi y.

Obrazložitev z vidika pravne podlage bi lahko bila sledeča: tč. 1 v tem sistemu predstavlja mesto, ko je trditvena in dokazna podlaga izkazan s stopnjo prepričanja, medtem, ko pa je pravna podlaga neizkazana. Uspeh v pravdi je v tem primeru negotov. Tudi mesto tč. 2, ko je mogoča tudi druga pravna podlaga, ne zagotavlja uspeha. Šele ko smo prepričani v pravno podlago, je smiselno odločanje sodišča (tč. 3). Če je pravna podlaga jasna in nesporna, bo tudi uspeh oškodovanca gotov (tč. 4).

Gre za poskus ovrednotenja vtoževanega zahtevka, kar pa je v celoti pridržano sodišču. Sodnik odloči o tožbenem zahtevku celukupno z upoštevanjem dokazanih dejstev in veljavne pravne podlage.

Knjiga III.
Sedmi zvezek

V sedmem zvezku predstavljamo metode in tehnike.

Multidisciplinarnost je pokazatelj, da izključnih metod in tehnik ni. Lahko so le prilagojene za posamezno pravno področje.

Že predstavljeno umestitev v shemo reševanja zahtevnih pravnih vprašanj kazenskega prava v II. knjigi, je zato z ustrezno argumentacijo prilagoditi civilnemu področju. Pri tem bodo odločilni predikati civilnega materialnega in postopkovnega prava.

Sedmi zvezek naj torej ponudi metode in tehnike istovetne civilnemu področju.

Če je bila klasifikacija zahtevnih pravnih vprašanj na kazenskem področju določne narave, pa slednje ne velja za civilno pravo. Izhajajoč iz trditvene, dokazne in pravne podlage (ZPV₁₋₃), so zahtevna vprašanja prilagojena tudi posameznim pravicami. Zato bomo taka vprašanja, povezovali s posameznimi pravicami (potrošniške, osebnostne, premoženjske pravice).

So pa elementi pravnih vprašanj enaki kot na področju kazenskega in seveda tudi drugih pravnih področij. Elementi (EPV₁₋₆) so univerzalni za vsa pravna področja (torej multidisciplinarnost).

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

SEDMI ZVEZEK

1. METODE IN TEHNIKE	107
1.1. Tehnika naravne vzročnosti	110
1.2. Metoda anticipirane poti	111
1.3. Tehnika pravne vzročnosti	112
1.4. Metoda umestitve v družbo	114
1.5. Metoda umestitve v premoženjsko pravno razmerje	116
1.6. Tehnika analize posega	117
1.7. Tehnika analize primanjkljaja	118

Prikazi:

Prikaz 7 – Prikaz elementov zapletenega pravnega vprašanja	107
Prikaz 8 - Piramida reševanja zapletenega pravnega vprašanja	109

Izvirni pristopi:

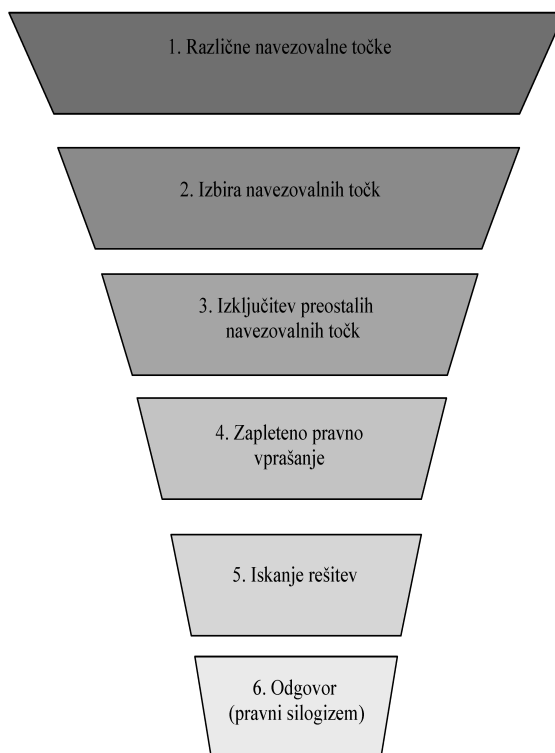
tehnika naravne vzročnosti	.....	110
tehnika pravne vzročnosti	.....	112
tehnika analize posega	.....	117
tehnika analize primanjkljaja	.....	118
metoda anticipirane poti	.....	111
metoda umestitve v družbo	.....	114
metoda umestitve v premoženjsko pravno razmerje	.....	116

1. METODE IN TEHNIKE

Zapleteno pravno vprašanj je sestavljen iz šestih elementov pravnega vprašanja (EPV₁₋₆), preko katerih se rešujejo zapleteni pravni primeri.

Prikaz elementov

Elementi zapletenega pravnega vprašanja

Kot predstavljeno bomo na civilnem področju obravnavali tri zapletena pravna vprašanja: trditvene podlage (ZPV₁), dokazovanja (ZPV₂) in pravilne pravne podlage (ZPV₃).

Trditve, dokazi in pravne podlage se povezujejo s posameznimi pravicami (premoženjskimi in osebnostnimi). Kot premoženjske pravice je izpostaviti potrošniške, kot osebnostne pa zdravje.

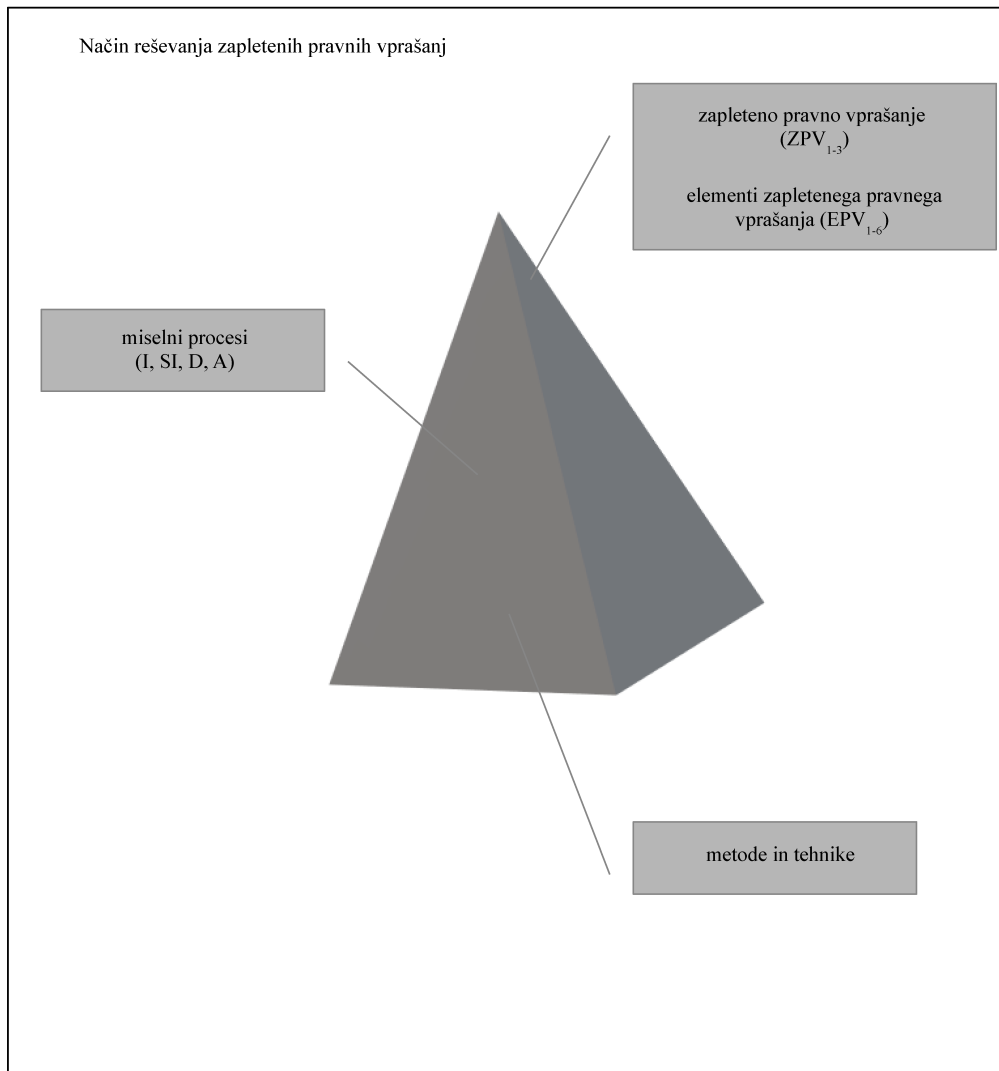
Da najdemo elemente pravnih vprašanj in potem na vprašanja tudi odgovorimo, moramo uporabiti metode, tehnike in miselne procese.

Metode predstavljajo obliko načrtovanega premišljenega dejanja, ravnanja ali mišljenja za doseg kakega cilja (povzeto po SSKJ). Tehnika pomeni urejen, ustaljen način, postopek opravljanja kakega dela, dejavnosti (povzeto po SSKJ). Proces pa pomeni med seboj povezane pojave, ki se vrstijo v času po določenih družbenih zakonitostih (povzeto po SSKJ). Način pa je določiti kot tisto kar opredeljuje, označuje, delanje, ravnanje, mišljenje glede na potek (povzeto po SSKJ). Skupek metod, tehnik in miselnega procesa omogoča način reševanja zapletenih vprašanj (torej potek).¹²

---

¹² Metode reševanja primerov na področju zasebnega prava je predstavil tudi Brus, M. v knjigi: Uvod v zasebno pravo, Splošni del civilnega prava, GV Založba, Ljubljana 2011, str. 391 – 399. O pravnem silogizmu glej tudi Pavčnik, M., Argumentacija v pravu (od življenjskega primera do pravne odločitve), Teorija in praksa, let. 28, št. 5 – 6, Ljubljana, 1991, str. 518 – 529 in Stajniko, J., Teža iracionalnega v procesu sodniškega odločanja: kognitivne pristranskosti in mehanizmi zasledovanja fikcije razumskosti prava, LeXonomica, Let. 7, št. 2, str. 189 – 204, december 2015.

Piramida reševanja zapletenega pravnega vprašanja

1.1. Tehnika naravne vzročnosti

Potek dogodkov je pojem, ki ustreza naravoslovni znanosti. Drugačne poti ne more biti. Pri naravnih in tehnoloških dogodkih je mogoče pričakovati celo ustaljenost. Drugače je pri družbenih dogodkih. Slednje nam omogoča način dela, da lahko najdemo potrebna dejstva, ki sestavljajo trditve, kako se je dogodek zgodil. Veriga vzročne zveze lahko poteka od posledice do vzroka (selektivna indukcija) ali od dejstva do posledice (indukcija).

Na kazenskem področju smo govorili o tehniki zaznave oškodovanja.

V civilnem pravu pa je dogodkov neprimerno več, kot pa je inkriminiranih kaznivih dejanj. Zato je širina tehnike tista razlikovalna okoliščina (predikat), da na civilnem pravnem področju govorimo o naravni vzročni zvezi. Slednja tehnika nam pomaga oblikovati trditveno in dokazno podlago (ZPV₁₋₂), kar se tiče najzahtevnejših vprašanj na področju **varovanja okolja, zdravja in tehnoloških napak**.

Kot pojasnjeno je miselni proces tisti del piramide znanja pravnega strokovnjaka, kateri povezuje spodnji del (to so tudi tehnike) z zgornjim delom piramide (elementi zahtevnega pravnega vprašanja EPV₁₋₆).

Tehnika naravne vzročnosti nam najde okoliščine, izmed katerih izluščimo odločilno in izključimo preostale (EPV₁₋₃), si postavimo pravno vprašanje (EPV₄) in najdemo odgovor (EPV₅) preko pravnega silogizma (EPV₆).

1.2. Metoda anticipirane poti

Potek dogodkov, kot ga je pričakovati v družbeni interakciji, pomeni predvidevanje (anticipacija). Kot prvo moramo poudariti, da gre za metodo, saj družbena interakcija nikakor ne more biti stihijska. Pravni strokovnjak torej lahko le predvideva, da bo dogodek potekal na določen način. Ampak že sama anticipacija, zahteva od pravnega strokovnjaka posebna znanja.

Koliko je različnih družbenih interakcij (okolje, socializacija, vpliv drugih), toliko je lahko zakritih pravnih razmerij. Ker slednja puščajo objektivne sledi, lahko preko predvidevanj sestavimo potek dogodkov.

Šele ko je potek dogodkov potrjen tudi z uporabo miselnih procesov, lahko ugotovljena dejstva tudi uporabimo in si postavimo zahtevno pravno vprašanje (EPV₅).

Slednja metoda se uporablja pri oblikovanju trditvene in dokazne podlage (ZPV₁₋₂), za najzahtevnejša vprašanja na področju **varovanja osebnostnih pravic in ugleda pravnih oseb**.

1.3. Tehnika pravne vzročnosti

Ko iščemo dejstva, nam pri iskanju pomaga pravna ureditev, katera uzakonja, katero dejstvo je tudi pravno relevantno (beri: pravno vzročno).

Le pravno relevantno dejstvo nam lahko omogoči napredek po piramidi nazvgor, vse do pravnega silogizma. Kot tako postane del pravnega silogizma (spodnja premisa). Da pa ga predhodno najdemo, moramo uporabiti tehniko iskanja pravne vzročnosti.

Pravni silogizem omogoča zaključek, da je pravno relevantno dejstvo vzrok pravne posledice. Slednje povzema esenco trditvene (ZPV₁) in pravne podlage (ZPV₃).

Primeroma:

(vzročna zveza odškodninske odgovornosti)

Pri odškodninski odgovornosti se zahteva vzročna zveza med škodnim dogodkom in nastalo škodo. Slednji zaključek pomeni pravni silogizem. Tehnika pravne vzročnosti pa pomaga pravnemu strokovnjaku, da najde pravna dejstva, ki bodo vzročno zvezo dokazovala.

Tehnika pravne vzročnosti pomaga pravnemu strokovnjaku, da izmed dejstev izbere le tista, ki so pravno relevantna. Da se pravilno usmeri pri iskanju dejstev. Če za pravno relevantna dejstva obstajajo tudi dokazi, je našel tudi

odgovor na pravno vprašanje dokazne podlage (ZPV₂).

Iskanje pravno relevantnih dejstva nas lahko spominja na zakonske znake kaznivega dejanja ali pravno kvalifikacijo kaznivega dejanja (ZPV₂₋₃) na kazenskem področju. Ureditev v civilnem pravu pa temelji na širšem razumevanju pravnega razmerja in ne more povzemati vseh (zakonskih) znakov, zato je ustrežnejši pojem vzročnost (predikat). Če opis kaznivega dejanja ne ponuja vseh zakonskih znakov kaznivega dejanja, pa gre lahko vseeno za civilni delikt. Zato govorimo na civilnem področju o vzročnosti in na kazenskem področju o znakih.

1.4. Metoda umestitve v družbo

Da lahko pravni strokovnjak opravi svoje delo, mora razpolagati z znanjem, kako oškodovanca pravilno umestiti v družbo. Za umestitev mora raziskati vse okoliščine, katere definirajo ravnanje v družbi.

Poudarjamo, da ne gre za psihološko ali sociološko analizo.

Gre za pravno metodo oblikovanja bazena navezovalnih okoliščin, do katerih se bo pravni strokovnjak moral opredeliti pri prvih treh elementih zahtevnega pravnega vprašanja (EPV₁₋₃). Slednje okoliščine bodo lahko predmet spora pred sodiščem. Zato je vnaprejšnja opredelitev do njih nujna za uspeh oškodovanca.

Primeroma:

(ugled in nastopanje v javnosti)

Vedenje o ugledu je pomembna okoliščina. Slednja umesti posameznika v družbo.

Da je oškodovanec javna oseba, je tudi pomembna navezovalna okoliščina, saj je s tem prag posega v njegove osebne pravice višji.

Primeroma:

(položaj pravne osebe v družbi)

Podobno je tudi pri umestitvi pravne osebe v družbo. Slednja je z družbo

povezana na več načinov: organizacijsko, substratno in povezovalno. Postavitev v okolje razkriva objektivne vezi, katere povezujejo posameznike, ki tvorijo pravno osebo (substratno), slednjo samo (organizacijsko) in družbeno okolje (povezovalno).

V kolikor deluje pravna oseba dobrodelno, je slednje lahko pomembna okoliščina, kar se tiče razmerja do družbe.

Primeroma:

(posamezniki v pravni osebi)

Tako tudi posamezniki, kateri tvorijo personalni substrat pravne osebe, predstavljajo slednjo v javnosti. Ločevanje pravne osebnosti od posameznikov lahko ponuja drugačno razumevanje vprašanja: kdo je kot zakoniti zastopnik vpisan v sodni register in kdo dejansko zastopa družbo navzven.

S slednjo metodo pa se ne želimo opredeljevati do subjektivnih navezovalnih okoliščin. Namen metode ni iz osebnih značilnosti posameznika sklepati na pravne posledice. Postaviti oškodovanca na zemljevid družbe ni odvisna od njegovih nazorov in notranjih prepričanj. Vprašanje ugleda in dobrega imena uporabljamo objektivno. Tudi nas ne zanima subjektivno naziranje družbe in razlogi zakaj se smatra, da je podan ugled in dobro ime. Slednje je že predmet vrednotenja sodnika in je pridržano izključno njemu.

1.5. Metoda umestitve v premoženjsko pravno razmerje

Umestitev oškodovanca v premoženjskopravno razmerje je povezana z namenom, ki ga je slednji zasledoval pri sklepanju pravnih poslov. Ker v knjigi ne bomo razpravljali o subjektivnih okoliščinah oškodovanca, naj slednja metoda oškodovanca umesti, kje se nahaja objektivno v premoženjskopravnem razmerju.

Vsako premoženjsko razmerje ima svoj začetek, potek in konec. Umestitev na časovni trak omogoča pravnemu strokovnjaku, da išče in potem tudi najde okoliščine, izmed katerih bo potem izključil nepomembne in izbral odločilne.

Obstaja namreč razlika, če je oškodovanec šele sklenil pravni posel ali pa je bil posel že izpolnjen. Odgovor na pravno vprašanje ali ima možnost odstopa od pravnega razmerja (EPV₄), je tako odvisen od okoliščine ali je posel šele na začetku ali na koncu (EPV₁₋₃).

Ker premoženjska razmerja ne potekajo vedno enako (nomenklaturno), pravni strokovnjak ne more uporabljati ustaljenih pravil (beri: tehnik). Potreben je poseben pristop identifikacije vsakega pravnega razmerja posebej, za kar potrebuje inovativno znanje. Zato govorimo o metodi.

1.6. Tehnika analize posega

Pri osebnostnih pravicah je temeljno (alfa) pravno vprašanje ali je šteti poseg za pretiran. Da lahko naredimo pravni zaključek v smeri, da je bil poseg pretiran (EPV₅), mora pravni strokovnjak raziskati vse okoliščine posega, ki ga označujejo z objektivnimi prvinami (EPV₁₋₃).

S tehniko analiziramo vsebino posega in posledice, ki iz posega izhajajo. Okoliščine predstavimo objektivno. S slednjim načinom dela ugotovimo okoliščine, ki izpolnjujejo ne le civilni delikt, temveč tudi kazenski delikt.

Presoja subjektivnih okoliščin pa je pridržana sodniku.

Upoštevati pa je tudi potrebno, da je vprašanje posega v osebnostne pravice v veliki meri z(po)vezano tudi z osebnostnimi pravicami drugih.

Lahko zaključimo, da nam objektivne prvine olajšajo delo za podajo odgovora: ali je bil poseg pretiran (EPV₅). Pri odgovoru na zapleteno pravno vprašanje ali pa je bil poseg protipraven (EPV₆) pa mora pravni strokovnjak tudi upoštevati subjektivne okoliščine oškodovanca in (po)vezane osebnostne pravice drugih. Da pa lahko postavimo tako vprašanje je temeljno, da najprej poseg ocenimo za pretiran. Pri tem pravnemu strokovnjaku pomaga tehnika analize posega.

1.7. Tehnika analize primanjkljaja

Slednja tehnika je podobna analizi pretiranega posega, s tem, da se primanjkljaj nanaša na premoženjska in ne osebnotna razmerja. Ponuja ekonomsko analizo ali je nastopil primanjkljaj. Podobno kot pri posegu, ko ne zadostuje, da je bil pretiran in mora biti protipraven, je tudi za premoženjske pravice primanjkljaj potrebno ovrednotiti kot protipravnega.

Za zaključek, da je nastopil primanjkljaj (EPV₅) so odločilne okoliščine ekonomskega predznaka, katere premoženjsko razmerje „stehtajo“. Ali je bilo obračun premoženjskega razmerja tudi protipraven, pa je potrebno uporabiti pravna pravila (EPV₆).

S slednjo tehniko ugotavljamo za koliko se je premoženje zmanjšalo (ali bi se moralo povečati). Oziroma za kolikor se je dolg povečal (ali bi se moral zmanjšati). Slednja analiza nam pomaga pri ugotavljanju premoženjskega položaja stranke.

Seveda je potrebno upoštevati, da se sodna razsoja glede ekonomskih parametrov lahko izvede le s pomočjo sodnih izvedencev npr. ekonomske stroke. Prav tako je ovrednotenje primanjkljaja kot protipravnega, izključno v rokah (razsoji) sodnika.

Vnaprejšnja ugotovitev primanjkljaja pa lahko **sploh** pomeni zaznavo oškodovanja. **Posredna zaznava** je tudi namen tehnike analize primanjkljaja. **Neposredna zaznava** namreč ne bi smela predstavljati zapletenega primera.

Knjiga III.
Osmi zvezek

V osmem zvezku predstavljamo miselne procese, katere uporablja pravni strokovnjak pri urejanju civilnopravnih razmerij.

Sprva bomo podali primerjavo z miselnimi procesi na kazenskem področju in ugotavljali razlike in podobnosti. Prilagoditev miselnih procesov bodo zagotavljale ravno razlike med kazenskim in civilnim pravnim področjem.

Predstavitev abdukcije bo le na splošni ravni. V tem zvezku bomo podrobneje izpostavili selektivno indukcijo. Predstavitev abdukcije kot zahtevnejšega od miselnih procesov pa bo sledila v lastnem zvezku.

Miselni prijem selektivne indukcije bomo predstavili v povezavi z iskanjem vzroka za napako izdelka in vzroka nezdravega okolja. Prikazali bomo tudi kako s selektivno indukcijo reševati trk osebnostnih pravic (družbeni konflikt) in poseg v ugled (pravne osebe). Ugotovili bomo, da okvara zdravja posega tako na zahteve premoženjske in osebne narave.

Uporaba selektivne indukcije na konkretnjših primerih bo predstavljena v naslednjih zvezkih. Tam skupaj z metodami, tehnikami ter drugimi miselnimi procesi.

Ker gre za zahtevno tematiko, katero je tudi dosti težje predstaviti, bomo v devetem zvezku podrobneje in nazorneje predstavili povezave med različnimi

miselnimi procesi. Uvajamo nov pojem prilagojene abdukcije. Slednja je vezni most med civilnim in kazenskim pravnim področjem, kot tudi med miselnim procesom selektivne indukcije in abdukcije (izvirne abdukcije).

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

OSMI ZVEZEK

1. MISELNI PROCESI	125
2. ABDUKCIJA IN SELEKTIVNA INDUKCIJA V KAZENSKEM IN PRAVDNEM POSTOPKU	127
3. PODOBNOSTI MED IZLOČITVIJO IN PREKLUZIJO DOKAZOV	130
4. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN CIVILNA RAZMERJA	131
5. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN NAPAKA IZDELKA	134
6. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN NEZDRAVO OKOLJE	136
7. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN DRUŽBENI KONFLIKT	139
8. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN UGLED PRAVNE OSEBE	141
9. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN OKVARA ZDRAVJA	145

Prikazi:

Prikaz 9 – Oblikovanje trditvene podlage in selektivna indukcija	.....	131
Prikaz 10 – Oblikovanja poti dokaza in selektivna indukcija	.....	132
Prikaz 11 – Selektivna indukcija in napaka izdelka	.....	135
Prikaz 12 – Selektivna indukcija in nezdravo okolje	.....	138
Prikaz 13 – Selektivna indukcija in družbeni konflikt	.....	140
Prikaz 14 – Selektivna indukcija in ugled pravne osebe	.....	144
Prikaz 15 – Selektivna indukcija in okvara zdravja	.....	147

Inovativni pristopi:

vzporednice med izločitvijo dokazov (ZKP) in prekluzijo dokazov (ZPP)	130
uporaba selektivne indukcije, ko je podan dokaz	131 – 132
uporaba selektivne indukcije, ko je podana trditev	132
oblikovanje verige vzročnosti napake izdelka, z miselnim procesom selektivne indukcije	134 – 135
oblikovanje verige vzročnosti nezdravega okolja, z miselnim procesom selektivne indukcije	136 – 138
oblikovanje verige vzročnosti družbenega konflikta, z miselnim procesom selektivne indukcije	139 – 140
oblikovanje verige vzročnosti zmanjšanja ugleda pravne osebe, z miselnim procesom selektivne indukcije	141 – 144
oblikovanje verige vzročnosti okvare zdravja, z miselnim procesom selektivne indukcije	145 – 147

1. MISELNI PROCESI

Pravni strokovnjak za reševanje zahtevnih pravnih vprašanj uporablja različne miselne procese (I indukcija, SI selektivna indukcija, D dedukcija in A abdukcija). Vsak od omenjenih procesov uporablja različna izhodišča, v nadaljevanju gradi pot in končno vodi do rezultata. Indukcija izhaja iz posebnih značilnosti in išče pot do splošne rešitve, medtem ko pa dedukcija izhaja iz splošnih značilnosti in sklepa na posebne rešitve.¹³ Selektivna indukcija¹⁴ že na začetku ločuje med posebnimi značilnostmi, medtem ko pa abdukcija šele išče posebne značilnosti.¹⁵

---

¹³ Pitamic, L., Na robovih čiste teorije prava, (Predpostavke ekonomije mišljenja v pravni znanosti, 1917), Pravna fakulteta v Ljubljani, uredil Marijan Pavčnik, Ljubljana, str. 49; Kaufmann, A., Uvod v filozofijo prava, Cankarjeva založba, Ljubljana, 1998, str. 169–170; Schneider, E., Logika za pravnike, Temelji nauka o mišljenju in njegovi uporabi v pravu, Cankarjeva založba, Ljubljana, 1999, str. 61. Več o miselnih procesih glej: Reševanje zapletenih pravnih vprašanj, Kazenski del, 2. knjiga, Peti zvezek, Poglavlje 2., Cankova, 2020.

¹⁴ Postopek selektivne indukcije izhaja iz induktivnega načina razmišljanja. Izhajamo iz predpostavke obstoja množice okoliščin, ki so lahko odločilne (EPV1-3). S selektivno indukcijo pa je sedaj potrebno najti, katera od okoliščin vodi k podanemu rezultatu (EPV4). Selektivna indukcija izhaja iz obstoječih okoliščin, ki imajo podane vse prvine (beri: dele, ki sestavljajo logično celoto), in so zato lahko odločilne. Pri abdukciji pa niso podane okoliščine, ki bi lahko bile odločilne. Podana je le ena prvina (ali več prvin), ki predstavlja del odločilne okoliščine (ali celo več okoliščin). Več o selektivni indukciji glej: Reševanje zapletenih pravnih vprašanj, Kazenski del, 2. knjiga, Peti zvezek, Poglavlje 2.2.3., Cankova, 2020.

¹⁵ Arthur Kaufmann, Uvod v filozofijo prava, Cankarjeva založba, Ljubljana, 1998, str. 170–171; Lüderssen, K., Erfahrung als Rechtsquelle, Abduktion und Falsifikation von Hypothesen im juristischen Entscheidungsprozeß, Eine Fallstudie aus dem Kartellstreafrecht, Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main, 1972, str. 64; Kaufmann, A., Das Verfahren der Rechtsgewinnung – Eine rationale Analyse, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München 1999, str. 57; Richter, A., Der Begriff der Abduktion bei Charles Sanders Peirce, Peter Lang, Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 1995, str. 18. Več o abdukciji glej: Reševanje zapletenih pravnih vprašanj, Kazenski del, 2. knjiga, Peti zvezek, Poglavlje 2.2. in 2.2.2., Cankova, 2020.

Da bi ločili miselne procese na različnih pravnih področjih, torej določili predikat in jih posebej določili (beri: prilagodili), bomo najprej primerjali kazensko in civilno pravno področje.

Ker sta indukcija in dedukcija med najbolj uporabljenimi in tudi množično predstavljena miselna procesa, v knjigi ne bomo ponujali posebne razprave.¹⁶ Zato bomo podrobneje predstavili selektivno indukcijo ter abdukcijo in jo prilagodili civilnim razmerjem.

---

¹⁶ Sodnik razlaga pravno normo in ugotavlja njeno vsebino ter deducira iz pojmov, ki jih abstraktno opredeljuje hipoteza pravne norme, na dejansko življenje. Sodnik torej ugotavlja, ali dejanski dogodki, pravno relevantna dejstva, ustrezajo abstraktno opisanim pojmom v hipotezi pravne norme. Več o tem glej: Ude, L., Pravo in vrednote: Uporabljanje pravnih pravil in vrednotenje v sodnih postopkih, Podjetje in delo, letnik 2001, št. 6-7. Vsak moderni pravnik ve, da ima proces sodniškega odločanja vsaj dve fazi. Najprej npr. sodnik ali sodni senat (na podlagi pravne norme in dejanskega stanu) sprejme odločitev, ki je del izreka sodne odločitve. Tu gre navadno v kontekstu logičnega deduktivnega sklepanja najprej za notranji proces sprejemanja odločitve. Gre za proces iskanja gornje premise in tudi oblikovanja spodnje premise in potem za logični sklep, ki sledi. O tem več: Novak, M., Argumentacijska analiza sodne odločbe, Pravna praksa, letnik 2008, št. 36, str. 16–18. Velik del slovenske pravne teorije v zvezi z vprašanjem, kako naj sodnik uporablja pravo, zastopa stališče o pravnem sklepanju kot o logični metodi, ki temelji na sodniškem silogizmu, spodnji in zgornji premisi ter subsumpciji dejanskega stanja pod pravno normo. Zgornja in spodnja premisa pravnega silogizma se namreč oblikujeta tako z uporabo deduktivnih formalno logičnih pravil kot induktivnega sklepanja. Glej: Stajniko, J., Teža iracionalnega v procesu sodniškega odločanja: kognitivne pristranskosti in mehanizmi zasledovanja fikcije razumskosti prava, spletna izdaja, LeXonomica, Let. 7, št. 2. Kot vsak človek se tudi sodnik do resnice dokoplje s pomočjo sklepanja, s pravili osnovne logike in kognitivnimi bližnjicami (evristika). Ker sodnik ni mogel biti neposredno navzoč pri dogajanju, ki je predmet sodnega procesa, lahko dejansko stanje rekonstruira le z induktivnim sklepanjem. Pri sodniku spoznanje dejanskega stanja ni posledica neposrednega zaznavanja dogodkov, temveč izid induktivnih miselnih procesov; na podlagi določenih znanih dejstev (*factum probans*) se sodnik dokoplje do neznanih dejstev (*factum probandum*) in tako rekonstruira dogodek, ki je relevanten za izdajo sodne odločbe. Več o tem glej: Varanelli, L., Vpliv medijev na sodnikovo odločitev, Pravna praksa, letnik 2014, št. 8, str. 22. Več o izbiri miselnega procesa glej: Reševanje zapletenih pravnih vprašanj, Kazenski del, 2. knjiga, Peti zvezek, Poglavlje 2.2.1., Cankova, 2020.

2. ABDUKCIJA IN SELEKTIVNA INDUKCIJA V KAZENSKEM IN PRAVDNEM POSTOPKU

V slednjem poglavju želimo predstaviti podobnosti in razlike, ko se slednja miselna procesa uporabljata za pravno opravilo: iskanja dokazov.

Miselni proces je v kazenskem postopku vezan na obstoj utemeljenega suma¹⁷, v pravnem postopku pa mora upoštevati prekluzija navedb in dokazov¹⁸ (razumljeno tudi kot *ius novorum*¹⁹). Pravna instituta se na prvi pogled razlikujeta. Utemeljen sum predstavlja ovrednotenje dokazov. Prekluzija se pa osredotoča le na eno izmed večih prvin vrednotenja dokazov: to je pravočasnost sklicevanja (trditev in predložitve).

Da sodišče ugotovi tožbenemu zahtevku, mora biti prepričano o utemeljenosti zahtevka tožeče stranke. Pri tem pa se ne sme sklicevati na dokaze, ki bi

---

¹⁷ Kot merilo za presojo verjetnosti obstoja kaznivega dejanja oziroma dejstev, na katera kazensko materialno in procesno pravo vežeta svoje posledice, lahko veljata le logika in izkustva. Resnica, ki jo lahko spoznamo v kazenskem postopku, je vselej odvisna od kvantitete ali kvalitete dokazov, ki morajo biti podani, da bi lahko kazensko pravo poseglo v posameznikove pravice. Več o tem: Dežman, Z., Erbežnik, A., Kazensko procesno pravo Republike Slovenije, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 547-553. Tam dokazni standardi oziroma določene stopnje verjetnosti: razlogi za sum, utemeljeni razlogi za sum, utemeljen sum in subjektivna gotovost oziroma prepričanje o resničnosti ugotovljenih dejstev.

¹⁸ Najpomembnejša sankcija za nepravočasno navajanje strank v pravnem postopku je, da sodišče prepozno podanih navedb ne upošteva (prekluzija); Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba, 2006, str. 598. Določba o prekluzijah se nanaša na nova dejstva in dokaze ter izjavo o navedbah nasprotne stranke; Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba, 2006, str. 605.

¹⁹ Pravico navajanja novih dejstev in predlaganja novih dokazov: Ude, L., Civilno procesno pravo, Založba Uradni list RS, Ljubljana 2002, str. 117.

zapadli pod prekluzijo. Prepozni dokazi (beri: dodatni) se v pravnem postopku ne smejo uporabljati. Slednje je limita v pravnem postopku.

Dodatni dokazi (beri: drugi) se v kazenskem postopku ne smejo uporabiti, če ni podanega utemeljenega suma storitve kaznivega dejanja. Slednje je limita v kazenskem postopku.

Podobnost med različnima institutoma lahko torej najdemo v onemogočitvi (prepovedi) uporabe drugih (dodatnih) dokazov. Lahko govorimo o vsebinski limiti obeh postopkov.

Da miselni procesi (tukaj selektivne indukcije in abdukcije) ne bi bili zamen, zatrjujemo oziroma zagovarjamo njihovo navzkrižno uporabo.

Z navzkrižno uporabo pride smiselnost miselnega procesa selektivne indukcije in abdukcije še bolj do izraza.

Zbran dokaz, ki ne ponuja osnove za utemeljen sum storitve kaznivega dejanja, je lahko uporabljen v pravnem postopku.

Tudi prepozen dokaz v pravnem postopku, lahko ponudi korist pri argumentaciji utemeljenega suma.

Ob neposredni uporabi, pa lahko tako zbrani dokazi, ponudijo tudi možnost posredne uporabe: kot izhodišče za zbiranje nadaljnjih (dodatnih) dokazov.

Razlike med postopkoma lahko torej presežemo z navzkrižno uporabo dokazov, ki so zbrani preko miselnih procesov selektivne indukcije in abdukcije. Če je prekluzija ovira v pravnem postopku, pa to ne preprečuje uporabe dokaza v kazenskem postopku. Podobno tudi kar se tiče dokazov suma storitve kaznivega dejanja, kateri lahko služijo utemeljevanju vtoževanega zahtevka.

3. PODOBNOST MED IZLOČITVIJO IN PREKLuzIJO DOKAZOV

Če primerjamo kazensko in civilno pravo, lahko sklepamo o podobnostih in razlikah, tudi kar se tiče izločitve nezakonitih dokazov v kazenskem postopku in prekluzije dokazov v pravnem postopku. Ne gre za identična pravna instituta, saj je pojem izločitve dokazov podan tudi v pravnem postopku.²⁰

V posledici, ki jo povzročita, pa lahko najdemo iste stične točke.

Izločitev v kazenskem postopku onemogoča sklicevanje na dokaz (ko obstaja dokaz v spisu).

Prekluzija v pravnem postopku pa onemogoča sklicevanja na obstoj dokaza (ko dokaz ni bil predlagan).

Podobnost je najti v tem, da se dokaz, ne sme uporabiti pri razsoji, kljub temu da obstaja.

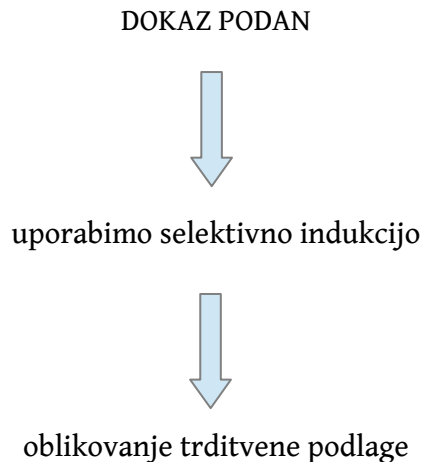
²⁰ I., Demšar-Potočnik, Razkritje dokazov v pravnem postopku, Ljubljana, IUS Software, GV založba, 2017.

4. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN CIVILNA RAZMERJA

Miselni proces selektivne indukcije bomo najprej predstavili na splošno. Namenoma nismo dali naslova: selektivna indukcija v pravdi, saj želimo na splošno pojasniti tudi miselne procese, ki so uporabljajo pred pravdo.

Okoliščino, ko je stranka v pravdi, bomo obdelali podrobneje pozneje. Sedaj pa naj podajmo splošne navedbe glede civilnih razmerij.

Prikaz 9

Prikaz 10

Splošni prikaz kako pridemo preko dokaza do trditve in seveda obratno, kako preko trditve najdemo pot do dokaza, ne upošteva nobenih limit. Upoštevati je potrebno, da šele pravda podaja zahteve po: sklepčnosti, prekluziji, izločitvi in materialnem procesnem vodstvu sodnika.

Prikaza 9 in 10 se nanašata na zapletene primere, kjer pot indukcije ni takoj jasna, temveč je potrebno selektivno, najti določilne okoliščine.

Po povgledu v prikaz lahko zaključimo, da sestavljajo trditve in dokazi celoto. Slednje velja tako za pravdo, kot za čas pred pravdo.

Splošno predstavitev selektivne indukcije za premoženjsko civilno razmerje bomo prikazali na primeru terjatve iz naslova napake izdelka in nastale škode

zaradi nezdravega okolja. V skupino premoženjskih razmerij lahko štejemo tudi zahtevek zaradi okvare zdravja.

Kako lahko torej selektivna indukcija olajša iskanje odgovora na vprašanje, ali obstaja dolžnost vrnitve dolga (ali povrnitve škode).

Kar se tiče civilnega razmerja osebnostnih pravic opisujemo primer trka osebnostnih pravic (družbeni konflikt) in primer kršitev ugleda (pravne osebe). Tudi okvara zdravja spada na področje varovanja osebnostnih pravic.

Kako lahko selektivna indukcija olajša iskanje odgovora na vprašanje, ali je bil poseg v osebnostno pravico pretiran.

5. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN NAPAKA IZDELKA

Vzrok za napako izdelka lahko postane zahtevno vprašanje. Čeravno je posledica vidna, je lahko pot nazaj do vzroka težavna. Če je do posledice prišlo zaradi napačne uporabe izdelka, se pot indukcije hitro zaključi. Lahko pa je napaka na izdelku nastala v razmerju med prodajalcem in potrošnikom. Še prej pa v razmerju med distributerjem in prodajalcem. Možna pot indukcije se tako lahko le še širi: ko je izdelek potoval, se sestavljal ali razstavljajal. Pot se lahko tudi ne konča pri proizvajalcu in je vzrok za posledico najti v materialu, iz katerega je bil izdelek narejen.

Z uporabo miselnega procesa indukcije gradimo verigo vzročnosti nazaj, vse do proizvajalca.

Ko imamo podano verigo naravne vzročnosti, lahko razpravljamo o dejanski podstati pravnega silogizma. Umestitev v pravne okvirje (zgornjo podstat pravnega silogizma) pa predstavlja ravno miselni proces imenovan pravni silogizem.²¹

---

²¹ O potrošniškem pravu glej: Zabel, B., Tržno pravo, GV, Ljubljana, 1999, str. 467 – 489. Potrošniški spori so lahko tudi predmet skupinskega uveljavljanja zahtevkov: Betetto, N. in drugi, Skupinsko uveljavljanje zahtevkov, Pravna praksa, 2008, št. 48, str. 22; Galič, A., Skupinske tožbe na področju potrošniškega prava, Pravni letopis, 2011, str. 215; Horvat, C., ali ZkolT prinaša manj množičnih oškodovanj ?, Pravna praksa, 2018, št. 19, str. 18 – 19. Pravni silogizem v sodni praksi: Odločba Višjega sodišča RS: VSL sklep I Cp 1397/2016 z dne 19. 10. 2016 (vzročna zveza, proizvajalec izdelka z napako, posredni oškodovanec); Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sodba II Cp 1596/2017 z dne 27. 9. 2017 (odgovornost predstavnika proizvajalca v RS); Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sodba I Cpg 664/2017 z dne 20. 7. 2017 (uporaba OZ ali ZVPot, razlaga prava EU); Odločba

Prikaz 11

PROIZVAJALEC	⇒	DISTRIBUTER	⇒	PRODAJALEC	⇒	POTROŠNIK
material	⇒	sestavljanje	⇒	uporaba	⇒	posledica
						
selektivna indukcija						

Višjega sodišča RS: VSC sodba Cp 183/2013 z dne 30. 8. 2013 (napaka – varnost izdelka, ki se upravičeno pričakuje); Odločba Višjega sodišča RS: VSM sodba I Cp 240/2013 z dne 23. 4. 2013 (razmejevanje od uveljavljanja stvarnih napak); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sklep II Ips 600/1997 z dne 17. 12. 1998 (napake, ki je povzročila škodo, ni bilo v času, ko se je dal proizvod v promet); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 1001/2008 z dne 17. 5. 2012 (napake, uporaba načela de minimis non curat lex); Odločba Višjega sodišča RS: VSL sklep I Cp 1561/2013 z dne 21. 10. 2013 (prehod lastninske pravice ustvarja pravico do zahtevka); Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sodba I Cp 2205/2017 z dne 20. 6. 2018 (ekskulpacija: vzroki zunaj prodajalčeve oziroma proizvajalčeve sfere); VSL Sodba I Cpg 217/2019 z dne 21. 4. 2020 (konstrukcijska napaka); VSC Sodba Cp 464/2018 z dne 8. 1. 2019 (pomivalni stroj, električni udar, edicijska dolžnost); VSC Sodba Cp 270/2020 z dne 15. 10. 2020 (varnost izdelka – upravičeno pričakovanje); VSL Soba I Cp 204/2019 z dne 24. 4. 2019 (stvarna napaka na avtomobilu, klavzula videno – kupljeno); VSM Sodba I Cpg 189/2020 z dne 22. 10. 2020 (sodelovanje distributerja v nabavni verigi, dobavitelj se šteje za proizvajalca).

6. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN NEZDRAVO OKOLJE

Če je bil vzrok za nezdravo okolje podan sam od sebe, je miselni proces preprost. Gre za primer indukcije, ko je vzrok kemikalij povzročil nezdravo okolje. Se pa začne sklepanje zapletati, ko želimo rešiti vprašanje, od kod kemikalija izvira. Okoliščino, da kemikalija izvira iz kemijskega obrata, je potrebno predhodno dokazati. Slednje lahko tudi na način, da se izvor iz drugih virov ovrže.

Sklep, da se kemikalija uporablja v obratu in da zato izvira iz obrata, je preprost sklep. Če je vzrok drugje, lahko postane slednje vprašanje tekom uveljavljanja pravic iz naslova škode, ki jo je povzročilo nezdravo okolje, zapleteno.

Očiten način izteka kemikalije, ni mogoče zakriti. Ne vsaj uspešno. Prikrito iztekanje kemikalij, pa se lahko zakriva uspešno na dolgi rok. Kako dokazati sklep, da kemikalija izvira iz določenega obrata, pri čemer ni prišlo do očitnega izteka kemikalije, pomeni zapleteno vprašanje.

Selektivna indukcija takoj na začetku *izključi (torej selekcionira)* pot izteka kemikalij. *Pot indukcije* tako ne bo usmerjena v razširjen vdor kemikalij v okolje, vsaj ne na očiten in viden način. Zato je potrebno *pot indukcije* začeti pri prvih znakih nezdravega okolja. Torej *iz posledice*, ki jo je kemikalija pustila na okolju.

Posledico pa lahko povzroči kar nekaj okoliščin. Preverba slednjih, bo *izključevala okoliščine*, ki ne potrjujejo sklepa, tako dolgo dokler se najde tisti *sklep (vzročnost)*, kateri prepriča. Tudi preko dokazov v *polju indukcije*.

Če vodi *veriga vzročnosti* končno do obrata s kemikalijami, je potrjen sklep, da so kemikalije iz obrata povzročile nezdravo okolje.

S slednjim miselnim procesom imamo tako podano dejansko stanje (beri tudi kot objektivni odtis). Slednje kot pomembne del spodnje premise, katero bomo sedaj morali umestiti pod zgornjo premiso in najti pravno sankcijo.²² Slednje je postopek pravnega silogizma.²³

Vendar pa moramo ugotoviti, da brez dejanskih okoliščin ne moremo speljati postopka pravnega silogizma. Pravniško dela v primeru, da je spodnja premisa nepravilna, ne nudi uspeha. V tem je pomen miselnega procesa pri delu

---

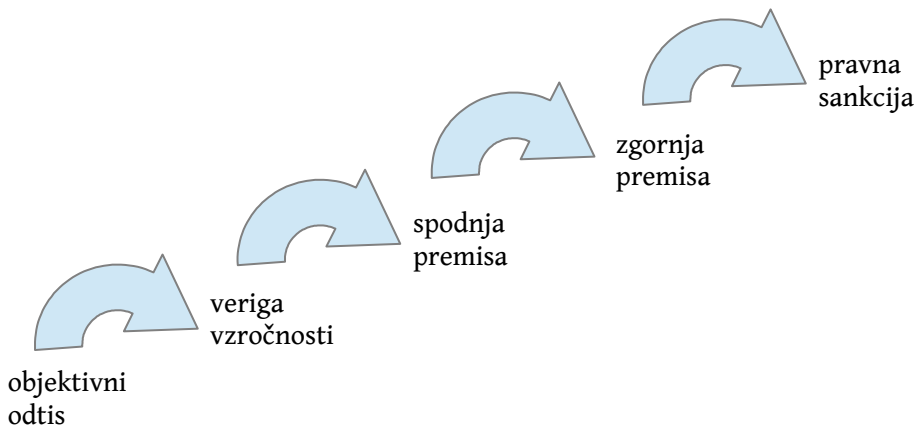
²² O skrbi za varstvo okolja in pravici do zdravega življenjskega okolja več v: Obligacijski zakonik s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 760 – 774. Tam: zahteva, da se odstrani škodna nevarnost po določilu 133. člena OZ.

²³ O uporabi pravnih pravil (zgornja premisa) več v: Damjan, M., Množični zahtevki zaradi posegov v zdravo življenjsko okolje, Pravni letopis 2011, str. 243 – 270. Glede pravnega silogizma o pravici do zdravega življenjskega okolja sodna praksa: Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sklep II Cp 3973/2009 z dne 2. 12. 2009; Odločba Višjega sodišča RS: VSL sodba II Cp 511/2016 z dne 9. 6. 2016; Odločba Višjega sodišča RS: VSL sodba III Cp 1030/2015 z dne 6. 5. 2015; Odločba Višjega sodišča RS: VSL sodba II Cp 2615/2014 z dne 10. 12. 2014 (imisije); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sklep I Up 15/2018 z dne 21. 3. 2018 (varstvo okolja, ZVO-1); Odločba Višjega sodišča RS: VSM Sodba I Cp 1888/2010 z dne 7. 6. 2011 (prekomerni hrup); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 204/2012 z dne 10. 7. 2014 (imisije); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 702/2008 z dne 17. 11. 2011 (imisije); Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sklep II Cp 51/2019 (začasna odredba, nedenarna terjatev, prepovedana imisija); Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sklep I Cp 2307/2018 z dne 5. 12. 2018 (začasna odredba, hrup); Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sodba I Cpg 334/2010 z dne 14. 7. 2010 (prekomeren hrup in umazanija, imisije); VSK Sodba Cpg 144/2019 z dne 29. 8. 2019 (prepovedane imisije).

pravnega strokovnjaka.

Pojme: *polje indukcije, pot indukcije, selekcija, veriga vzročnosti, izhajanje iz posledice*, smo že podrobneje opisali v drugi knjigi. Zato sedaj podajamo le shemo pravnega silogizma, saj osnovne parametre selektivne indukcije že poznamo.

Prikaz 12

7. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN DRUŽBENI KONFLIKT

Družbeni konflikt med fizičnimi osebami, predstavlja vsakodnevne situacije, v katerih se znajdemo ljudje.

Če vemo, da je prišlo do družbenega konflikta, ker smo bili neposredno ali posredno udeleženi, lahko vemo tudi za začetek verige.

Če je podana posledica v družbi, kar se čuti kot empatija, potem lahko z miselnim procesom selektivne indukcije oblikujemo pot vzročnosti. Že takoj je potrebno opozoriti, da je ravno na družbenem področju preprosta indukcija pod močnim testom primerjave in tehtanja pravic vseh udeleženi v konfliktu. Zato je ustrežnejša metoda selektivne indukcije, katera obstoječe okoliščine selekcionira in najde tisto pot indukcije, katera posledico družbenega konflikta, potrjujejo od začetka do konce verige. Slednje pomeni, da se kot del družbenega konflikta ne razišče: stanje do sredine verige (ko drugi razpravljajo o tem, kaj so slišali in videli s strani drugih), temveč se razišče stanje: do vira. Vir je naraven vzrok posega v osebnostno pravico. Slednje je cilj, ki ga naj selektivna indukcija razišče.

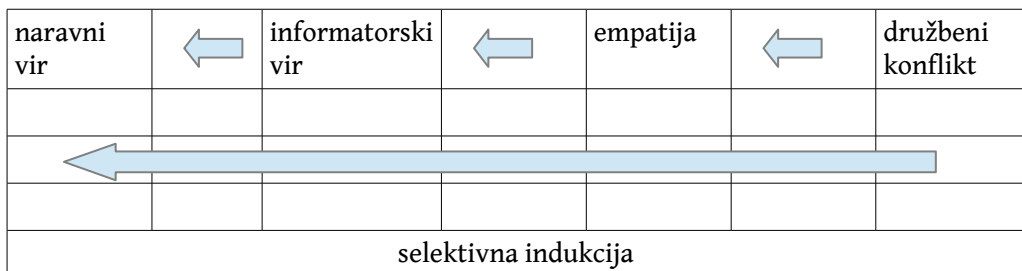
Mediji podajajo svoja vedenja ponavadi preko vira. Tudi javnost podaja svoje mnenje preko informatorja. Če vir in informator nista posegla v osebnostno pravico, vzroka za poseg v pravico nismo našli. Pot iskanja bi se lahko v tej točki končala.

Če pa uporabimo selektivno indukcija, pa nam lahko določene okoliščine odprejo nove poti indukcije. Pri tem omenimo družbeno interakcijo, v kateri se je znašel oškodovanec v obdobju od nastopa družbenega konflikta do nastopa empatije. Gre za družbene stike oškodovanca v okolju v tem obdobju. Pot selekcije nas lahko pripelje do začetka verige.

S tem dobimo dejansko podstat posega v osebno pravico. Namreč vsak družbeni konflikt še ne pomeni posega. Tako je lahko vir posega (začetek verige) pri drugi fizični osebi, kot tisti, katera je bila dejansko udeležena pri družbenem konfliktu.

Pri tem ponovno opozarjamo, da vsak poseg ni mogoče šteti za pretiranega, kot že prej pojasnjeno.

Prikaz 13

8. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN UGLED PRAVNE OSEBE

Zdaj ko smo predstavili družbeni konflikt, pa lahko razpravljamo naprej o konfliktu nasproti umetnim tvorbam. S pravnega vidika govorimo o pravnih osebah.

Seveda lahko konflikt nastopi tudi nasproti neregistriranim združenjem fizičnih oseb. Za uporabo miselnega procesa selektivne indukcije moramo pri različnih societetah, upoštevati oba spektra. Po eni strani gre za družbeni konflikt, po drugi strani pa posameznike v takih primerih družijo isti cilj. Slednji cilj povzdiguje enoten nastop v pravnem prometu.

Pravna oseba posluje s pravnim nazivom, kateri je registriran in ji priznava poseben „alter ego“. Kot taka uživa pravna oseba ugled. Lahko govorimo o moralnem, organizacijskem ali poslovnem ugledu. Za razpravo o miselnih procesih, vrsta pravno priznanega ugleda ni pomembna, postane pa lahko odločujoča pri iskanju pravnih sankcij, ko lahko pravni silogizem pripelje do sklepa: da pravni osebi ni priznati *kvazi* osebnostnih pravic; ali da določena škoda iz naslova kršitve ugleda ni priznana škoda; ali da ni vzročne zveze za nastanek odškodninske odgovornosti.

V tem poglavju se bomo ukvarjali s vprašanjem naravne vzročnosti. Kje najti vzrok za zmanjšan ugled pravne osebe. Poskušali bomo podati čim bolj splošni

oris, kateri se naj nanaša na moralni, organizacijski ali poslovni ugled.²⁴ Če zasleduje pravna oseba cilj v morali, organizaciji ali poslovanju, lahko splošno ali posamezno mnenje v družbi: da ne dosega teh ciljev, vpliva na ugled.

V tej razpravi nas ne zanima na kakšen način je bil ugled pravne osebe zmanjšan: lahko je v izključevanju pri sodelovanju ali pripisovanju negativnih značilnosti produktom, ipd. Tako nas tudi ne zanima ali zmanjšan ugled povzroča pravni osebi škodo. Čeravno je lahko slednja okoliščina pogoj za obstoj pravne sankcije.

V tem poglavju nas bo zanimalo le na kakšen način najti naravni vzrok, kateri je povzročil zmanjšanje ugleda. Pot indukcije se tako začne pri posledici. Zmanjšanje ugleda je lahko splet številnih okoliščin. Če je vzrok interne narave (torej navznoter), potem se pot indukcije konča hitro. Če pa je vzrok eksterne (zunanje) narave, pa ga je potrebno izluščiti na način, da bo veriga vzročnosti potrjena v celoti. Zunanji vzroki so večinoma v povzročitvi manjka pravni osebi. Če je manjko osebni, potem se pot indukcije usmeri v družbene konflikte (glej že prej opisano pot indukcije pri fizičnih osebah). Če pa je manjko premoženjski, potem pa se pot indukcije usmeri v poslovanje pravne osebe.

Z razliko nasproti fizični osebi, ko se v konfliktu lahko znajde posameznik, nam lahko slednje pri pravni osebi otežuje iskanja pravega vzroka, saj se lahko posameznik skriva za pravno obliko pravne osebe. V konfliktu se lahko znajde

---

²⁴ O posebnem vrednotenju koristi podjetniškega delovanja, kar lahko vpliva tudi na ugled pravne osebe, glej več v: Zabel, B., Podjetje v pravu, IUS SOFTWARE, GV Založba, Ljubljana 2017, str. 237 – 259.

tudi pravna oseba (povezane pravne osebe). Kar verigo vzročnosti še dodatno razširja.

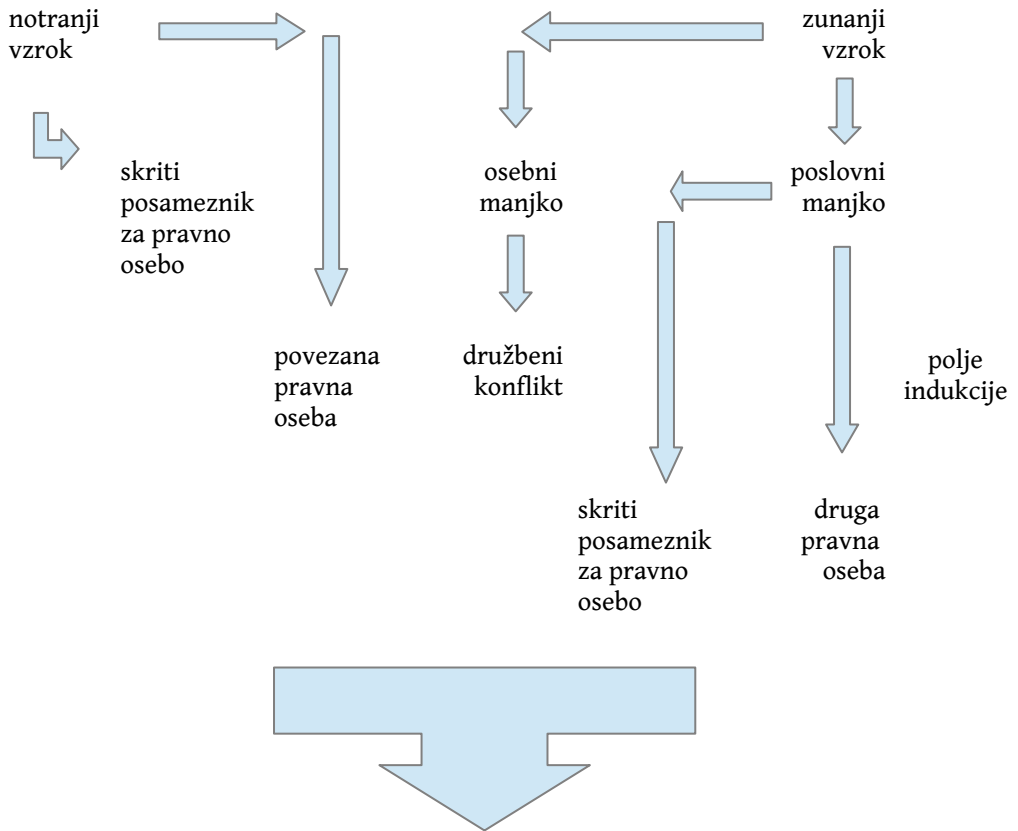
Selekcija in osredotočenje na odločilno okoliščino, ponuja pot uspeha.

Šele potrjenost verige od začetka proti koncu, torej ko najdemo vzrok za zmanjšanje ugleda pravne osebe, nam ponudi dejanski bazen podatkov. Pot pravnega silogizma, ki išče pravno posledico, pa je zopet zapleteno pravno vprašanje (EPV₄).²⁵

---

²⁵ Sodna praksa uporabe pravnega silogizma: Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sklep II Ips 238/2015 z dne 15. 6. 2017 (okrnitev ugleda in dobrega imena praven osebe); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 133/2015 z dne 18. 2. 2016 (pravica do svobode izražanja, pravica do časti in dobrega imena, odškodnina pravni osebi); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba in sklep II Ips 304/2013 z dne 21. 1. 2016 (okrnitev ugleda ali dobrega imena pravne osebe, tisk, svoboda izražanja); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 274/2013 z dne 4. 6. 2015 (okrnitev ugleda ali dobrega imena pravne osebe, tisk, svoboda izražanja); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 62/2012 z dne 9. 10. 2014 (pravica do svobode izražanja, okrnitev ugleda ali dobrega imena pravne osebe); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sklep II Ips 354/2009 z dne 13. 5. 2010 (okrnitev ugleda ali dobrega imena pravne osebe); VSL Sodba I Cpg 128/2019 z dne 30. 1. 2020 (spoštovanje pravne osebe v družbi oziroma njena veljava v očeh drugih); VSL Sodba in sklep I Cp 1910/2019 z dne 6. 2. 2020 (zapolnitev pravnega standarda objektivne žaljivosti); VSL Sodba II Cp 1121/2020 z dne 25. 9. 2020 (navedbe o stečajju).

Prikaz 14

odločilna okoliščina, želja po povzročitvi poslovne škode

Če je poslovna škoda podana prvina, potem gre za selektivno indukcijo. Če pa govorimo le o poslabšanju poslovnega rezultata, pa gre za abdukcijo.

9. SELEKTIVNA INDUKCIJA IN OKVARA ZDRAVJA

Če primerjamo okvaro zdravja in nezdravo okolje lahko ugotovimo več razlik kot podobnosti. Vzrok za slednje razumevanje je v objektu oziroma subjektu varovanja pravice. Okolje v družbeni interakciji ni aktivno, temveč je pasivno. Slednje nam daje okvirje v katerih poteka raziskovanje vzročne verige. Okolje v nobenem primeru, ne more povzročiti okvare samo sebi. Posameznik pa lahko. Slednje je vodilo pri oblikovanju miselnega procesa selektivne indukcije.

Lahko pa nezdravo okolje in okvaro zdravja povežemo v neprekinjeno vzročno verigo. Slednje je lep primer kako kompleksno je iskanje dejanske podlage, torej spodnje premise pravnega silogizma.

Za začetek predstavimo selektivno indukcijo, za primer ko imam podano posledico, katera je bolezen. Nimamo pa podanega družbenega konflikta, kateri bi lahko pri oškodovancu naredil indukcijski zaključek, da je ravno točno določeno ravnanje (hrana, poškodba ali kemikalije – in drugo) povzročilo okvaro zdravja. Zato začnemo na vrhu verige in si postavimo vprašanje, kaj je lahko povzročilo okvaro zdravja. Iskanje poti indukcije vodi preko medicinskega znanja. V primeru nezdravega okolja biološko-fizijsko-kemijskega znanja. V primeru napake na izdelku pa preko strojno tehnološko-fizijsko-kemijskega znanja. Pot indukcije se začne oblikovati, ko izključujemo neodločilne okoliščine in nas prepriča odločilna okoliščina, katera nas pripelje

do vira.

Pri oblikovanju poti indukcije je pomembna družbena interakcija oškodovanca. Slednje nas umerja na polju indukcije: kaj je oškodovanec jedel, delal,... oziroma: kje je oškodovanec bil in podobno. Slednje poti indukcije na področju nezdravega okolja ni, okolje namreč ni aktivno v ravnanju, temveč je pasivno.

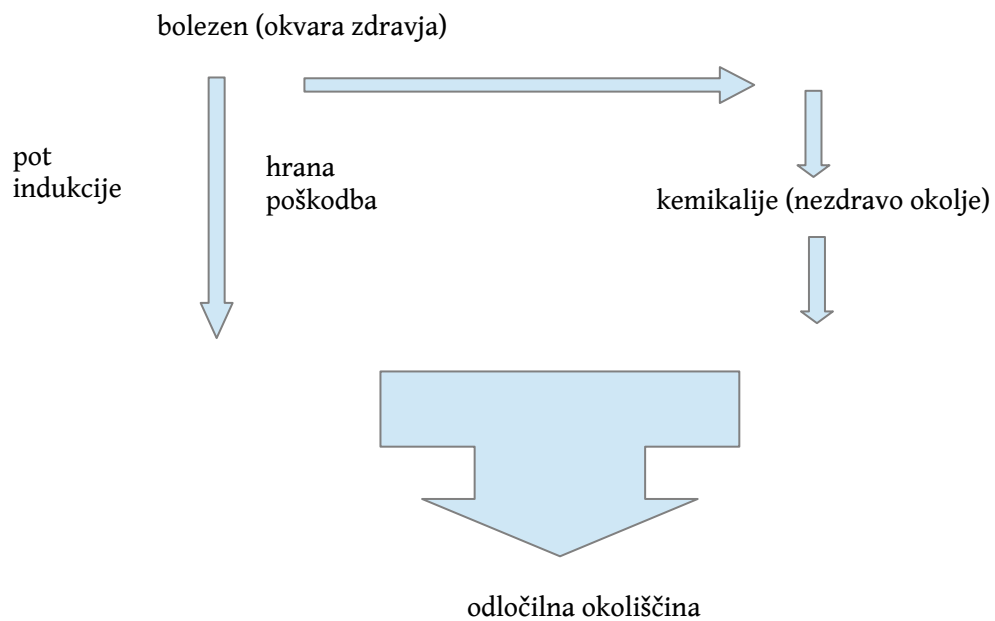
Ko raziščemo polje indukcije dobimo podatke, ki nas usmerjajo v zaključku ali je vzrok okvare zdravja v: hrani, poškodbi ali kemikalijah (in drugje).

Izključujoča okoliščina je samopoškodba. Če pa vzročna veriga ni potrjena, potem pa tudi nimamo dejanske podlage, katero bi lahko uporabili pri pravnem silogizmu. V teh dveh primerih uspeh miselnega procesa selektivne indukcije ne nudi rezultatov. Slednje nudi oškodovancu spoznanje, da naj ne vodi pravnega spora.

Če je vzrok okvare zdravja v kemikalijah, katera se nahajajo v nezdravem okolju, potem se veriga vzročnosti nadaljuje kot pri selektivni indukciji nezdravega okolja. Pot do vzroka okvare zdravja poteka preko nezdravega okolja. Gre za primer kompleksne naravne vzročnosti.

Slednje ugotovitve nam potem nudijo osnovo za pripisovanje pravnih posledic. In to za vsako dejstvo v verigi vzročnosti posebej. Pravo namreč ponuja številne možnosti ekskulpacije, kar pa je že predmet pravnega silogizma (EPV₄).

Prikaz 15

Knjiga III.
Deveti zvezek

Abdukcijo na civilnem področju bomo predstavili kar v lastnem zvezku.

Miselni proces bomo sprva prikazali na splošno. S primeri s področja premoženjskih razmerij in osebnostnih pravic ga bomo prikazali tudi s shemo po Peircu. Da bo branje povezovalno, gre za identične primere, kot so bili predstavljeni pri selektivni indukciji. Na slednji način bo razlika miselnih procesov bolj očitna in nazorna.

Uporaba abdukcije na konkretnih primerih pa sledi v naslednjih zvezkih. Tam skupaj z metodami, tehnikami in drugimi miselnimi procesi.

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

DEVETI ZVEZEK

1. ABDUKCIJA IN CIVILNA RAZMERJA	153
2. PRIKAZ ABDUKCIJE NA PRIMERU NEZDRAVEGA OKOLJA	156
Schema po Peircu (4. korak) (Schema 6)	163
3. PRIKAZ ABDUKCIJE NA PRIMERU NEZDRAVE HRANE	164
Schema po Peircu (4. korak) (Schema 7)	170
4. PRIKAZ ABDUKCIJE NA PRIMERU (VIRA) POSEGA V OSEBNOSTNE PRAVICE	171
Schema po Peircu (4. korak) (Schema 8)	178
5. IZVORNA IN PRILAGOJENA ABDUKCIJA	179
5.1. Splošni opis (vulgaris)	180
5.2. Izvorna abdukcija	186
5.3. Prilagojena abdukcija	187

5.3.1. Prilagojena abdukcija v kazenskem pravu	.....	188
5.4. Celovito o miselnih procesih	.....	188

Prikazi:

Prikaz 16 – Oblikovanje trditvene podlage in abdukcija	.....	153
Prikaz 17 – Oblikovanje poti dokaza in abdukcija	.....	154
Prikaz 18 – Shema nepotrjenih sklepov pri abdukciji in selektivni indukciji iz II. knjige	.....	181
Prikaz 19 – Drevo nespornih okoliščin	.....	190
Prikaz 20 – Shema miselnih procesov	.....	191
Prikaz 21 – Shema potrjenih sklepov	.....	192

Inovativni pristopi:

uporaba abdukcije, ko so podani splošni dokazi	.....	153 – 155
uporaba abdukcije, ko so podane splošne trditve	.....	154 – 155
oblikovanje verige potrjenih sklepov na primeru nezdravega okolja, z miselnim procesom abdukcije	.....	156 – 163
oblikovanje verige potrjenih sklepov na primeru nezdrave hrane, z miselnim procesom abdukcije	.....	164 – 170
oblikovanje verige potrjenih sklepov na primeru (vira) posega v osebne pravice, z miselnim procesom abdukcije	.....	171 – 178
(poskus) definiranje abdukcije, preko diferenciacije izvorne in prilagojene abdukcije	.....	179 – 188
(poskus) holističnega pristopa do miselnih procesov	.....	188 – 189

1. ABDUKCIJA IN CIVILNA RAZMERJA

Miselni proces abdukcije bomo najprej predstavili na splošno, podobno kot v prejšnjem zvezku selektivno indukcijo. Podamo torej navedbe, katere se nanašajo tudi na čas pred pravdo.

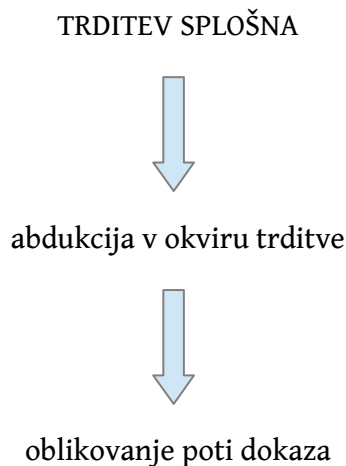
Razlika nasproti selektivni indukciji je v tem, da je pri abdukciji dokaz šele potrebno najti. Selektivna indukcija pa izbira med že podanimi dokazi.

Prikaz 16

Če je za miselni proces selektivne indukcije trditev podana, pa abdukcija izhaja iz splošnih trditev in išče prvine, katere preko potrjevanja hipotez, vodijo do odločilne trditve (beri: okoliščine).

Prikaz 17

Splošni prikaz kako pridemo preko dokaza do trditev, in seveda obratno, kako preko trditev najdemo pot do dokaza, ne upošteva nobenih limit (sklepčnost, prekluzija, izločitev, materialno procesno vodstvo). Gre za najbolj zapletene primere, kjer so podani splošni dokazi ali splošne trditve. Iskanje **prvine** in šele potem **odločilne okoliščine** pa poteka preko miselnega procesa abdukcije.

Ko sestavlja trditev in dokaz celoto, kar pa je pri abdukciji dodatno razpršeno

in je povezovalni most celote, ravno prvina.

Nezdravo okolje in nezdrava hrana nosita s sabo premoženjski in osebnostni predznak, tako da predstavljat dolg in osebnostne pravice. Iskanje vira posega v osebnostne pravice pa je v celoti izvoren osebnostni pravici. Slednje primere bomo predstavili na splošni ravni. Konkretna uporaba abdukcije pa sledi v naslednjih zvezkih.

V prikazanih primerih bomo na neposreden način lahko izkusili, da je miselna razdalja med premoženjsko **pravico** ali osebnostno **pravico** in **prvino**, neprimerno širša (beri: oddaljena), kot pa nasproti odločilni okoliščini (slednje pri selektivni indukciji). Ravno oddaljenost **pravice** in **prvine**, je osnovna (beri: temeljna) značilnost abdukcije, katera dela slednji miselni proces po eni strani za najbolj špekulativen (beri: dvomljiv) in hkrati najtežji. Ko štejemo prvino (abdukcija) ali odločilno okoliščino (selektivna indukcija) za dejansko podstat (spodnji del premise) in premoženjsko ali osebnostno pravico za pravno podstat (zgornji del premise) miselnega procesa pravnega silogizma.

2. PRIKAZ ABDUKCIJE NA PRIMERU NEZDRAVEGA OKOLJA

Okoliščine na katerih gradimo miselni tok izhajajo iz predpostavke, da ima oškodovanec okvarjeno zdravje.²⁶ Vzroka za okvaro zdravja ni najti.

Pri shemi abdukcije izhajamo iz vpliva na zdravje, kar je prvina.²⁷

Če bi izhajali iz dejstva (beri: odločilne okoliščine), da je (le) nezdravo okolje v službi vplivalo na zdravje, potem gre za indukcijo. Iskanje vira nezdravega okolja v službi, je lahko podvrženo selektivni indukciji, če je vir uničen.

Tudi (le) iskanje kemikalije v okolju, predstavlja miselni proces indukcije ali selektivne indukcije.

Pri abdukciji pa izhajamo iz okoliščine, da nekaj vpliva na zdravje.

---

²⁶ Že sama predpostavka okvare zdravje ne izhaja iz dolgotrajnega bolezenskega stanja, temveč iz nepojasnjenih vplivov. Tako je lahko pojavnost okvare zdravje prikrita. Prikrita okvara zdravja iz nepojasnjenih vplivov, je predpostavka, katera v celoti upravičuje uporabo miselnega procesa abdukcije. Še bolj špekulativen način bi predstavljalo ad hoc preverjanje zdravje in v primeru okvare iskanje vzroka. Če je vzrok jasen gre za indukcijo (ali selektivno indukcijo), če pa ni jasen pa za abdukcijo.

²⁷ V bistvu predstavlja prvino: kontakt (stik, trenje, pokrivanje, vdor) deležnikov (subjektivnih in objektivnih) civilnega razmerja, tokrat pri zdravem okolju. V slednjem prikazu bomo govorilo o: vplivu, kar pa je v bistvu: kontakt. Več o tem v zadnjem poglavju tega zvezka.

Postavljamo delovno hipotezo, katera temelji na deležniku nezdravo okolje:

Okvara zdravja izhaja iz nezdravega okolja v katerem oškodovanec dela, vsakodnevno potuje, živi ali domuje, ker ni podanega drugega vzroka za okvaro zdravja.

Pri tem okvara zdravja predstavlja že jasno okoliščino, za kar je treba najti vzrok. Pomembno za abdukciji je razumevanje, da vzroka za okvaro zdravja (še) ni. Ker ga ni, slednji torej ni očitni, šolski ali podan na dlani. Iščemo naravno vzročnost škodnega dogodka. Šele slednje bo potem podlaga za pravno vzročnost.

Prvina: vpliv na zdravje

Deležnik civilnega razmerja: okolje

R = Znan splošni zakon

Pra = Znano posebno

Pri = Neznano posebno

Primer: Nezdravo okolje

1. (prvi) korak

R: Nezdravo okolje povzroča okvaro zdravja.

Pra: Oškodovanec ima okvarjeno zdravje.

Pri: Nezdravo okolje (lahko) povzroča okvaro zdravja.

Predstavljen je preprosti sklep.

2. (drugi) korak

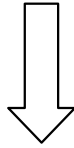
Pravilo 1

R: Nezdravo okolje povzroča okvaro zdravja.

Pra: Oškodovanec ima stik s kemikalijami v službi.

Pri: Nezdravo okolje (lahko) povzročajo kemikalije v službi.

Kemikalije v službi niso vzrok okvare zdravja
(ali nepravilna hipoteza).

Pravilo 2

R: Nezdravo okolje povzroča okvaro zdravja.

Pra: Oškodovanec ima stik s kemikalijami na poti iz službe.

Pri: Nezdravo okolje (lahko) povzročajo kemikalije na poti iz službe.

Kemikalije na poti iz službi niso vzrok okvare zdravja
(ali nepravilna hipoteza).

Pravilo 3

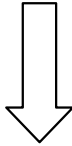
R: Nezdravo okolje povzroča okvaro zdravja.

Pra: Oškodovanec ima stik s kemikalijami v širši okolici bivanja.

Pri: Nezdravo okolje (lahko) povzročajo kemikalije v širši okolici bivanja.

Kemikalije v širši okolici bivanja niso vzrok okvare zdravja
(ali nepravilna hipoteza).

Pravilo 4

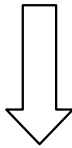
R: Nezdravo okolje povzroča okvaro zdravja.

Pra: Oškodovanec ima stik s kemikalijami v ožji okolici bivanja.

Pri: Nezdravo okolje (lahko) povzročajo kemikalije v ožji okolici bivanja.

Kemikalije v ožji okolici bivanja niso vzrok okvare zdravja
(ali nepravilna hipoteza).

Pravilo 5, 6, ...

3. (tretji korak) Delovna hipoteza

Hipoteza o hipotezi:

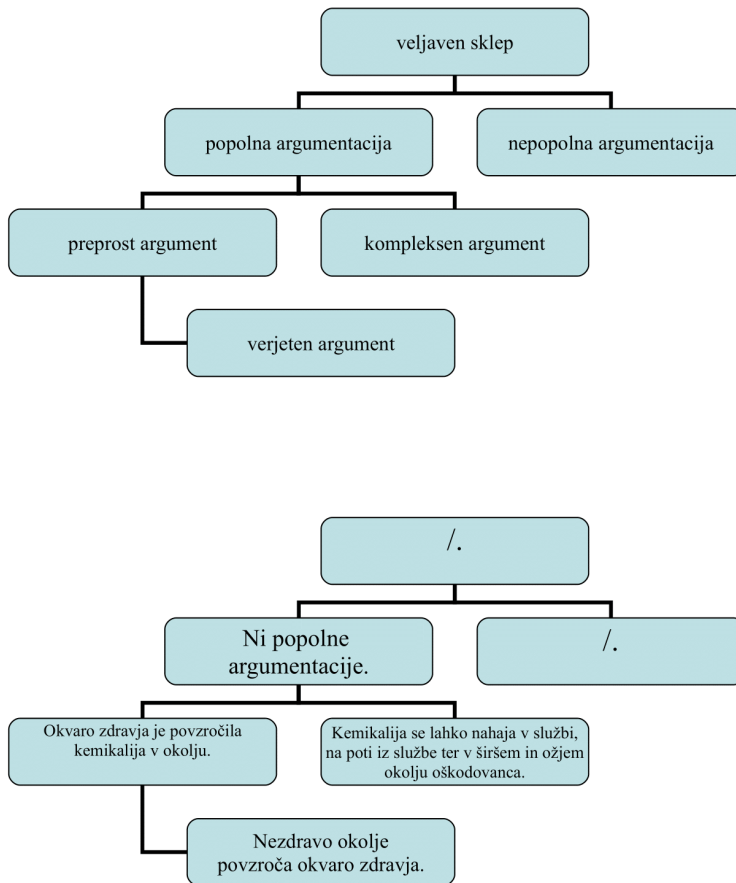
Okvara zdravja izhaja iz nezdravega okolja v katerem oškodovanec dela, vsakodnevno potuje, živi ali domuje, ker ni podanega drugega vzroka za okvaro zdravja.

Hipoteza:

Okvara zdravja izhaja iz nezdravega okolja v katerem oškodovanec domuje ni potrjena.

4. (četrti korak) Shema po Peircu

Shema 6

3. PRIKAZ ABDUKCIJA NA PRIMERU NEZDRAVE HRANE

Ker vpliva na zdravje nismo odkrili v okolju, miselni proces abdukcije postavlja nove delovne hipoteze.

Lahko pa z iskanjem vpliva na zdravje začnemo kar z nezdravo hrano, kot deležnikom civilnega razmerja.

Okoliščine na katerih gradimo slednji miselni tok izhaja iz predpostavke, da ima oškodovanec okvarjeno zdravje.²⁸ Vzroka za okvaro zdravja ni najti.

Pri shemi abdukcije izhajamo iz vpliva na zdravje, kar je prvina.²⁹

Če bi izhajali iz dejstva (beri: odločilne okoliščine), da je (le) nezdrava hrana v službi vplivala na zdravje, potem gre za indukcijo. Iskanje vira nezdrave hrane v službi, je lahko podvrženo selektivni indukciji, če je vir uničen.

Tudi (le) iskanje nezdrave hrane v okolju, predstavlja miselni proces indukcije ali selektivne indukcije.

---

²⁸ Prikrita okvara zdravja iz nepojasnjenih vplivov, je predpostavka, katera v celoti upravičuje uporabo miselnega procesa abdukcije. Še bolj špekulativen način bi predstavljalo ad hoc preverjanje zdravje in v primeru okvare iskanje vzroka. Če je vzrok jasen gre za indukcijo (ali selektivno indukcijo), če pa ni jasen pa za abdukcijo.

²⁹ V bistvu predstavlja prvino: kontakt (stik, trenje, pokrivanje, vdor) deležnikov (subjektivnih in objektivnih) civilnega razmerja, tokrat pri zdravi hrani. Več o tem v zadnjem poglavju tega zvezka.

Pri abdukciji pa izhajamo iz okoliščine, da nekaj vpliva na zdravje.

Postavljamo delovno hipotezo, katera temelji na deležniku nezdrava hrana:

Okvara zdravja izhaja iz nezdrave hrane, katero oškodovanec zaužije v službi, kupi v trgovini, pripravi doma ali zaužije v prehrabnem obratu, ker ni podanega drugega vzroka za okvaro zdravja.

Pri tem okvara zdravja predstavlja že jasno okoliščino, za kar je treba najti vzrok. Pomembno za abdukciji je razumevanje, da vzroka za okvaro zdravja (še) ni. Ker ga ni, slednji torej ni očitni, šolski ali podan na dlani. Iščemo naravno vzročnost škodnega dogodka. Šele slednje bo potem podlaga za pravno vzročnost.

Prvina: vpliv na zdravje

Deležnik civilnega razmerja: hrana

R = Znan splošni zakon

Pra = Znano posebno

Pri = Neznano posebno

Primer: Nezdava hrana

1. (prvi) korak

R: Nezdava hrana povzroča okvaro zdravja.

Pra: Oškodovanec ima okvarjeno zdravja.

Pri: Nezdava hrana (lahko) povzroča okvaro zdravja.

Predstavljen je preprosti sklep.

2. (drugi) korak

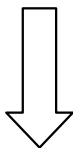
Pravilo 1

R: Nezdava hrana povzroča okvaro zdravja.

Pra: Oškodovanec ima stik z hrano v službi.

Pri: Nezdava hrana v službi je (lahko) povzročila okvaro zdravja.

Hrana v službi je zdrava
(ali nepravilna hipoteza).

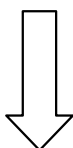
Pravilo 2

R: Nezdrava hrana povzroča okvaro zdravja.

Pra: Oškodovanec kupuje hrano v (isti) trgovini.

Pri: Nezdrava hrana iz (iste) trgovine je (lahko) povzročila okvaro zdravja.

Hrana iz (iste) trgovine je zdrava
(ali nepravilna hipoteza).

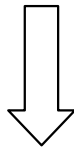
Pravilo 3

R: Nezdrava hrana povzroča okvaro zdravja.

Pra: Oškodovanec pripravlja hrano doma in pri tem uporablja vodovodno omrežje.

Pri: Voda iz pipe je (lahko) povzročila okvaro zdravja.

Pitna voda je zdrava
(ali nepravilna hipoteza).

Pravilo 4

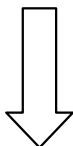
R: Nezdrava hrana povzroča okvaro zdravja.

Pra: Oškodovanec se prehranjuje v (istem) prehrabnem obratu.

Pri: Nezdrava hrana iz (istega) prehrabnega obrata je (lahko) povzročila okvaro zdravja.

Hrana iz (istega) prehrabnega obrata je zdrava
(ali nepravilna hipoteza).

Pravilo 5, 6, ...

3. (tretji korak) Delovna hipoteza

Hipoteza o hipotezi:

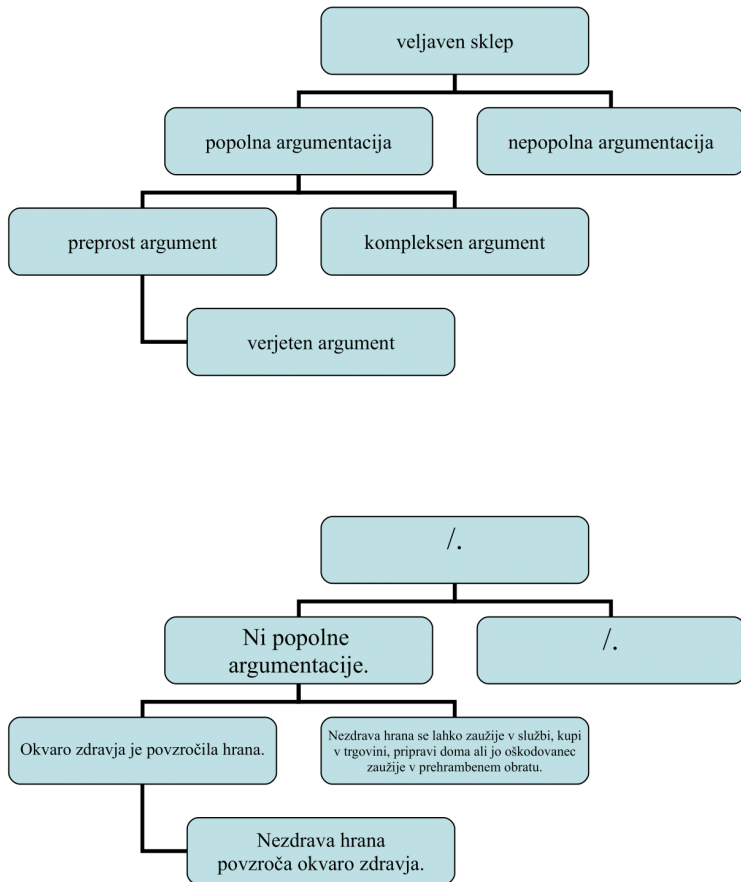
Okvara zdravja izhaja iz nezdrave hrane, katero oškodovanec zaužije v službi, kupi v trgovini, pripravi doma ali zaužije v prehrabnem obratu, ker ni podanega drugega vzroka za okvaro zdravja.

Hipoteza:

Okvara zdravja izhaja iz nezdrave hrane katero oškodovanec zaužije v prehrabnem obratu, ni potrjena.

4. (četrti korak) Shema po Peircu

Shema 7

4. PRIKAZ ABDUKCIJE NA PRIMERU (VIRA) POSEGA V OSEBNOSTNE PRAVICE

Okoliščine na katerih gradimo slednji miselni tok izhaja iz predpostavke, da oškodovanec čuti empatijo v javnosti.³⁰ Vzroka za empatijo ni najti.

Pri shemi abdukcije izhajamo iz empatije, kar je prvina.³¹

Če bi izhajali iz dejstva (beri: odločilne okoliščine), da izhaja empatija iz javno dostopnih fotografij, potem gre za indukcijo. Podobno je govoriti o indukciji, ko vemo, da empatija izhaja iz določene organizirane ali neorganizirane skupine ljudi ali posameznikov. Če je vir prikrit, uporabimo metodo selektivne indukcije.

Pri abdukciji pa izhajamo iz okoliščine, da nekaj vpliva na empatijo.

Deležniki civilnega razmerja pri osebnostnih pravica so številni. Lahko so subjektivni (družbeno okolje kot najširši ter izmišljenost kot navidezni pojav).

---

³⁰ Že sama predpostavka empatije ne izhaja iz dolgotrajnega stanja, temveč iz nepojasnjenih vplivov. Tako je lahko pojavnost empatije prikrita. Prikrita empatija iz nepojasnjenih vplivov, je predpostavka, katera v celoti upravičuje uporabo miselnega procesa abdukcije. Še bolj špekulativen način bi predstavljalo ad hoc preverjanje empatije in v primeru empatije iskanje vzroka. Če je vzrok jasen gre za indukcijo (ali selektivno indukcijo), če pa ni jasen pa za abdukcijo.

³¹ V bistvu predstavlja prvino: kontakt (stik, trenje, pokrivanje, vdor) deležnikov (subjektivnih in objektivnih) civilnega razmerja, če ni empatija izmišljena. Več o tem v zadnjem poglavju tega zvezka.

Zanemariti pa ni tudi objektivne deležnik, kateri vplivajo na empatijo, od teh premoženjski položaj, kot najbolj tipičen.

Postavljamo delovno hipotezo, katera temelji na deležnikih civilnega razmerja (družbeno okolje, zasebnost in izmišljenost):

Empatija izhaja iz delovanja oškodovanca v javnosti, neposredna ali posrednega stika, delovanja v zasebnosti ali izmišljenega delovanja, ker ni podanega drugega vzroka za čudenje v družbi.

Pri tem empatija predstavlja že jasno okoliščino, za kar je treba najti vzrok. Pomembno pri abdukciji je razumeti, da vzroka za empatijo (še) ni. Ker ga ni, slednji torej ni očiten, šolski ali na dlani. Iščemo naravno vzročnost škodnega dogodka. Šele slednje bo potem podlaga za pravno vzročnost.

Prvina: empatija

Deležniki civilnega razmerja: družbeno okolje, zasebnost in izmišljenost

R = Znan splošni zakon

Pra = Znano posebno

Pri = Neznano posebno

Primer: Vir posega v osebnostno pravico

1. (prvi) korak

R: Družbeno delovanje povzroča empatijo.

Pra: Oškodovanca se v javnosti izogibajo (čudijo).

Pri: Izogibanje (čudenje) v javnosti povzroča družbeno delovanje.

Predstavljen je preprosti sklep.

2. (drugi) korak

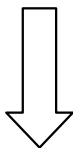
Pravilo 1

R: Družbeno delovanje povzroča empatijo.

Pra: Oškodovanec je deloval v javnosti.

Pri: Izogibanje (čudenje) v javnosti povzroča delovanje oškodovanca v javnosti.

Oškodovanec ni deloval v javnosti
(ali nepravilna hipoteza).

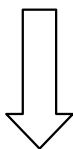
Pravilo 2

R: Družbeno delovanje povzroča empatijo.

Pra: Oškodovanec je neposredno (so)deloval z določenim (ali več) viri.

Pri: Izogibanje (čudenje) v javnosti povzroča neposredno (so)delovanje oškodovanca z določenim(i) viri.

Oškodovanec ni neposredno (so)deloval z virom(i)
(ali nepravilna hipoteza).

Pravilo 3

R: Družbeno delovanje povzroča empatijo.

Pra: Oškodovanec je posredno (so)deloval z določenim (ali več) viri.

Pri: Izogibanje (čudenje) v javnosti povzroča posredno (so)delovanje oškodovanca z določenim(i) viri.

Oškodovanec ni posredno (so)deloval z virom(i)
(ali nepravilna hipoteza).

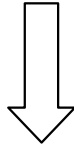
Pravilo 4

R: Družbeno delovanje povzroča empatijo.

Pra: Oškodovanec je deloval v zasebnosti.

Pri: Izogibanje (čudenje) v javnosti povzroča delovanje oškodovanca v zasebnosti.

Oškodovanec ni deloval v zasebnosti
(ali nepravilna hipoteza).

Pravilo 5

R: Družbeno delovanje povzroča empatijo.

Pra: Izmišljeno delovanje oškodovanca.

Pri: Izogibanje (čudenje) v javnosti povzroča izmišljeno delovanje oškodovanca.

Delovanje oškodovanca je izmišljeno.

Pravilo je potrjeno.
(pravilna hipoteza)

3. (tretji korak) Delovna hipoteza

Hipoteza o hipotezi:

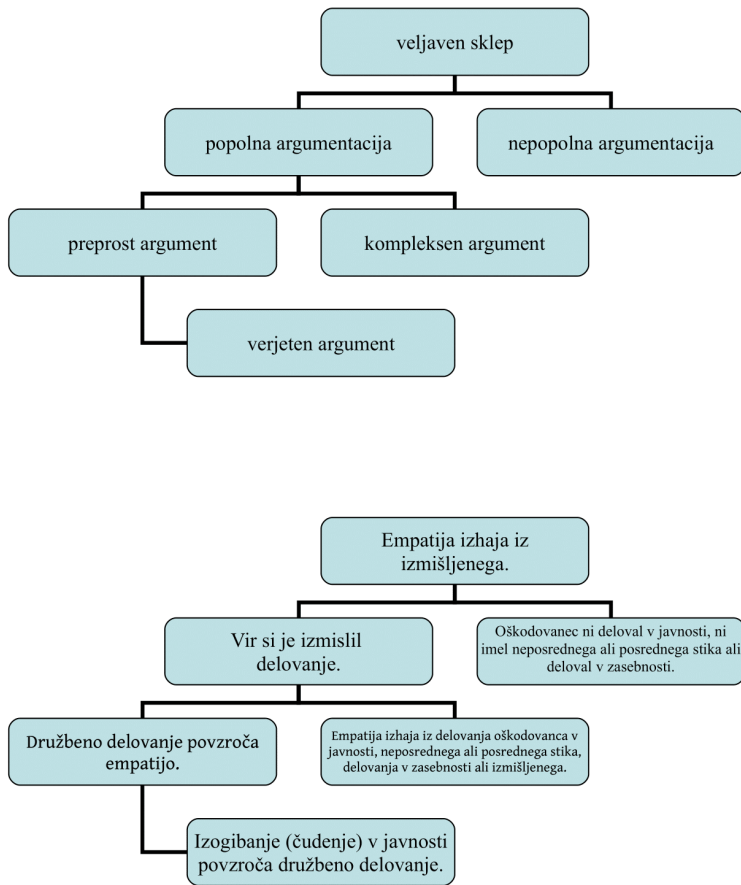
Empatija izhaja iz delovanja oškodovanca v javnosti, neposredna ali posrednega stika, delovanja v zasebnosti ali izmišljenega delovanja, ker ni podanega drugega vzroka za čudenje v družbi.

Hipoteza:

Empatija izhaja iz izmišljenega delovanja je potrjena.

4. (četrti korak) Shema po Peircu

Shema 8

5. IZVORNA IN PRILAGOJENA ABDUKCIJA

Kot predstavljeno tekom knjige je za razumevanje uporabe miselnih procesov pomembno razlikovanje med njimi. Tako lahko povezujemo med seboj indukcijo in (selektivno) indukcijo, nikakor pa ne smemo zamenjevati (selektivne) indukcije in abdukcije.

Razliko med slednjimi miselnimi procesi bomo poskušali sprva podati na preprostejši način, da lahko na koncu zapišemo enovito shemo, katera se nanaša na dojetanje uporabe miselnih procesov kot celote.

Ravno razlikovanje abdukcije na izvorno in prilagojeno, bo osmislilo uporabo miselnih procesov na različnih pravnih področjih.

Naloga, ki smo si jo zadali, torej ni le vzpostavitev sheme, katera se naj nanaša na miselne procese, ampak tudi njihovo osmišljanje za različna pravna področja. Kot rečeno, v holistični, celoviti podobi.

5.1. Splošni opis (vulgaris)

Splošni opis poskuša na naraven način osmisliti pojem nesporne okoliščine.

Prolog

Če izhajamo iz okoliščine, da ne vemo če je pri posamezniku podana okvara zdravja ali če je v premoženju posameznika prišlo do manjka, ne razpolagamo z nobeno okoliščino.

Lahko bi rekli, da je prvina zdravje ali premoženje, vendar pa bi v tem primeru naleteli ne presplošno razumevanje dejanskosti, kar bi namesto hipoteze o hipotezi, terjalo (vsaj) trostopenjsko hipotezo. Tako se moramo zadovoljiti z **nesporna okoliščino**, da zdravje in premoženja obstaja in slednje ne more biti predmet špekulativnih zaključkov.

Prvina je torej lahko vpliv na zdravje in vpliv na premoženje. Ravno zato, ker okvara zdravja in premoženjski manjko že predstavlja **nesporna okoliščino**.

Vzrok okvare zdravja s kemikalijo je odločilna okoliščina, vendar pa nam manjka še vir odločilne okoliščine: kje je prišlo do stika s kemikalijo. **Nesporna okoliščina** je kemikalija. Če vemo, da je do stika s kemikalijo prišlo v službi, je to zadnja **nesporna okoliščina** v miselnem procesu.

Neplačilo terjatve je vzrok manjka v premoženju in je odločilna okoliščina. Če vemo, kdo je dolжник (beri: vir), potem so jasne vse **nesporne okoliščine**.

Po drevesu nespornih okoliščin pridemo do spoznanja, da prvina gradi vse do odločilne okoliščine. In šele nespornost (beri: potrjenost vseh logičnih sklepov) okoliščin, omogoča preverljiv sklep (tudi pravni).

Razmerje na eni strani, med prvino ter odločilno okoliščino, kar se tiče miselnih procesov selektivne indukcije in abdukcije, ter na drugi strani verige preverljivih sklepov, nazorno prikazujemo s shemo potrjenih sklepov (primerjaj s shemo nepotrjenih sklepov opisano v II. knjigi).

Preverljiv sklep pomeni **nesporno (potrjeno) okoliščino**.

Shema nepotrjenih sklepov iz II. knjige (Prikaz 18)

Shema nepotrjenih sklepov pri abdukciji in selektivni indukciji

prvina (e)	okoliščine	odločilna okoliščina	sklep	rezultat
←				
nepotrjen sklep pri abdukciji				
	←			
nepotrjen sklep pri selektivni indukciji				

In differencio

Miselni tok razširjamo z gospodarskim in kazenskim pravnim področjem.

Razlika med civilnim in gospodarskim pravom je v vodenju evidenc (beri: vodenju sistema poslovnih listin), zato je tam prvina v nečem, kar bi moralo biti, pa ni.

Podoben zaključek lahko naredimo tudi kar se tiče kaznivih dejanj, ker so slednja določno inkriminirana, je prvina v elementih kateri morajo biti podani, da gre za kaznivi dejanje. Kot objektivne elemente je šteti zakonske znake kaznivega dejanja. Prvina je v zakonskih znakov, ki bi morali biti podani, pa niso.

Nesporna okoliščina je tako v gospodarskem pravu matematični izračun in v kazenskem pravu inkriminacija v besedi. Kot tisto, kar bi moralo biti podano, pa ni.

Po drevesu nespornih okoliščin lahko znova spoznamo, da prvina gradi vse so odločilne okoliščine. Ko izračun ustreza zakonitostim matematike postane odločilna okoliščina. Torej, ko so potrjeni vsi logični sklepi. Podobno tudi ko so podani vsi zakonski znaki kaznivega dejanja, predstavljajo slednji odločilno okoliščino. Zoper sklenjena veriga vzročnosti.

In comperatio

V civilni razmerjih je kot približek vodenju evidenc lahko razumeti obstoj nečesa, kar bi moralo izhajati iz razmerja (torej kontakta med ljudmi), pa ne izhaja. Slednjo prvino je šteti za najbolj špekulativno.

Pot po drevesu nespornih okoliščin se v primeru odsotnosti pogodbenega razmerja začne šele z iskanjem prvine. Torej vsaj s t.i. trostopenjsko hipotezo. Izvorna hipoteza sploh išče prvino. Hipoteza o hipotezi okoliščine. In končna hipoteza odločilno okoliščino. Vse hipoteze morajo predstavljati preverljivo verigo okoliščin in šele takrat jih je šteti za **nesporne**.

Boljši približek k vodenju evidenc, pa je razumeti pogodbeno razmerja v civilnih razmerjih. Za te primere je iskanje odgovora na vprašanje pogodbene neizpolnitve in pogodbene razbremenitve lažje. Kot prvino je šteti pogodbo in kot odločilno okoliščino kršitev ene od strank. Pot po drevesu nespornih okoliščin se začne pri pogodbi in se nadaljuje v ekvivalenci strank ali odstopanju od zahtevanih pravil pogodbe. Kršitev slednjih pogodbenih postulatov predstavlja **nesporno okoliščino**.

In differencio

Civilno pravno področje pa ponuja nekaj drugačnega s čimer razpolagamo v gospodarskem ter kazenskem pravu, to je trk osebnostnih pravic. Ali se pri trku osebnostne pravice tudi kaj zgodi, ne vemo, če posledice niso vidne. Slednje dejstvo tako predstavlja sporno okoliščino. Če so se posledice takoj manifestirale ali je podan poskus razbremenitve odgovornosti potem že razpolagamo z **nesporno okoliščino (kot v prologu)**.

Pot po drevesu nespornih okoliščin ne moremo začeti, če ne vemo ali se je pri trku osebnostnih pravic kaj zgodilo. Šele ko je podana posledica lahko začnemo iskati odločilne okoliščine. Vseeno pa trka osebnostnih pravic, če posledice niso neposredno zaznavne, ne smemo zanemariti. Prvino ne predstavlja osebnostna pravica, temveč trk. Kot pojasnjeno uvodoma je obstoj zdravja in premoženja **nesporna okoliščina**, slednji sta tudi osebnostni pravici. Da se ni nič zgodilo lahko potrdi le t.i. dvostopenjska hipoteza, najprej da je do trka prišlo in potem, da so nastale posledice. Če je do trka prišlo in ni posledic, potem **nimamo nesporne okoliščine**.

In conclusio

Lahko zaključimo, da je družbena interakcija, kontakt med ljudmi ali trk osebnostnih pravic, tista razlika nasproti gospodarskimi in kazenskim razmerjem, katera se manifestira na začetku drevesa nespornih okoliščin.

Gospodarsko in kazensko razmerje bo v korenine začelo iz reguliranega vodenja poslovanja ali zapisanega kaznivega dejanja. Civilno razmerje pa se lahko v korenini pojavi že takrat, ko pride do kontakta med ljudmi.

Družbena interakcija predstavlja zato prvino, ki sama po sebi še ne pomeni napredovanje po drevesu nespornih okoliščin. Kot prvo bo potrebno sploh potrditi ali je prišlo do kontakta med ljudmi ali trka osebnostnih pravic. Šele če je veriga potrjenih sklepov neprekinjena od obstoja prvine do odločilne okoliščine, potem govorimo o **nesporni okoliščini**.

Razlika je že v špekulativnem obstoju prvine. S tem je miselni proces v celoti izvoren naravi.

5.2. Izvorna abdukcija

Kot izvoren je šteti miselni proces, kateri operira z naravnimi pojmi. Najbolj naravno delovanje na področju civilnega prava je kontakt med ljudmi. Izhajati je iz predpostavke, da družbena interakcija povzroča številne posledice, kar je naravno vzročno posledični zaključek.

Ali je točno določene posledice, povzročila točno določena interakcija, pa zapade pod miselne procese dokazovanja vzročnosti. Odvisno od obstoja **nespornih okoliščin** je, kje na drevesu bomo začeli naš miselni tok.

Če sploh ne vemo ali obstaja posledica, torej ali je podana okvara zdravja ali je prišlo do premoženjskega manjka ali je prišli do posega v osebne pravice, ne razpolagamo z nobeno okoliščino. Slednje je razumeti na način, da posameznik ne razpolaga z vedenjem o obstoju posledice ne pa, da ne ve, kdo mu je povzročil posledico. Obstoj posledice je neznanka. Posameznik se bo zavedel posledice čisto naključno. Ko spozna, da je posledica pri njem nastala, pa ne ve vzroka za njo, se začne pot po drevesu nespornih okoliščin. Ker nimamo nobenih indicev, dokazov, vzročnosti, kako je prišlo do okvare zdravja, zmanjšanja premoženja ali posega v osebne pravice mora miselni proces nadaljevati s postavljanjem hipotez. S hipotezami o hipotezah izključujemo nepotrjene sklepe, da pridemo do rešitve. Slednji proces je izvoren družbeni interakciji, torej stikom in trkom (v nadaljevanju ga bomo poimenovali kot prilagojena abdukcija). Še bolj spekulativen pa je miselni proces, ko sploh ne razpolagamo s posledico. Torej ko vzamemo družbeno interakcijo posameznika celokupno v redu, ko pa raziskujemo vzročno posledične odnose, pa prihajamo da spoznanja, da za podane okoliščine pri

posamezniku ni najti obrazložitve. Edina pot za iskanje rešitve, je postavljanje vprašanja, kaj bi moralo izhajati iz razmerja (torej kontakta med ljudmi), pa ne izhaja. Slednjo prvino je šteti za najbolj špekulativno in je podvržena najmanj trostopenjski hipotezi.

Ker vseeno naključna ugotovitev posledice, slednjo okoliščino izkaže za nesporno, je kot izvirnejšo šteti postavitev vprašanja, kaj bi morala iz družbene interakcije posameznika izhajati posledično, pa do tega ni prišlo. Ko šele najprej iščemo prvino, glede katerem bomo pozneje postavili delovno hipotezo.

Miselni proces izvorne abdukcije tako **ne izhaja iz nesporne okoliščine** obstoja posledice, temveč posledico šele išče.

5.3. Prilagojena abdukcija

Prilagojena abdukcija pa razpolaga z **nesporno okoliščino** obstoja posledice. To je okvara zdravja ali izogibanje v javnosti, kar je neposredno zaznavno ali ugotovljeno naključno. Če se za ugotovitev vzročne povezave in napredovanje po drevesu nespornih okoliščin potrebuje delovna hipoteza, potem govorimo o abdukciji. Kot prvino je šteti vpliv na zdravje in vpliv na premoženje.

5.3.1. Prilagojena abdukcija v kazenskem pravu

Kot **nesporno okoliščino** smo pri abdukciji v kazenskem pravu upoštevali premoženjski manjko gospodarske družbe. Abdukcijo smo prilagodili formalnemu in neformalnemu vodenju evidenc o premoženju družbe in tako napredovali po drevesu nespornih okoliščin. Kot prvino smo šteli vpliv na premoženje.

Če bi vedeli, kjer je vzrok za premoženjsko manjko, kar bi izhajalo iz indicev, dokazov, vzročnosti dokazov, potem ne bi šlo za abdukcijo, temveč induktivno sklepanje.

Miselni postopek abdukcije smo uporabili tudi za primer zbiranja drugih dokazov, če pride do izločitve nezakonitih dokazov iz spisa.

5.4. Celovito o miselnih procesih

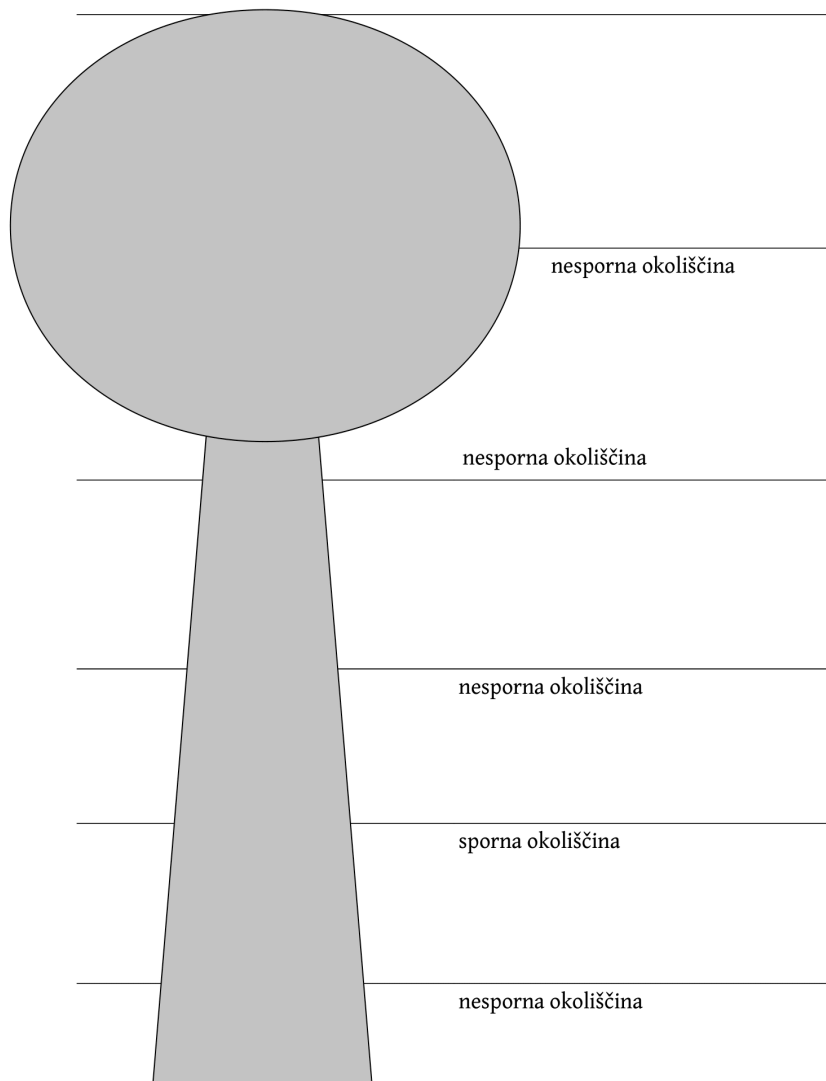
Miselni proces abdukcije ne izhaja iz usmerjenih okoliščin, temveč okoliščine šele išče, slednje je osnovna razlika nasproti induktivnemu sklepanju. Tudi za primer, ko odpove induktivno sklepanje, ker zbrane okoliščine ne ponujajo rezultatov, se moremo poslužiti bolj špekulativnih načinov raziskovanja, kot je abdukcija. S postavljanjem hipotez iščemo nadaljnje vzročne mostove. Pri tem

si lahko pomagamo s pomočjo že izvedenega, vendar neuspešnega induktivnega sklepanja, vendar pa rezultat ne more slediti temu miselnemu toku. Če sledi, potem je bil naš postopek sklepanja nepravilen, kar pomeni, da ne gre za abdukcijo, temveč navadno indukcijo.

Pot preko prvine do odločilne okoliščine je v celoti povezan z verigo potrjenih logičnih sklepov. S tem, da je miselni tok pri indukciji lažje potrditi (glej *Prolog*).

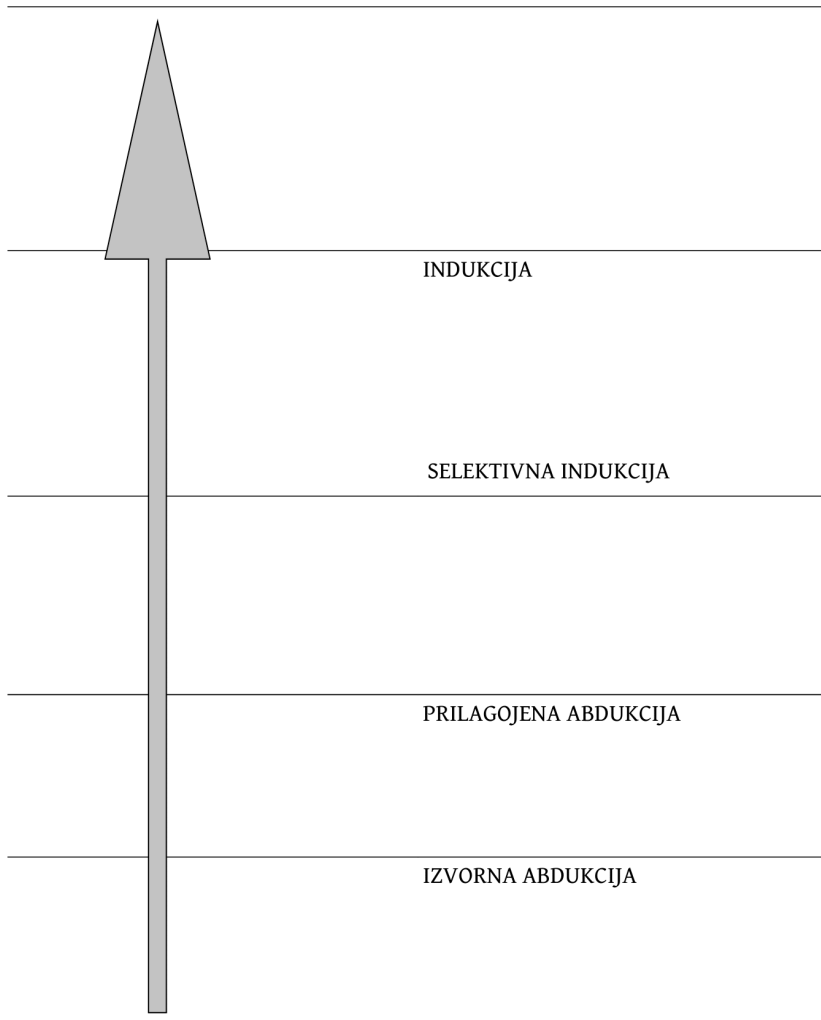
Prikaz 19

Drevo nespornih okoliščin

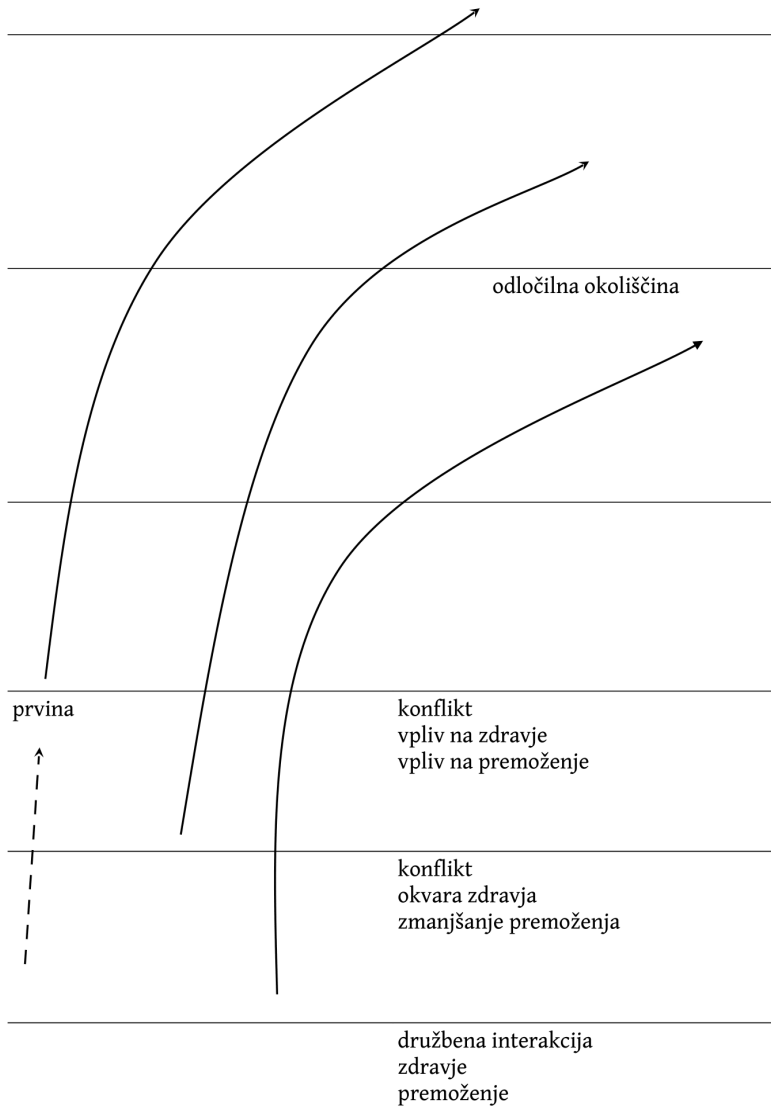
Prikaz 20

Shema miselnih procesov

Prikaz 21

Shema potrjenih sklepov

Knjiga III.
Deseti zvezek

Po splošnem opisu in teoriji, sledijo konkretni primeri.

V desetem zvezku predstavljamo uporabo miselnih procesov pri zbiranju dokazov. Izpostavljam primer kako preko miselnih procesov najti/presoditi druge dokaze v spisu.

Gre za način dela pravnega strokovnjaka pri zahtevnem pravnem vprašanju iskanja dokazne podlage (ZPV₂), v različnih pravnih situacijah. Kar je neizogibno povezano tudi s trditveno podlago (ZPV₁).

Slednje znanje je lahko odločilno za razsojo v pravdi. Z vedenjem mora razpolagati tudi sodnik.

Potrebna pravna opravila v pravdi zaznamujejo vektorji prikazani v shemi Miselni procesi in dokazna podlaga.

Prvi vektor se nanaša na trditveno in dokazno podlago, ki jo oblikuje stranka (tudi s pomočjo pravnega strokovnjaka).

Drugi vektor predstavlja posamezne miselne procese. S tretjim vektorjem predstavljamo oviro prekluzije.

Četrty, peti in šesti vektor aplicira (SSKJ prenaša, uveljavlja) znanja pravnega strokovnjaka, kako z uporabo metod, tehnik in miselnih procesov doseči cilj – utemeljenost tožbenega zahtevka.

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

DESETI ZVEZEK

1. MISELNI PROCESI IN DOKAZNA

PODLAGA (ali presoja drugih dokazov v
spisu) .....

198

Shema Miselni procesi in dokazna podlaga

(Shema 9) .....

201

Legenda

(Shema 10) .....

202

Inovativni pristopi: .....

198 – 202

- uporaba retrogradne analize pri
formiranju trditvene in dokazne podlage

- usmerjena trditvena in dokazna podlaga

- nepravilno oblikovana trditvena in
dokazna podlaga

- uporaba miselnih procesov indukcije,
selektivne indukcije in abdukcije pri

formiranju trditvene in dokazne podlage

- dokončno formiranje trditvene in dokazne podlage

- klasično podajanje trditvene in dokazne podlage

- prikladno podajanje trditvene in dokazne podlage

- obširno podajanje trditvene in dokazne podlage

1. MISELNI PROCESI IN DOKAZNA PODLAGA (ali presoja drugih dokazov v spisu)

S shemo želimo predstavili kar se da, najbolj splošen prikaza dela pravnega strokovnjaka pri reševanju zapletenih pravnih vprašanj trditvene in dokazne podlage (ZPV₁ in ZPV₂). Metode, tehnike in miselne procese navezujemo na konkretne primere, ko stranka v pravdi ne ponudi zadosti trditvev in dokazov oziroma ko jih ponudi preveč (O₁, O₂, O₃, O₁).

Torej obeh skrajnih primerov in „zlate“ sredine pri postavljanju trditvene in dokazne podlage.

Odločili smo se, da bomo pri obrazložitvi sheme izhajali iz dokazov. Začeli bomo torej v dokazni podlago, k čemur bomo v nadaljevanju pridružili še trditveno podlago. Slednje skupaj, predstavlja namreč celoto (ZVP₁ in ZVP₂). Pri zapletenem pravnem vprašanju pravne podlage (ZPV₃), pa je kot edini miselni proces šteti pravni silogizem.

Prvi vektor v shemi predstavlja dokončno formiranje trditvene in dokazne podlage. Točka M₁ predstavlja mejo sklepčnosti tožbe. Usmerjenost (konica puščice) je podana k dokončno oblikovani trditveni in dokazni podlagi. Če pa se je stranka zmotila ali bila malomarna in je pozabila na odločilne dokaze in dejstva, pa lahko prekluzija povzroči težave (M₂). Rešitev lahko ponudi pravni strokovnjak le v okviru dokončne trditvene in dokazne podlage. Uporablja

lahko le miselni proces indukcije (drugi vektor), izhaja iz cilja (tožbeni zahtev), da z retrogradno analizo (M_3) analizira obstoječe dokaze, seveda v okviru obstoječe trditvene podlage (O_1).

Drugi vektor pa predstavlja miselne procese, kateri vodijo pravnega strokovnjaka, pri reševanju zapletenih pravnih primerov trditvene in dokazne podlage ($ZPV_{1 \text{ in } 2}$). Indukcija (I) se uporablja pri že izoblikovani trditveni in dokazni podlagi. Drugi vektor je usmerjen (konica puščice) v širino miselnih procesov. Najširši proces je abdukcija (A), kar se oži nasproti miselnemu procesu indukcije (I). Na sredini pa je miselni proces selektivne indukcije (SI).

V primeru, ko je podana usmerjena trditvena in dokazna podlaga (M_4) – ne gre za usmerjenost vektorja, temveč točko na vektorju, ko stranka nakazuje smer svoje trditvene in dokazne podlage – lahko prekluzija onemogoča uporabo drugih dokazov/ali trditev, če zanje ni podane trditvene/ali dokazne podlage (M_5). Ker je usmerjenost trditvene in dokazne podlage izhajala iz dokazov in trditev, vendar še ni bila dokončno oblikovana, kot je to pri primeru M_2 , lahko pravni strokovnjak iz podanih dokazov v spisu, preko selektivne indukcije (SI) pomaga (rešuje) pravdo stranko (M_6).

Tretji vektor pa prikazuje vpliv prekluzije na „substanciranje cilja“, da je tožbeni zahtev utemeljen. Usmerjenost vektorja (konice) je podana navzgor, v smeri ko lahko prekluzija povzroči največ ovir. Ko ni dokazov ter trditev in govorimo o nesustanciranosti. V primeru, ko so podane splošne navedbe in dokazi, ki zadostujejo pogoju sklepčnosti tožbe (M_1), govorimo o najširši podlagi za delo pravnega strokovnjaka. Prekluzija v tem primeru ne vpliva na

morebitno substanciranost (M_8), saj je možno trditveno in dokazno podlago prilagajati, celo spremeniti. Če pravni strokovnjak ugotovi, da so zaključki stranke v celoti napačni, lahko z abdukcijo (M_9) najde drugo verigo vzročnosti. S postavljanjem „hipotez o hipotezah“ najde prvino, ki potem vodi k oblikovanju pravilne trditvene in dokazne podlage, ki lahko postane tudi dokončna (O_1), na katero pa prekluzija več ne more vplivati.

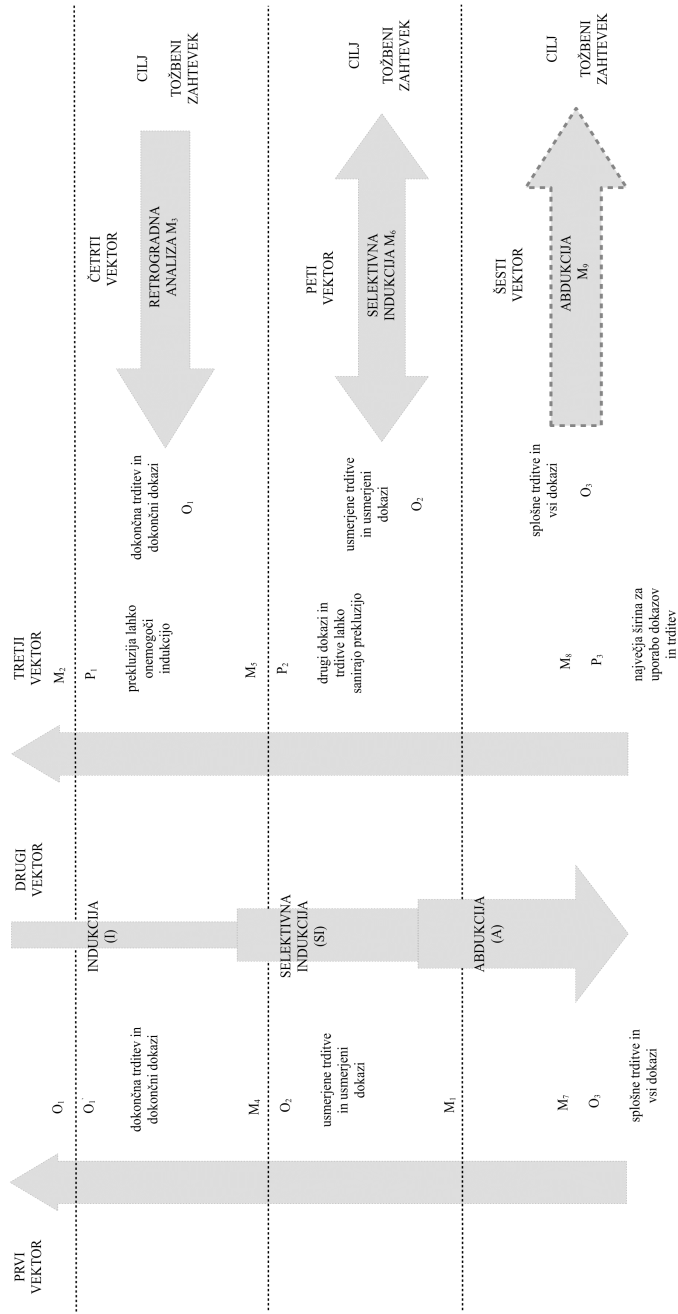
Četrty vektor predstavlja način uporabe retrogradne analize, katera gradi v nasprotno smer od cilja. Ker so dokazi podani, kot tudi trditvena podlaga, se uporablja miselni proces indukcije (I). Izhajamo iz podanih okoliščin. Indukcija je lahko neuspešna, ko si dokazi ne sledijo v vzročni zvezi. Uspeh ni zagotovljen. Usmerjenost vektorja (konica) je v nasprotni smeri kot cilj.

Peti vektor se nanaša na usmerjeno trditveno in dokazno podlago (kot točka). Ko je torej slednja širša. Ker ni dokončna, se lahko poslužimo miselnega postopka selektivne indukcije (SI), ko torej izhajamo iz obeh smeri. Vektor je zato usmerjen v obe smeri. Da dosežemo cilj, izluščimo tisti dokaz, kateri vodi k cilju. Torej selektivno izluščimo dokaz.

Šesti vektor pa predstavlja primer, ko je dokazna in trditvena podlaga nepravilno oblikovana, da bi (lahko) dosegla cilj. Ker poznamo posledico (npr. škoda je nastala), kar je pravilo. Pot do škode pa je napačna, ker je prvina (npr. pravica, okoliščine – začetek vzročne verige) nepravilno vzeta. Takrat lahko pravni strokovnjak začne vzročno verigo z drugo prvino. Preko „hipoteze o hipotezi“ najde odločilno okoliščino, katera najde pravilno pot. V primeru zadosti široke trditvene in dokazne podlage lahko zamenjamo prvino.

Schema Miscelni procesi in dokazna podlaga

Legenda:

O_1 predstavlja najbolj **klasično** okoliščino, ko je stranka izločila po njenem mnenju nepomembne okoliščine, na katere se niti ne sklicuje ali ponuja dokaze. Ko oblikuje dokončno trditveno in dokazno podlago.

O_2 predstavlja **prikladno** okoliščino, ko stranka ni nepričana o pravilnosti trditvene in dokazne podlage in jo usmerja. V ta namen se sklicuje na širše trditve (v oporo pravilnosti trditve) in širše dokaze (v oporo drugim dokazom). Lahko se celo sklicuje na trditve in dokaze nasprotnih stranke. Po Toulminu lahko govorimo tudi o kvalifikacijah in pritržkih (prirejeno). Ko se relativizira ali navaja druge razloge.

O_3 tretji primer pa predstavlja **obširno** trditveno in dokazno podlago. Ko stranka enostavno navaja in predloži vse kar ima. Razlagi (razloga) za tako ravnanje stranke sta lahko vsaj dva. Ali ne ve oblikovati vzročne verige, ali pa zaradi previdnosti.

O_4 okoliščina je posledica, ko pravni strokovnjak najde pravilno vzročno verigo preko abdukcije (M_6) in potem oblikuje dokončno (beri pravilno) trditveno in dokazno podlago.

P_1 predstavlja prekluzijo, katera se nanaša na navedbe in dokaze, ki bi morali biti podani, pa niso bili. Trditvena in dokazna podlaga ne nudi cilja. Tožbeni zahtevek ni utemeljen. Navedbe in dokazi so nesustancirani. Možnost za uspeh stranke je najmanjša. Edino retrogradna analiza (M_1) lahko pomaga, vendar pa ne nujno.

P_2 predstavlja prekluzijo, ki se nanaša tudi na dokaze: ki bi morali biti podani. Če pa se lahko enak zaključek doseže z uporabo podanih dokazov, kar dela pravno strokovnjak preko selektivne indukcije, pa se cilj lahko doseže preko drugih dokazov v spisu. Torej ko se dokazi nahajajo v spisu (M_6).

P_3 prekluzija nima vpliva, ker so podane vse trditve in dokazi. Problem je, da je obrazložitev nepravilna. Z abdukcijo najdemo vzročno zvezo (M_9).

Knjiga III.
Enajsti zvezek

V enajstem zvezku predstavljamo uporabo miselnih procesov pri reševanju pravnega vprašanja vlaganja v premoženje.

Konkreten prikaz dela pravnega strokovnjaka se nanaša na nepogodbena razmerja. Ko manjka ali je odstopljeno vsakršno merilo (ali matrica), kako sta želeli stranki urediti svoje pravno razmerje. Tudi ko se posledice šele ugotavljajo. Zaradi teh okoliščin gre za težjo trditveno, dokazno in pravno podlago (ZPV₁₋₃).

Predstavljena shema Vlaganje v premoženje, je uporabna za reševanje sporov pri vlaganju v tuje premoženje, pri delitvi skupne lastnine in delitvi premoženja pri skupnih vlaganjih. Povedana drugače, gre za spore iz partnerskih (družinskih ali poslovnih) razmerji.

Pri tem pojasnjujemo, da je ugotavljanje vrednosti premoženja, ko je bilo pogodbeno razmerje zlorabljeno s simulacijo ali fikcijo, tudi brez vseh meril (matrice), ko se posledice zaradi zlorabe zaupanja v pogodbeno razmerje, šele ugotavljajo. Predstavljen miselni tok se lahko uporablja tudi za te praviloma zahtevnejše primere, ko se mora ugotoviti povečanje premoženja ali zmanjšanje dolgov.

Da bo prikaz dela pravnega strokovnjaka konkretnejši, miselne procese soočamo z dejanskimi okoliščinami.

Pod Primerom 1 stranka razpolaga z računi, naročilnicami in obstoječo gradnjo.

Pod Primerom 2 je stranka „mešala“ dolg in premoženje, tudi z navideznostjo (simulacijo) in prikrivanjem.

Najtežji pa je Primer 3, ko stranka prireja (fikcija) podatke o premoženju in dolgu.

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

ENAJSTI ZVEZEK

1. MISELNI PROCESI IN VLAGANJE V PREMOŽENJE	209
Schema Miselni procesi in vlaganje v premoženje (Schema 11)	213
Primer 1 (računi, naročilnice, gradnja)	210
Primer 2 (simulacija, prikrivanje)	211
Primer 3 (fikcija, „slamnatost“)	211
Inovativni pristopi:	209 – 213
- reševanje partnerskih vlaganj v premoženje	
- odsotnost pogodbenega dogovora in merilo povečanja ter zmanjšanja premoženja	

- „mešanje“ dolga in premoženja, tudi z navideznostjo (simulacijo) in prikrivanjem
- prirejanje (fikcija) podatkov o premoženju in dolgu
- ekonomsko dejstvo naraščanja premoženja
- ekonomsko dejstvo zmanjšanja dolga
- premoženjska vrednostna točka (PVT)
- uporaba miselnega procesa selektivne indukcije, da razkrijemo: mešanje dolga in premoženja, navideznost (simulacijo) in prikrivanje
- uporaba miselnega procesa selektivne indukcije, da odgovorimo na vprašanje: premoženje se bi moralo bolj povečati / premoženje se bi moralo manj zmanjšati ?
- uporaba miselnega procesa abdukcije, da odgovorimo na vprašanje: od kod bi se moralo premoženje bolj povečati / od kod bi se moralo premoženje manj zmanjšati ?
- oškodovanje, ker se je premoženje bolj povečalo

- oškodovanje, ker se je premoženje manj zmanjšalo

1. MISELNI PROCESI IN VLAGANJE V PREMOŽENJE

Pravni pojem vlaganja v premoženje je na civilnem področju izredno širok. Posebej zapleteni so primeri vlaganja v tujo premoženje (verzija), delitev skupne lastnine (condominium), zahtevki iz skupnih podvigov (societete ter joint venture) ter druga vlaganja premoženja brez predhodnega dogovora.³²

Vlaganje v premoženje lahko razdelimo teoretično na najmanj dve razmerji: obstoj premoženja in prenos premoženja. Vlaganje pa predstavlja sintezo. Tako lahko pomeni vlaganje premoženja tudi njegovo spremembo iz denarne oblike v druge objekte stvarnega prava. Konec koncev se lahko vrednost denarja tudi bogati z obrestmi.

Predstavitev miselnih procesov bo poskušala povzeti značilnosti prej opisanega vlaganja premoženja. Shema izhaja iz ekonomskega dejstva naraščanja premoženja (SLIKA 1) ali zmanjšanja dolga (SLIKA 2), potem ko je

---

³² Puharič, K., Joint-venture kot oblika družbe, *Podjetje in delo*, 1991, št. 4, str. 333; Belič, D., Pojem in pravna narava pogodbe o skupnem vlaganju, *Podjetje in delo*, 1993, št. 3, str. 254; Trstenjak, V., Družbena pogodba, *Podjetje in delo*, 1996, št. 5 – 6, str. 621 – 633; Zabel, B., Novosti v obligacijskem pravu: Družbena pogodba civilnega prava in skupnost v OZ, *Podjetje in delo*, 2001, št. 6 – 7, str. 972 – 978; Pečar, J. In drugi, Množično financiranje s pravnega zornega kota, *Pravna praksa*, 2015, št. 48, str. 19. Pri čemer je skupnost nepopoln pravni institut. Ne obstaja skupnost sama po sebi, ampak le v zvezi s kakšnim drugim razmerjem, ki daje skupnosti vsebino: tako Zabel, B. v *Obligacijski zakonik, posebni del s komentarjem*, 4. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2004, str. 995 – 996. Metamorfozo vlaganja lahko predstavlja tudi razpolaganje oporočitelja v oporoki: o razpolaganju več v Zupančič, K. in Žnidaršič Skubic, V., *Dedno pravo*, Uradni list RS, Ljubljana 2009, str. 161 – 163; tam tudi o ustanovah. O sporazumih o poslovnem sodelovanju glej v: Zabel, B., *Tržno pravo*, GV, Ljubljana 1999, str. 287 – 298.

nastopil časovni konec vlaganj (M_2). Do (najpozneje) 1. naroka glavne obravnave (M_3), mora biti znano, na kateri **premoženjski vrednosti točki (PVT)** se nahaja ekonomska vrednost premoženja ali dolga, ki izhaja iz pravnih razmerij vlaganja v premoženje (**oranžna točka na Krivulji 1 in Krivulji 4**). Da ugotovimo ekonomsko vrednost premoženja, uporabljamo miselne procese (I, SI, A) na Primerih (Primer 1, Primer 2 in Primer 3). Pot do ekonomske vrednosti poteka nujno preko pravnih poslov, kar je tudi trditvena in dokazna podlaga ($ZVP_{1 \text{ in } 2}$). Ali obstaja tudi pravica do denarnega izplačila (dajatveni zahtevek) ali delitve solastnine (oblikovalni zahtevek), pa je predmet pravnega silogizma (ZPV_3). Da se lahko kaj izplača ali deli, pa je potrebno najprej ugotoviti ekonomsko vrednost premoženja. Pri tem lahko odigra pomembno vlogo zviševanje dolgov (beri nasprotno terjatve uveljavljene v pobot ali nasprotna tožba). Slednje lahko ekonomsko vrednost vlaganja zniža pod ocenjeno vrednost. Za izplačilo ali delitev ostane potem manj.

Primeri izhajajo iz vidika oškodovanca, ko želi slednji dokazati, da se je premoženje povečali ali dolgovi zmanjšali.

Primer 1

V prvem primeru prikazujemo popolno trditveno in dokazno podlago. Točka, kje se nahaja ekonomska vrednost premoženja ali dolga, izhaja iz računov, pogodb in dokazil. Potreba po izvedencu (M_4) morebiti celo ni podana.

Primer 2

Prikazujemo točko, do katere bi se moglo premoženja povečati ali dolg zmanjšati. Ker je ekonomska vrednost premoženja ali dolga (**oranžna točka**) prikrita, rabimo miselni proces selektivne indukcije (SI), da razkrijemo: mešanje dolga in premoženja, navideznost (simulacijo) in prikrievanje.

Primer 3

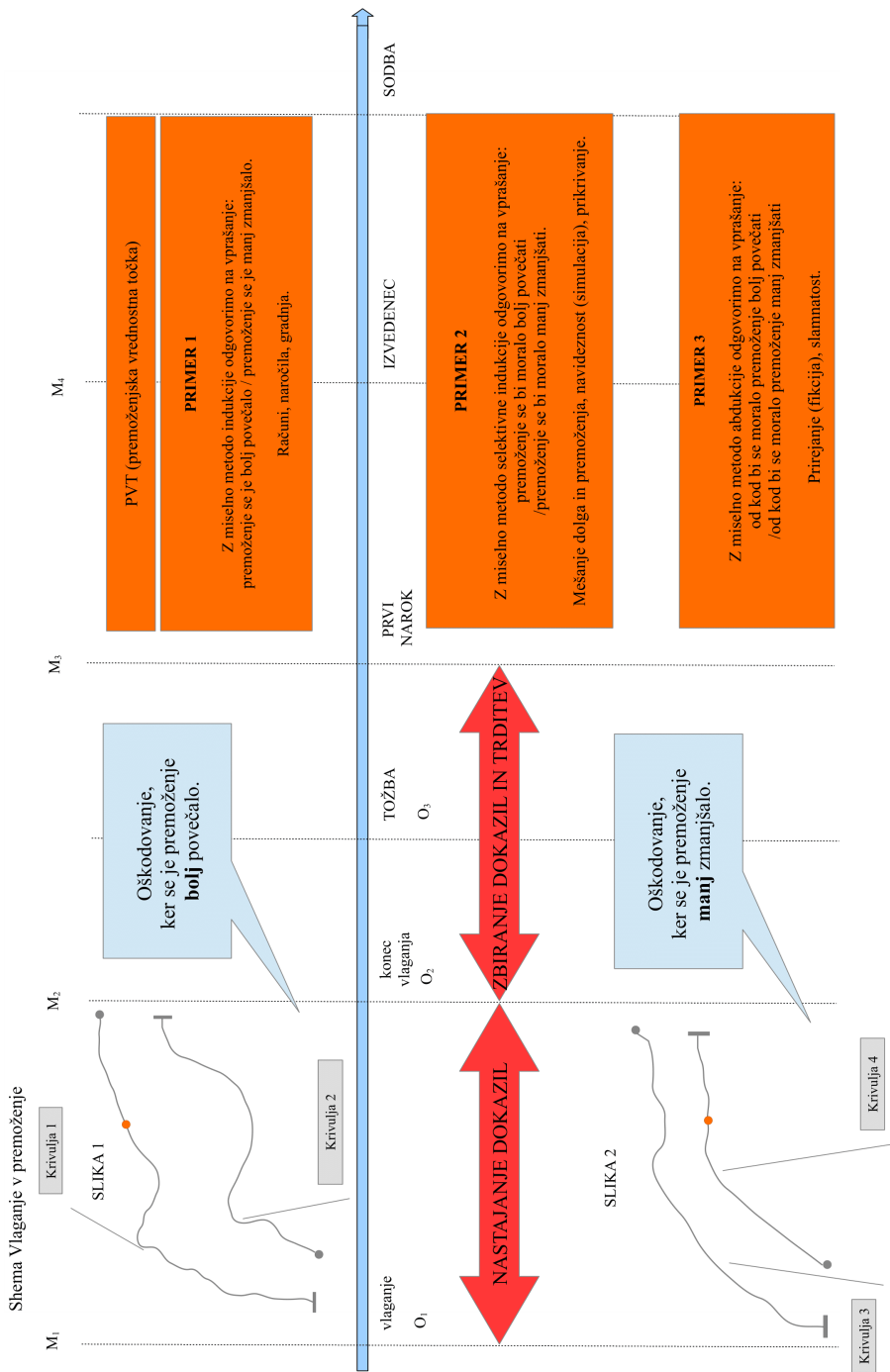
Zadnji primer izhaja iz prirejenosti (fikcije) in „slamnatosti“, ko sploh ne razpolagamo s prvino. Šele z miselnim procesom abdukcije moramo najti začetek vzročne verige, da lahko ugotovimo: od kod bi lahko prišlo premoženja. Do točke kakšna je ekonomska vrednost premoženja ali dolga pridemo šele preko spoznanja: od kod bi se moralo premoženje bolj povečati ali od kod bi se moralo premoženje manj zmanjšati.

Na shemo umeščamo mejne točke M_1 , M_2 , M_3 in M_4 , katere postavljajo časovne okvirje za nastajanje, zbiranje in izvajanje dokazov (ter trditvev kot celote). Slednjim časovnim okvirjem dajemo dejansko podstat, katera se konča pri vložitvi tožbe, saj mora biti takrat zahtevke zreli za vtoževanje (O_3). Zbiranje dokazil in trditvev se lahko podaljša do 1. naroka glavne obravnave (M_3). Izvedenec je tako vezan na trditveno in dokazno podlago stranke (M_4). Le v izjemnih primerih mu je dovoljeno, da dokazila zbira sam (ob soglasju/navodilu sodišča ali strank).

Krivulja 1 prikazuje naraščanje ekonomske vrednosti premoženja. Prav identično in v nasprotno smer usmerjena Krivulja 2, pa prikazuje prikrivanje premoženja. Glede dolga pa Krivulja 3 prikazuje prirejanje naraščanja dolga. Krivulja 4 pa zmanjševanje dolga (kar je interes oškodovanca).

Ekonomska vrednost premoženja je lahko podana le na krivulji naraščanja premoženja in zmanjšanja dolga.

Razlika med krivuljama predstavlja oškodovanje, ker se je premoženje bolj povečalo (SLIKA 1) ali premoženja manj zmanjšalo (SLIKA 2).

Knjiga III.
Dvanajsti zvezek

V dvanajstem zvezku predstavljamo uporabo miselnega procesa pri posegih v osebne pravice.

Preko treh primerov želimo prikazati težave, s katerimi se bo moral spoprijeti pravni strokovnjak, če bo želel pomagati oškodovancu.

Pot od zaznave posledic, na začetek verige, torej do nastanka in vzroka, je v primeru varovanja zasebnosti, okolja in zdravja, še posebej zahtevna.

V shemi ponujamo metode, tehnike in miselne procese, kateri naj oškodovancu zagotavljajo uspeh pri protipravnih posegih v osebne pravice.

Oškodovancu je uspeh zagotovljen, če gre za javni dogodek ali dokumentiran zasebni dogodek. Dokumentirani dogodki ponujajo trditveno in dokazno podlago, za kar zadostuje že induktivni način sklepanja (ZPV₁₋₂). Ali je bil pretiran poseg tudi protipraven, pa gre za zapleteno vprašanje pravne podlage (ZPV₃).

V kolikor pa gre za več javnih ali zasebnih dogodkov, je potrebno z miselnim procesom selektivne indukcije, trditveno in dokazno podlago (ZPV₁₋₂), šele izluščiti. Uspeh oškodovanca namreč zagotavlja šele zadostna trditvena in dokazna podlaga, katera prepriča sodišče.

Če je posledica nastala v okvari zdravja ali okolja v katerem oškodovanec živi, pa je vzrok neznan, moramo uporabiti miselni proces abdukcije. Izključitev vseh dejavnikov (okolščin), ki ne sledijo vzroku in posledici, zagotavlja trditveno in dokazno podlago (ZPV₁₋₂).

Pravni sredstvi oškodovanca sta predlog za izdajo začasne odredbe in tožba.

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

DVANAJSTI ZVEZEK

1. MISELNI PROCESI IN POSEG V

OSEBNOSTNE PRAVICE 219

1.1. Primer 1 222

1.2. Primer 2 223

1.3. Primer 3 223

Shema 12

Poseg v osebnostne pravice 225

Legenda 226

Inovativni pristopi: ..... 219 – 226

- navidezna (simulirana) trditvena in
dokazna podlaga nasprotne stranke

- fiktivna (prirejena) trditvena in dokazna
podlaga nasprotne stranke

- posledica, v okvari zdravja

- posledica, v nezdravem okolju
- posledica, v javnem sočustvovanju
- induktivno sklepanje: povezava med vzrokom, potjo in posledico obstaja
- induktivno sklepanje: javni dogodki ali dokumentirani zasebni dogodki
- selektivno induktivno sklepanje: potrebno je najti pot
- selektivno induktivno sklepanje: več javnih ali zasebnih dogodkov
- abduktivno sklepanje: potrebno je najti vzrok in pot, ki vodi do posledice
- abduktivno sklepanje: oškodovanec ob dogodku ne ve za vzrok ali posledico

1. MISELNI PROCESI IN POSEG V OSEBNOSTNE PRAVICE

Časovni trak bomo razdelili na štiri dogodke: dogodek *per se* (M_1), vložitev predloga za začasno ureditev (M_2), vložitev tožbenega zahtevka za dokončno ureditev (M_3) in opravljen 1. narok glavne obravnave (M_4).

Zahtevek (tožba) je lahko ugotovitvena ali prepovedna.³³

O posegih v osebnostne pravice obstaja tudi bogata domača in mednarodna sodna praksa.³⁴

---

³³ Zidar K., Nina, Prepovedni zahtevek po 134. členu OZ – učinkoviti varstvo osebnostnih pravic pred neupravičenimi posegi medijev ?, Pravna praksa, 2006, št. 41 – 42, str. 7 – 9; Krapež, K., Fotografija in osebnostne pravice, Pravna praksa, 2005, št. 16, str. 22. Zahtevek za uresničitev pravnega varstva osebnostnih pravic je opustitveni, prepovedni in odstranitveni: več v Obligacijski zakonik s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2003, str. 787 – 791. Za razžalitev časti in dobrega imena ima oškodovanec na voljo več različnih oblik sodnega varstva (odškodninsko po 134., 178. in 179. členu OZ, kazenskopravno varstvo in zahtevek na objavo popravka in odgovora po Zakonu o medijih). Po stališču teorije in sodne prakse ima oškodovanec pravico do izbire vrste pravnega varstva in do kumulacije več zahtevkov: tč. 10. obrazložitve VSL Sodba I Cp 1878/2020 z dne 20. 1. 2021.

³⁴ Odločba Višjega sodišča RS: VSL sklep in vmesna sodba in delna sodba V Cpg 1400/2016 z dne 9. 2. 2017 (ZASP); Odločba Višjega sodišča RS: VSL sodba II Cp 2296/2016 z dne 16. 9. 2016 (ZDIJZ, ZMed); Odločba Višjega sodišča RS, VSL sodba II Cp 3448/2013 z dne 21. 5. 2014 (ZMed); Odločba Višjega sodišča RS: VSL sklep I Cpg 862/2013 z dne 9. 10. 2013 (ZEPT); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 1105/2008 z dne 25. 4. 2013 (protipravnost ravnanja, ZMed); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 326/2009 z dne 6. 12. 2012 (zavest o žaljivosti – neresničnosti izjave, Zmed); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba II Ips 89/2018 z dne 28. 6. 2018 (pravica do objave popravka, Zmed); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba II Ips 170/2017 z dne 10. 8. 2017 (pravica do objave popravka, ZMed); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba II Ips 265/2016 z dne 20. 4. 2017 (pravica do objave popravka, ZMed); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 58/2017 z dne 23. 3. 2017 (objava popravka, odklonitveni razlog, ZMed); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba II Ips 234/2018

Oranžni točki prikazujeta, katere pogoje je potrebno izpolniti za vložitev predloga za izdajo začasne odredbe (O₃) in kaj je potrebno za 1. narok glavne obravnave (O₅).

Zeleni točki opozarjata na identiteto zahtevka pri regulacijski odredbi (O₁) in pri tožbi (O₂).

---

z dne 10. 1. 2019 (pravica do objave popravka, ZMed); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 212/2014 z dne 16. 10. 2014 (pravica do popravka, ZMed); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 590/2005 z dne 12. 1. 2006 (objava popravka, ni mogoča zamudna sodba, ZMed); Odločba Višjega sodišča RS: VSL sklep II Cp 2272/2013 z dne 6. 9. 2013 (objava popravka, ni mogoča zamudna sodba, ZMed); Odločba Višjega sodišča RS: VSK Sodba in sklep Cp 945/2010 z dne 18. 1. 2011 (oglas po ZMed, hibridni oglas); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba in sklep X Ips 244/2014 z dne 11. 2. 2016 (varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1); Odločba Višjega sodišča RS: VSL sodba I Cp 3283/2014 z dne 18. 2. 2015 (osebni podatki, ZVOP-1); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sklep I Up 296/2016 z dne 22. 2. 2017 (varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sklep I Up 258/2016 z dne 9. 11. 2016 (varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sklep X Ips 182/2013 z dne 5. 2. 2014 (varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba X Ips 429/2012 z dne 23. 10. 2013 (varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sklep I Up 297/2016 z dne 15. 3. 2017 (varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1); Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sklep II Cpg 393/2017 z dne 5. 7. 2017 (varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 164/2006 z dne 22. 1. 2009 (varstvo tajnosti pisem, objava delov zasebnih pisem v knjigi); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 307/2014 z dne 17. 9. 2015 (objava na medmrežju, spletni dnevnik, pravica do svobode izražanja); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sklep I Up 296/2016 z dne 22. 2. 2017 (razmerje med ZUS-1 in ZVOP-1); Odločitev Ustavnega sodišča RS: Odločba Up – 1005/15 z dne 31. 5. 2018 (uporaba podobe in imena javne osebe); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 401/2007 z dne 18. 3. 2010 (kršitev osebnostnih pravic, stanovanjska raba gospodarskega objekta na meji med zemljišči); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 835/2009 z dne 9. 2. 2012 (objava fotografij v medijih); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 46/2009 z dne 8. 11. 2012 (pravica do duševne integritete, pravica do pietete); VSL Sodba II Cp 222/2020 z dne 22. 4. 2020 (pravica do časti in dobrega imena je tipična osebnostna pravica); VSL Sodba I Cp 97/2020 z dne 3. 7. 2020 (poročanje o kazenskem postopku na spletu); VSL Sodba I Cp 1878/2020 z dne 20. 1. 2021 (oblike sodnega varstva pri razžalitvi časti in dobrega imena); VSL Sodba I Cp 2328/2018 z dne 4. 3. 2020 (kriva ovadba); VSL Sodba II Cp 222/2020 z dne 22. 4. 2020 (neresnična izjava). Povzetki sodb mednarodnih sodišč na področjih varstva osebnih podatkov oziroma varstva zasebnosti, Informacijski pooblaščenec, vir internetna stran www.ip-rs.si;

Prikazan je začetek vzročne poti za tri različne primere, kateri so definirani z s tremi elementi (vzrok, pot in posledica, M_5 , M_6 , M_7).

Miselni procesi tudi pomagajo ločevati med civilnim in kazenskim deliktom, kot so kazniva dejanja zoper čast in dobro ime (razžalitev po 158. členu KZ-1, obrekovanje po 159. členu KZ-1, žaljiva obdolžitev po 160. členu KZ-1, opravljanje po 161. členu KZ-1, očitanje kaznivega dejanja z namenom zaničevanja po 162. členu KZ-1).³⁵

³⁵ Uporaba pravnega silogizma v sodni praksi: Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 34935/2012-74 z dne 19. 5. 2016 (158. člen KZ-1, razžalitev, namen zaničevanja, javna oseba); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 9345/2012-73 z dne 1. 9. 2016 (158. in 160. člen KZ-1, razžalitev, žaljiva obdolžitev, dokaz resnice); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 45741/2012-82 z dne 15. 9. 2016 (158. in 160. člen KZ-1, razžalitev, žaljiva obdolžitev, objektivna žaljivost); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 1177/2010 z dne 16. 11. 2016 (158. člen KZ-1, razžalitev, precejšen dvom o resničnosti odločilnih dejstev); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 27119/2014 z dne 17. 11. 2016 (158. člen KZ-1, razžalitev, izločitev dokazov, IP naslov); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 29383/2012 z dne 22. 6. 2017 (158. in 160. člen KZ-1, razžalitev, žaljiva obdolžitev, negativna vrednostna ocena); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 31885/2014 z dne 23. 8. 2018 (158. in 159. člen KZ-1, razžalitev, obrekovanje, elektronska pošta, javno/zasebno); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba VSRS I Ips 15366/2011-44 z dne 22. 5. 2014 (158. in 160. člen KZ-1, razžalitev, žaljiva obdolžitev, politična dejavnost, svoboda izražanja); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 9999/2013-102 z dne 29. 10. 2015 (160. člen KZ-1, žaljiva obdolžitev, utemeljeni razlogi verjeti v resničnost zatrjevanega); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba I Ips 23160/2011-67 z dne 8. 5. 2014 (159. člena KZ-1, obrekovanje); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 37783/2012-106 z dne 12. 1. 2017 (159. člen KZ-1, obrekovanje, raznašanje neresničnega dejstva); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba I Kp 7102/2009-72 z dne 22. 5. 2012 (158. člen KZ-1, razžalitev, izključitev protipravnosti); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba I Ips 77195/2010-64 z dne 5. 9. 2013 (158. člen KZ-1, pravni standard žaljivosti); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba I Ips 5768/2009-80 z dne 7. 11. 2013 (158. člen KZ-1, razžalitev, udarci v obraz, ob hkratnem grobem porinjenju oškodovanca); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba I Ips 30388/2010-105 z dne 12. 12. 2013 (158. člen KZ-1, razžalitev, poem besede ali besedne zveze, iztrgano iz konteksta); Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba VSRS I Ips 15366/2011-44 z dne 22. 5. 2014 (158. in 160. člen KZ-1, kaj ni razžalitev in kaj ni žaljiva obdolžitev); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba Ips 45741/2012-59 z dne 17. 9. 2015 (158. člen KZ-1, ekskulpacijski razlog po 158/3 KZ-1, izključitev protipravnosti); Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I

1.1. Primer 1

V prvem primeru so podane vse trditve in dokazi, ki preko induktivnega sklepanja izpolnjujejo verjetnostni kriterij in nevarnostni kriterij za izdajo začasne odredbe (M_2), kot tudi materialno resnico prepričanja za pravdni postopek (M_3 in M_4) in izdajo sodbe.

Gre za javne dogodke ali pa dokumentirane zasebne dogodke.

Povezava med vzrokom, potjo in posledico obstaja.

Da se zadosti uspehu oškodovanca, mora biti tudi podano substancirano ugovarjanje navedbam in dokazom nasprotne stranke (O_4).

Ips 13079/2012-183 z dne 17. 9. 2015 (158. in 159. člen KZ-1, zloraba družbenih omrežij, blog), Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 8096/2011-66 z dne 5. 11. 2015, (158. in 160. člen KZ-1, objava fotografije na Facebook profilu), Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 33250/2011-75 z dne 18. 2. 2016 (158, 158/1 in 158/2 člen KZ-1, namen zaničevanja, predpogoj za kaznivo dejanje storjeno po tisku), VSRS Sodba I Ips 40681/2015 z dne 5. 11. 2020 (160. člen KZ-1, vložitev kazenske ovadbe in žaljiva obdolžitev), VSC Sodba II Kp 26946/2017 z dne 4. 2. 2020 (159. člen KZ-1, afirmativne, brezpogojne trditve, ne le izražanje domnev, možnosti in sumov), VSRS Sodba I Ips 39962/2011 z dne 4. 4. 2019 (158. člen KZ-1, osebna žalitev in diskreditacija – ad personam).

1.2. Primer 2

Slednjemu primeru manjka pot (M_6), katero preko selektivne indukcije šele najdemo (SI).

Če so dokazani pogoji za izdajo začasne odredbe (M_2) ali ugoditev tožbi (M_3 in M_4), bo oškodovanec uspešen.

Konkretno gre za več javnih ali zasebnih dogodkov, kateri bi lahko povzročili posledico oškodovancu. Preko selektivne indukcije je potrebno najti pot.

Da bo oškodovanec uspel, mora razkriti morebitno navideznost - simuliranje nasprotne stranke (O_5). Če želi slednja zamegliti vzročno pot ali pomešati več javnih/zasebnih dogodkov, mora oškodovanec njene ugovore, substancirano zavrniti.

1.3. Primer 3

V tej situaciji je posledica praviloma nastala interno pri oškodovancu (njegovo zdravje ali okolje v katerem živi). Kot posledico je šteti okvaro zdravja ali nezdravo okolja v katerem živi. Posledico lahko razširimo tudi na javno sočustvovanje (empatijo), v kolikor je dovolj tesno povezano z življenjem oškodovanca.

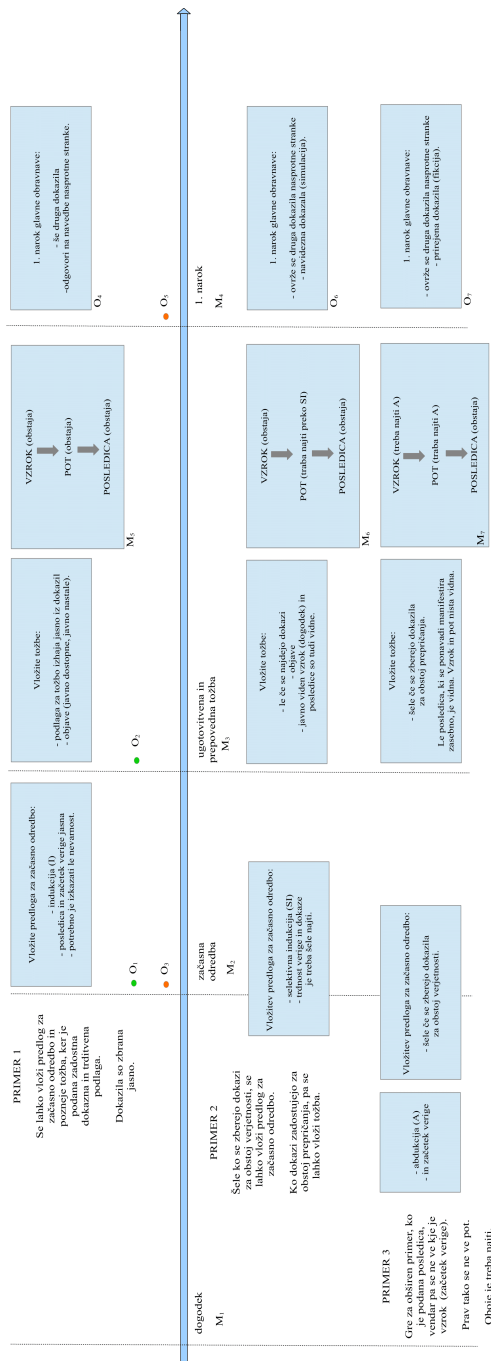
Sedaj pa je treba najti vzrok in pot, ki vodi do posledice. Uporabimo miselni proces abdukcije.

Ovira bodo fikcije (pretvarjanje, izmišljanje) nasprotne stranke. Slednje bo zakrivalo pot. Ravno zato je potrebno potrjevanje hipotez (sheme po Peircu).

Na začetku verige se raziskuje nekaj, česar se oškodovanec ni zavedal ali prisostvoval (ni bil prisoten). Kar ni skladno časovnemu poteku, saj oškodovanec ob dogodku ne ve za vzrok ali posledico. Šele če se najde trditev in dokazi, kateri potrjujejo hipotezo (ZPV_{1-2}), lahko sledi izdaja začasne odredbe (M_2) ali vložitev tožbe (M_3 in M_4).

Shema Poseg v osebnostne pravice

Legenda:

M₁ predstavlja dogodek posega v osebnostno pravico in se zgodi časovno prvi.

M₂ predstavlja prvo mejno točko za podajanje zahteve za pravno varstvo.

Prva pravna zahteva je predlog za izdajo začasne (regulacijske) odredbe.

Ob vložitvi je treba biti pozoren, da ni podana identiteta zahtevka, če pa je podana, pa je potrebno še posebej izkazati potrebo po takojšnji pravni zaščiti (O₁ in O₂).

Zelena točka, ki je zarisana pri podaji predloga za izdajo začasne odredbe in ob vložitvi tožbe opozarja na identiteto zahtevka.

Oranžna točka pa opozarja na pogoje, ki morejo biti izpolnjeni, da se lahko uspe s predlogom za izdajo začasne odredbe (O₃) in s tožbenimi zahtevkom (O₃).

Za začasno odredbo je Primer 1 jasen, pri čemer bi Primer 2 moral uspeti. Primer 3 pa je mejne narave.

Pri zastopanju tožbenega zahtevka pa je Primer 1 edini, ki zadosti jasnosti. Primer 2 in 3 lahko uspeja le, če se sodišče prepriča (stopnja prepričanja kot materialna resnica za razsodo).

M₁ predstavlja tretjo mejno točko.

Druga pravna zahteva je tožba.

Glej obrazložitev pod točko M₂.

M₁ predstavlja četrto mejno točko.

Ko se konča 1. narok glavne obravnave mora biti trditvena in dokazna podlaga podana.

Prav tako se je potrebno opredeliti do ugovorov nasprotne stranke.

Izpostavljam navidezno (simulirano) in pritejeno (fiktivno) trditveno in dokazno podlago nasprotne stranke.

Knjiga III.
Trinajsti zvezek

Namenoma ravno zaključni del 3. knjige izbira seznam zapletenih pravnih vprašanj na civilnem področju.

Funkcionalno se lahko zapleteno pravno vprašanje nanaša na trditveno, dokazno ali pravno podlago (ZPV₁₋₃). Konkretno pa se vprašanje lahko oblikuje šele, ko so znani prvi trije elementi zapletenega pravnega vprašanja (EPV₁₋₃) in se potem tudi postavi (EPV₄). Ob uporabi različnih miselnih procesov (D, I, SI in A), se bomo dotaknili tudi načina argumentacije sodne odločbe (prirejen Toulminov model).

Slojevitost zapletenega pravnega vprašanja na civilnem področju je ločen na čas pred in med pravdo.

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

TRINAJSTI ZVEZEK

1. ZAPLETENA PRAVNA VPRAŠANJA PRED PRAVDO	235
1.1. Projekcija pravde (postopkovna)	236
1.1.1. Opis postopkovnih pravil	236
1.1.2. Pričakovan zaplet	237
1.1.3. Nepričakovan zaplet	239
1.1.4. Uporaba projekcije pravde	241
1.2. Izračun (simulacija) pravnih stroškov	243
1.2.1. Postopek izračuna (simulacije)	245
1.2.2. Način uporabe simulacije pravnih stroškov	246
1.3. Posledice plačila sodne takse	247
2. ZAPLETENA PRAVNA VPRAŠANJA PRI VODENJU PRAVDE	248
2.1. Zapleti pri materialno procesnem vodstvu sodnika	248
2.1.1. Izvedba dokaza po uradni dolžnosti	250

2.1.2. Izvedba dokaza v roku	252
2.1.3. Odprava nesklepčnosti tožbe	254
2.1.4. Pravno razlikovanje med nesklepčnostjo in nepopolnostjo tožbe	256
2.1.5. Način uporabe	257
2.2. Zapleti pri dokazovanju v pravdi	258
2.2.1. Zaokrožena celota (8. člen ZPP)	259
2.2.2. Vežanost na trditveno podlago strank	261
2.2.3. Vežanost na dokazno podlago strank	263
2.2.3.1. Če sodnik potrebnega dokaza ne izvede	264
2.2.4. Prerekanja navedb	268
2.2.4.1. Izjava o prerekanju	269
2.2.4.2. Neprerekanje (neoporekanje)	271
2.2.4.2.1. Primer 1	272
2.2.4.2.2. Primer 2	272
2.2.5. Neskladja in nasprotja	274
2.2.6. Vprašanja strankam	276
2.2.7. Vprašanja pričam	278
2.2.8. Vprašanja izvedencem	280

2.2.9. Uničeni dokazi	.....	283
2.3. Zaplet pri dokazovanju z izvedenci	.....	284
2.3.1. Ne zadostna trditvena podlaga za delo izvedenca	.....	285
2.3.2. Dodatno gradivo za izvedenca	.....	286
3. POSEBNI PRIMERI	.....	288

Seznam zapletenih pravnih vprašanj na civilnem področju:

Katera postopkovna pravila veljajo za posamezne tožbene zahtevke ?	.....	237
Katere pravne posledice povzroči (pričakovan) postopkovni zaplet ?	.....	239
Ali se lahko (nepričakovan) postopkovni zaplet anticipira ?	.....	241
Ali predstavljajo pravdni stroški pomembno okoliščino pri vodenju pravde ?	.....	244

Katere pravne posledice plačila sodne takse nosi stranka pravde, če odstopi od sodnega uveljavljanja zahtevka ali če spremeni svoj zahtevek ?	247
Kdaj lahko sodnik izvede dokaz po uradni dolžnosti ?	250
Ali lahko stranka tudi po opravljenem prvem naroku glavne obravnave predlaga izvedbo novega dokaza, katerega brez svoje krivde ni mogla predlagati prej ?	253
Kdaj tožba ni nesklepčna ?	254
Kdaj tožba ni popolna ?	256
Ali se je sodišče opredelilo do vseh dokazov ?	260
Ali je sodišče pri razsoji preseglo trditveno podlago ?	261
Ali se lahko vsebina potrebnega dokaza izvede na drugačen način ?	263
Ali je neizveden dokaz potreben pri razsoji ?	265
Ali izjava o prerekanju dokazuje okoliščino ?	270

Ali je tudi v primeru nasprotne trditvene podlage, potrebno zanikanje dejstev ?	272
Ali je mogoče domnevati priznanje dejstev, katera niso potrjena v dokazih ?	273
Kdaj je potrebno razjasniti neskladja in nasprotja ?	275
V katerem primeru zaslišanje stranke razjasni sporna dejstva ?	277
Katera vprašanja/izpovedbe prič pomagajo pri razjasnitvi dejanskega stanja in oceni verodostojnosti priče ?	278
Ali je izvedensko mnenje ugotovilo ali razjasnilo dejstvo, za katero je potrebno strokovno znanje, s katerim sodišče ne razpolaga ?	280
Na kakšen drugačen način se lahko nadomestijo uničeni dokazi ?	283
Kako določno mora biti opredeljen predmet izvedenstva ?	285
Ali potrebuje izvedenec dodatno gradivo ?	287

Prikazi:

Dokazovanje v pravdi (Prikaz 22)	.....	258
Razlikovanje med potrebnim in nepotrebnim ter odločilnim in neodločilnim dokazom (Prikaz 23)	.....	267

Izvirne metode:

hipoteza o priznanju	.....	269, 270, 273
hipoteza o resničnosti	.....	269, 270, 271, 273

1. ZAPLETENA PRAVNA VPRAŠANJA PRED PRAVDO

Pri sklopu nastanka zapletenih pravnih vprašanj, ko se pravdni postopek še ni začel (tožba še ni vložena - 179. člen ZPP), se bomo dotaknili štiri zapletenih pravnih vprašanj.

Vsebinsko se nanašajo na projekcijo pravde, stroške in sodne takse.

Torej razloge, ki lahko (ne pa nujno) vplivajo na odločitev stranke, da začne pravdni postopek. Ali pa nujno vplivajo na odločitev stranke, da se odloči za zunajsodno dogovarjanje.

Ker je sklop zapletenih pravnih vprašanj za področje zunajsodno dogovarjanje obsežna pravna materija, se s slednjo v tej knjigi, ne bomo ukvarjali dodatno. Področje zunajsodnega urejanja pravnih razmerij, si namreč zasluži posebno mesto, še posebej če želimo predstaviti metode, tehnike in miselne procese, katere vodijo pravnega strokovnjaka pri iskanju rešitev, na številna zapletena pravna vprašanja izvensodnega dogovarjanja.

1.1. Projekcija pravde (postopkovna)

Projekcija oziroma predvidevanje poteka pravnega postopka pred sodiščem, pomeni v najsplošnejšem (*in vulgaris*) opis postopkovnih pravil, ki jih morajo stranke upoštevati v pravdi ter opis pričakovanih in nepričakovanih pravnih zapletov.

Projekcija temelji na določeni stopnji verjetnosti, katera pa ne dosega prepričanja, da bo pravdni postopek potekal točno tako.

1.1.1. Opis postopkovnih pravil

Opis postopkovnih pravil pomeni razumevanje poteka pravnega postopka.

Gre za dejansko izvedbo zakonskih določb Zakona o pravnem postopku (ZPP) in drugih spremljajočih predpisov, kateri urejajo vodenje pravde.

Izkušnje pravnega strokovnjaka pomenijo pri tem odločilno prednost za stranke, saj razumevanje postopkovnih pravil, vse od začetka postopka, do prekinitve, nadaljevanj postopka, določitve izvedencev in tolmačev, zahtevajo prakso t.i. sestavljanja (oblikovanja) pravnega spisa. Pri tem so pomembna tudi pravila končanja pravde in stroškovnih posledic, katere so natančno določene v ZPP. Glede plačila sodnih taks, izvedencev, tolmačev, prevodov, prič in odvetniških stroškov, kar se tiče povrnitve stroškov nasprotni stranki.

Zapleteno pravno vprašanje se lahko glasi:

Katera postopkovna pravila veljajo za posamezne tožbene zahtevke ?

Miselni proces dedukcije ponuja osnovo za iskanje postopkovnih pravil, katera veljajo za točno določen tožbeni zahtevk. Če pa je že določitev vrste tožbenega zahtevka težavna, pa je izmed več navezovalnih okoliščin potrebno izluščiti odločilne znake (EPV₁₋₃) in odgovoriti na vprašanje ali gre za dajatveni, oblikovalni ali ugotovitveni zahtevk.

Gre torej za zapleteno pravno vprašanje trditvene podlage (ZPV₁) in uporabe prava (ZPV₃).

1.1.2. Pričakovan zaplet

Pričakovani zaplet je tista okoliščina pravde, katero je šteti za nujno, vendar pa lahko povzroči različne posledice. V osnovi gre za vprašanje uporabe postopkovnih pravnih pravil (ZPV₃).

Najbolj nazorno bomo pričakovani zaplet prikazali s konkretnim primerom izdelava izvedenskega mnenja, s katerim niso zadovoljne stranke postopka. Izhajamo iz procesne predpostavke, da se pravda mora zaključiti, ker ni možen odstop od pravde. Vsako popustitev, pa pomeni priznanje okoliščin nasprotne stranke, kar nosi s sabo stroškovne posledice.

Sicer drugače, kar se tiče sklepanja poravnave (sodne in zunajsodne).

Pravda se lahko nadaljuje v pritegnitev novega izvedenca, kar podaljša odločanje sodišča.

Ravno možnost proste izbire, je razlika med sodnim in zunajsodnim urejanjem spornih vprašanj.

Pri tem je sklenitev poravnave v sodnem postopku, tudi pod močnim pritiskom, že nastalih sodnih stroškov in nateklih zamudnih obresti vtoževane terjatve.

Pogojno je med pričakovane zaplete šteti nepravilno postopkovno postopanje strank. Pogojno ravno zato, če ni bilo pravočasno odpravljeno (Poglavje 1.1.1. Opis postopkovnih pravil). Nepravilno oblikovanje tožbenih zahtevkov, nasprotnih tožb in pobotnih ugovorov, privede do zapleta. Omeniti je tudi predloge za zavarovanje dokazov, kateri morajo upoštevati obstoj posebnih okoliščin, da se lahko odredijo. Podobno velja za začasne in predhodne odredbe.

Kot pričakovan zaplet pa je v celoti šteti pasivnost strank. Pasivnost lahko vpliva na uspeh pravde. Samostojno pa tudi na stroškovni izid pravde: nepravočasen umik tožbenega zahtevka v delu, ki je bil plačan. Previsoko postavljeno višino tožbenega zahtevka, ki izniči uspeh pravde, zaradi veliko manjšega prisojenega zneska, pa je pripisati pretiravanju.

Zapleteno pravno vprašanje se lahko glasi:

Katere pravne posledice povzroči (pričakovan) postopkovni zaplet ?

Ker gre za pričakovano okoliščino, nam miselni proces dedukcije in indukcije ponuja osnovo za iskanje pravnih posledic. Pot do odločilne okoliščine (EPV₁₋₃) je lažja, saj se lahko pričakuje, že preko postavitve (prvostopenjske) hipoteze.

1.1.3. Nepričakovan zaplet

Le zaplet, kateri ne prihaja iz rizične sfere stranka same, temveč s strani nasprotne stranke, dokazov postopka in hierarhije sodišča, torej s strani tretjih dejavnikov, je mogoče šteti za nepričakovan.

Nepredvidljive okoliščine dokazovanja dejanskega stanja (ZPV₂), je mogoče šteti za nepričakovan zaplet.

Pri utemeljitvi je potrebno upoštevati, da odloča sodišče lahko le na podlagi standardov materialne resnice, kateri pa so odvisni od uspešnosti dokaznega postopka. Povedano drugače, dejstva se štejejo za resnična, če so dokazana. Če izpovedbe prič in pomanjkljiva listinska dokumentacija ne izkazujejo pričakovanih dejanskih okoliščin, potem je slednje šteti za nepričakovan zaplet. Dokazovanje dejanskih okoliščin lahko postane vražji dokaz (*probatio*

diabolica).

Podobno je nemogoče dokazovati negativna dejstva.

Vprašanje predlaganja in izvajanja informativnih dokazov pa je tudi načeloma nedovoljeno.

Problematične so tudi edicijske dolžnosti in dokazovanje pomanjkljive listovne dokumentacije s pričami.

Dotakniti se je tudi uničenja in skrivanja dokumentacije, zaradi česar postane dokazovanja pred sodiščem, nepričakovano ali celo nemogoče.

Sodišče pa kot že rečeno o dejstvih presoja, le na podlagi izvedenih dokazov.

Kot nepričakovan zaplet je šteti tudi spreminjajočo se sodno prakso, katera usmerja razsojo sodišče, čeravno slednje na njo ni vezano. Gre za vprašanje pravne podlage (ZPV₃).

Prav tako je uspeh postopka odvisnega tudi od vloženi rednih in izrednih pravnih sredstev. Slednje pojasnjujemo v povezavi s sklicevanjem na zavrnjene dokaze (ZPV₂).

Pravdni postopek se usmerja po pravilu materialno-procesnega vodstva sodnika, kateri odloča o izvedbi dokazov. Če so stališča nižjestopnega in višjestopnega sodišča nasprotna, v vprašanju neizvedbe določenih dokazov, potem se postopek vrne v ponovno razsojo. Šele od odločitve višjestopnega

sodišča je bil odvisen potek pravde, zato je slednje šteti za nepričakovan zaplet.

Zapleteno pravno vprašanje glasi:

Ali se lahko (nepričakovan) postopkovni zaplet anticipira ?

Ker gre za nepričakovano okoliščino, nam miselni proces dedukcije in indukcije ne more pomagati, kar se tiče odgovora na vprašanje o nastopu nepričakovanega zapleta. Potrebno je začeti s postavljenem hipotez o hipotezah in šele potrjena delovna hipoteza, nam lahko najde odgovor. Uporabljamo torej miselni proces abdukcije s postavljanjem večstopenjskih hipotez, da pridemo do odločilne okoliščine (EPV₁₋₃). Smisel anticipacije je najti v odpravi tveganja za oškodovanca. Odgovor na zapletena pravna vprašanja je potrebno najti z uporabo različnih metodam, tehnik in miselnih procesov.

1.1.4. Uporaba projekcije pravde

Za izdelavo projekcije pravde so pomembne izkušnje strokovnjaka pri vodenju pravnega postopka. Vodenje postopka pomeni proučevanje vseh treh zapletenih pravnih vprašanj trditvene, dokazne in pravne podlage (ZPV₁₋₃), v povezavi s postopkovnimi zapleti.

Projekcija pravde služi stranki, da se seznanj s pravili postopka in zapleti, ki lahko sledijo v pravdi. S tem se ustrezneje pripravi na vodenje pravde.

V kolikor pa stranka ni zadovoljna z vodenjem pravde, pa lahko analizira dotedanji potek pravde in izdela projekcijo pravde za uspešno nadaljevanje. Ko ne gre več za vprašanje pred pravdo, temveč med pravdo. Ker pa se je potrebno opredeliti do ravnanj stranke kot celote, tudi ko se je stranka šele odločala za vložitev tožbe, zajema opredelitev do projekcije, tudi predpravdne okoliščine.

1.2. Izračun (simulacija) pravnih stroškov

Pravdni stroški lahko predstavljajo pomembno okoliščino za odločitev stranke, ali bo sprožila postopek pred sodiščem. Zato si je smiselno postaviti vprašanje nastalih stroškov pravde.

ZPP omogoča stranki, da sama zastopa svoje pravice, razen v postopku z izrednimi pravnimi sredstvi, če sama nima opravljenega pravniškega državnega izpita (86. do 101. člen. ZPP).

Pri razpravi bomo izhajali iz enakovrednosti strank in opozorili na primere odstopanja.

Odstopanje na katero bomo opozorili, nastopi, če eno od pravnih strank zastopa odvetnik, druga stranka pa se zastopa sama ali pa nima za pooblaščenca odvetnika. Odstopanje od enakovrednosti nastopi v višini (beri merilih) priznanih pravnih stroškov na koncu postopku.

Odvetnik ima glede na stanovska pravila (Odvetniška tarifa) in Zakon o odvetništvu (ZOdv) pravico, da za opravljene storitve zaračunava plačilo, kot je predvideno v Odvetniški tarifi (merilo). Stranke, katere ne zastopa odvetnik, si ne mora zaračunavati stroškov po Odvetniški Tarifi, podobno tudi ne drugi pooblaščenca, kateri niso odvetniki.

V primeru zmage stranke, katere ne zastopa odvetnika, ni videti problema,

tako tudi ne v primeru zmage nasprotne stranke, katero zastopa odvetnik. Problematična pa je situacija, če sodišče delno ugotovi zahtevek, torej če nastopi delen pravdni uspeh (kar se najbolj približa vodilu enakovrednosti strank). V tem primeru pride do izračuna stroškov za vsako stranko posebej, nakar se glede na delež uspeha stroški pobotajo med seboj. Tako lahko pride do situacije, da stranka, ki je sicer deloma zmagala v pravdi, mora nositi del stroškov nasprotne stranke (torej njenega odvetnika), saj si sama ni mogla priglasiti stroškov v isti višini kot odvetnik (ker zanjo ne velja Odvetniška tarifa), podobno si stroškov po Odvetniški tarifi ne more priglasiti kakšen drug pooblaščenec, ki ni odvetnik.

Gre za odstop od enakovrednosti strank, ki ga omogoča pravna ureditev (ZPV₃).

Stroškovni vidik vodenja pravde je zato pomemben in je simulacija pravnih stroškov dobrodošla, še preden se stranka spusti v pravdo.

Zapleteno pravno vprašanje se lahko glasi:

Ali predstavljajo pravdni stroški pomembno okoliščino pri vodenju pravde ?

1.2.1. Postopek izračuna (simulacije)

Simulacijo lahko razdelimo na tri oziroma štiri faze. Najprej se predvidi sporna vrednost zadeve, potem predvidi postopkovna opravila in nazadnje izračuna pravnne stroške za vsako stranko posebej. Miselni proces poteka deduktivno, saj upošteva veljavna pravna pravila (ZPV₃). Se pa začnejo pravna vprašanja zapletati, ko je potrebno ocena uspeh strank v pravdi. Za zadnjo fazo ne zadostuje dedukcija, saj gre za sintezo tudi nepričakovanih pravnih zapletov. Postavljanje enostopenjskih hipotez ne nudi učinkovite rešitve vprašanja, katera od strank bi v postopku uspela. Šele s postavljanjem hipotez o hipotezah, bi bila anticipacija učinkovitejša, torej ko se izločijo vsi nepotrjeni sklepi (EPV₃). Vseeno pa govorimo le o delovni hipotezi in ne o pravnomočno končanem pravnem postopku. Zato je odgovor v četrti fazi viseč, vse do morebitnega pravnomočnega konca pravnega postopka, če se stranka odloči za vložitev tožbe.

V prvi fazi je opozoriti na določitev sporne vrednosti in še posebej na spremembe sporne vrednosti tekom pravde, kar je zvezano s številnimi pravnimi posledicami, tudi stroškovnimi. Predvidevanje potrebnih pravnih opravil (dejanj) stranke tekom pravde, kot druga faza simulacije, ne postavlja zapleta. Zapleteno pa je pravno vprašanje, katera pravdna dejanja niso potrebna. Kot tudi katera pravdna dejanja bo povzročilo postopanje nasprotne stranke. Pri tem dedukcija ne nudi uspeha pri izključitvi preostalih navezovalnih točk (EPV₃). Predvidevanje, torej anticipacija (po SSKJ), klice po uporabi miselnega procesa selektivne indukcije in abdukcije. Tretja faza razpolaga z izsledki prejšnjih faz: izračun pravnih stroškov glede na

določeno sporno vrednost in predvidena postopkovna opravila pravnih strank. Če pa so bila posamezna pravdna dejanja anticipirana, je tudi izračun stroškov omejen.

Preverljivost izračuna pravnih stroškov pa je še bolj omejena, ko so uporablja faza ocenjevanja uspeha pravnih strank. Četrto fazo je zato šteti za najbolj spekulativno. Oceno uspeha je zato šteti za pravno mnenja strokovnjaka.

1.2.2. Način uporabe simulacije pravnih stroškov

Simulacija pravnih stroškov se lahko uporabi še preden je stranke v sodnem postopku. Prav tako je lahko ocena stroškov pomembna za stranko, ko je sodni postopek že v teku.

V obeh primerih dobi stranka vpogled v stroškovne posledice, ki sledijo z vodenjem pravnega postopka.

Ločiti je med stroški strank (prve tri faze simulacije) in končnimi stroški postopka (vse štiri faze simulacije).

Potrebno je razumeti, da se enkrat začet postopek mora končati.

Od pravnih dejanj strank in uspeha pravnega postopka, je odvisna končna odmera stroškov postopka.

Kot neuspeh stranke je šteti odstop od pravde.

Stranka mora tudi ne glede na izid (uspeh) pravde nositi (krivdno) povzročene stroške.

1.3. Posledice plačila sodne takse

Plačilo sodne takse je nujna predpostavka za sodno ureditev sporov med strankami. V plačilu sodne takse ni zajeto plačilo stroškov odvetnika in drugih stroškov pravde (izvedenci, tolmači, priče). Ker s plačilom sodne takse neposredno še ni rešujemo zapletenih pravnih vprašanj trditvene in dokazne podlage (ZPV₁₋₂), je njen doseg razumevanja v pravnih pravilih in posledicah (ZPV₃).

Ureditev pravil sodne takse ne omogoča proste izbire strank. Ko je enkrat določena višina sporne vrednosti in sodna taksa zapade v plačilo, potem stranke ne more več brez posledic odstopiti od uporabe pravil sodnih taks.

Če odstopi od pravnega postopka, lahko izgubi pravico do vrnitve dela sodne takse. Tudi če zmanjša tožbeni zahtevek, se plačana sodna taksa za višji znesek ne vrne. Če določi prenizko sporno vrednost, pa lahko ostane brez celotnega poplačila terjatve.

Zapleteno pravno vprašanje, bi se zato lahko glasilo:

Katere pravne posledice plačila sodne takse nosi stranka pravde, če odstopi od sodnega uveljavljanja zahtevka ali če spremeni svoj zahtevek ?

2. ZAPLETENA PРАВNA VPRAŠANJA PRI VODENJU PRAVDE

Pri sklopu nastanka zapletenih pravnih vprašanja, ko je že postopek v teku, se bomo dotaknili odločitev sodnika pri vodenju pravde, zapletov pri dokazovanju v pravdi, ločeno kar se tiče dokazovanja z izvedenci.

Pri razlagi se bomo sklicevali na posamezne elemente zapletenega pravnega vprašanja (EPV₁₋₆), nakazali miselni proces (D, I, SI, A) in določili področje pravnega vprašanja (ZPV₁₋₃).

2.1. Zapleti pri materialno procesnem vodstvu sodnika

Nobena stranka si ne želi zapletov med pravdo, kateri slednjo lahko podaljšajo, podražijo ali celo prevesijo v prid ene od strank.

Kot zaplet pri materialno procesnem vodstvu³⁶ je šteti odločitev sodnika, da

---

³⁶ Dolenc, M., Materialno procesno vodstvo - sredstvo za racionalizacijo postopka ali dodatno breme in prelaganje odgovornosti, Podjetje in delo, 2008, št. 6-7, str. 1568-1575; Materialno procesno vodstvo – razpravno načelo, Pravna praksa, 2010, št. 43, str. 23

izvede dokaz po uradni dolžnosti. Postopanje sodnika, ki vodi pravdo in odloči, da se bodo določeni dokazi izvedli, čeprav niso bili predlagani s strani strank, je smiselno postaviti kot zapleteno pravno vprašanje.

Kot zaplet je tudi šteti odločitev sodnika, da ne izvede dokaza, ker je bil predlagan prepozno. Pravočasnost predlaganja dokazov (*ius novorum*) je zahtevnejše pravno vprašanje, saj o tem priča številna sodna praksa.

Vprašanja sklepčnosti in popolnosti tožbe se nanašajo na začetek postopka, kateri se mora tudi končati, kar nosi s sabo številne posledice. Kdaj je tožba nesklepčna ali nepopolna je predmete številnih teoretičnih razprav in sodne prakse.

Z iskanjem odgovorov na slednja pravna vprašanja, bomo poskušali oškodovancu ponuditi pomoč, da se kljub zapletom, pravda nadaljuje in oškodovanec doseže svoj cilj. Kot osnovi cilj *vrnitev v prejšnje stanje*.³⁷

(Sklep III Ips 177/2007); Grm, U., Procesne prekluzije z vidika materialno procesnega vodstva, Pravna praksa, 2011, št. 49-50, str. 17; Grm, U., Izbrani procesnopravni vidik sodnikove oblasti in odgovornosti v slovenski ter nemški procesnopravni ureditvi, Podjetje in delo, 2015, št. 1, str. 184.

³⁷ Cilj oškodovanca opisan v 1. knjigi: Reševanje zapletenih pravnih vprašanj, Splošni del, 1. knjiga, Cankova, 2020.

2.1.1. Izvedba dokaza po uradni dolžnosti

Sodnik sme izvesti dokaze po lastni presoji, torej ki jih stranke ne predlagajo le v izjemnih primerih.³⁸ Ti primeri pa ne vplivajo na vsebinsko presojo vtoževanega zahtevka. Sodnik torej ne bo izvedel tisti dokaz, ki bi odločilno prevesil pravdo v korist ene ali druge stranke. Razen če gre za zlorabo pravic, kateri pa seveda sodišče ne sme, zopet življenjsko, dajati opore in jo more preprečiti.³⁹

Zapleteno pravno vprašanje glasi:

Kdaj lahko sodnik izvede dokaz po uradni dolžnosti ?

Pri zlorabah strank postopka, pravni zaplet izvira v miselnem procesu abdukcije, ko se potreba po uradni izvedbi dokaza - zaradi zlorab, odkrije s predvidevanjem, kaj prepovedanega zasleduje stranka s pravnimi dejanji. Vseeno pa mora odločitev o uradni izvedbi dokazov, temeljiti na materialni stopnji prepričanja/verjetnosti, da stranka zlorablja pravila postopka. Verigo

---

³⁸ Ude, L., Civilno procesno pravo, Založba Uradni list RS, Ljubljana 2002, str. 113; Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, 2005, str. 71-74.

³⁹ Primere zlorabe procesnih pravic lahko razvrstimo v več skupin: 1. zlorabe pravice do tožbe oziroma do sodnega varstva, 2. kršitve načela resnicoljubnosti, 3. nedovoljena razpolaganja, 4. namerno škodovanje drugemu, 5. izkoriščanje procesnih pravic zgolj zaradi zavlačevanja in oteževanja postopka, 6. konstruiranje pristojnosti, 7. žalitve sodišča, strank ali drugih udeležencev postopka. Primeri pod 3. in 7. so urejeni posebej. Tako opisano v: Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, 2005, str. 103. O tej temi tudi v: Varanelli, L., Zloraba procesnih pravic, Pravna praksa, 2009, št. 7 – 8, str. 8- 11.

miselnih sklepov (shema potrjenih sklepov⁴⁰), uradno izveden dokaz, potrdi ali ovrže (shema po Peircu⁴¹).

Drugača pa je pri izvedbi dokazov, do katerih stranka ne more doseči. V tem primeru je izvedba po uradni dolžnosti določena za določen primer⁴² (dedukcija) ali na splošno⁴³ (indukcija).

Kot zapleteno pravno vprašanje izpolnjuje situacija, ko je postavitve pravnega vprašanja (EPV₄), odvisna od številnih navezovalnih okoliščin (EPV₁₋₃). Sprva sploh za iskanje navezovalnih okoliščin, preko prvin⁴⁴, kar se tiče abdukcije. Da gre za različne navezovalne okoliščine, izmed katerih je potrebno najti odločilno, pa je mogoče narediti sklep v primeru induktivnega sklepanja, pri pridobivanju uradnih dokazov. Slednje ne v primerih ko se točne ve, kaj se išče, torej točno določen dokaz (npr, javna odločba), ko je zadosten sklep indukcije, saj je podana le ena navezovalna okoliščina. Ko se torej ne ve za dokaz, katerega je potrebno šele najti, pa vskoči na pomoč selektivna indukcija, katera najde verigo vzročnosti, izmed številnih navezovalnih okoliščin (EPV₃) polja indukcije⁴⁵, torej ko gre za zapleteno pravno vprašanje.

⁴⁰ Splošno: Reševanje zapletenih pravnih vprašanj, Kazenski del, 2. knjiga, Peti zvezek, Poglavje 2.2.3.1., Cankova, 2020. Primeroma: naslovna knjiga, Deveti zvezek, Poglavje 5.

⁴¹ Splošno in primeroma: Reševanje zapletenih pravnih vprašanj, Kazenski del, 2. knjiga, Peti zvezek, Poglavja 2.2.2.1.1., 2.2.2.1.2., 2.2.2.1.3., 2.2.2.1.4. in 2.2.2.1.5., Cankova, 2020 ter naslovna knjiga, Deveti zvezek, Poglavja 2. 3. in 4.

⁴² Če je listina pri državnem organu ali pri osebi, ki ji je poverjeno izvrševanje javnega pooblastila, pa sama stranka ne more doseči, da se listina izroči ali pokaže, si jo sodišče preskrbi po uradni dolžnosti (tretji odstavek 226. člena ZPP).

⁴³ Če stranka, od katere je sodišče zahtevalo, naj predloži listino, zanika, da bi bila listina pri njej, lahko sodišče izvede dokaze za ugotovitev tega dejstva (četrti odstavek 227. člena ZPP). Ude, L., Civilno procesno pravo, Založba Uradni list RS, Ljubljana 2002, str. 267.

⁴⁴ Reševanje zapletenih pravnih vprašanj, Kazenski del, 2. knjiga, Peti zvezek, Poglavje 2.2.3., Cankova, 2020.

⁴⁵ Reševanje zapletenih pravnih vprašanj, Kazenski del, 2. knjiga, Peti zvezek, Poglavje

2.1.2. Izvedba dokaza v roku

Sodnik ne sme izvesti, pa četudi odločilnih dokazov, ki so bili predlagani s strani strank potem, ko je že potekel rok določen v procesnem predpisu.

ZPP uzakonja limito (prekluzija, tudi *ius novorum*) za seznanitev sodišča in nasprotne stranke z dokazi.

Pravilo predlaganja dokazov upošteva predvsem seznanitev pravnih strank s trditveno podlago (ZPV₁) in z njo povezano dokazno podlago (ZPV₂). Pravna teorija opravičuje limito s procesno ekonomičnostjo.⁴⁶ Seveda pa je potrebno pred limito seznaniti nasprotni stranki o trditveni in dokazni podlagi in omogočiti postopkovno obrambo. ZPP je določil limito na prvem naroku za glavno obravnavo (prvi odstavek 286. člena ZPP). Podaljševanje limite pa je pozneje mogoče nekrivdno (drugi in tretji odstavek 286. člena in peti odstavek 286.a člena ZPP). Izvedbo poznejšega dokaza pa lahko dopusti tudi sodišče, če se ne bo zavleklo reševanje spora.⁴⁷

Sodnik opozori na limite, ne opozori pa stranko vsebinsko, torej katere navedbe in dokazi manjkajo.

O tem obstaja literatura.⁴⁸

2.2.3.1., Cankova, 2020.

⁴⁶ Ude, L., Civilno procesno pravo, Založba Uradni list RS, Ljubljana 2002, str. 128.

⁴⁷ Stranke lahko tudi po prvem naroku za glavno obravnavo navajajo nova dejstva, predlagajo nove dokaze in uveljavljajo ugovore zaradi pobota in zastaranja, vendar le, če jih brez svoje krivde niso mogle navesti na prvem naroku ali če njihova dopustitev po presoji sodišča ne bi zavlekla reševanja spora (tretji odstavek 286. člena ZPP).

⁴⁸ Galič, A., Razširitev sankcij prekluzije za prepozne navedbe, pripravljalne vloge ter za

Zapleteno pravno vprašanje lahko glasi:

Ali lahko stranka tudi po opravljenem prvem naroku glavne obravnave predlaga izvedbo novega dokaza, katerega brez svoje krivde ni mogla predlagati prej ?

Reševanje slednjega vprašanja se torej nanaša na izjemo nekrivde.

V zapletenih primerih je slednje vprašanje zvezano tudi z navajanjem novih dejstev. Če gre za podane okoliščine je miselni postopek indukcije (I) jasen. Potem ko izberemo odločilno okoliščino (EPV₃), je odgovor na vprašanje o krivdi za pozneje predlagan dokaz, lahko rešljiv (EPV₄₋₆). Če pa ni odločilnih okoliščin, kot so npr. pozneje nastale okoliščine ali pozneje najden dokaz, pa moramo do rešitve vprašanja: ali je podana krivda za zapozneno predlagan dokaz (EPV₄), najti izključno s postavljanjem hipotez o hipotezah, torej ko iščemo prvine, katere gradijo pot do odločilne okoliščine (EPV₃). Kot prvino bi lahko v tem primeru šteli, npr. obstoj dokaza, kateri pa ni ponujal vzročne zveze, do pravnega primera. Šele razjasnitev vzročne zveze tekom sojenja, je prvino postavila na pedistal okoliščine (EPV₁). Da gre tudi za odločilno okoliščino (EPV₃), pa lahko potrdi le veriga sklepov abdukcije (A). Nektivda se torej manifestira v: opravičljivi izvedbi dokaza. Slednje kot nadrejen (veljaven) sklep sheme po Peircu.

---

sklicevanje na procesne kršitve, Podjetje in delo, 2007, št. 6-7, str. 1034-1044; Bergant R., V., Prekluzije in posebni procesni položaji, Podjetje in delo, 2009, št. 6-7, str. 1656-1664; Testen, A., Prekluzija procesnih dejanj, Pravna praksa, 2010, št. 44, str. 12; Procesne prekluzije z vidika materialno procesnega vodstva, Pravna praksa, 2011, št. 49-50, str. 17; Galič, A., O namenu prekluzij v pravnem postopku, Odvetnik, 2013, št. 60, str. 17.

2.1.3. Odprava nesklepčnosti tožbe

Pravni pojem sklepnosti ni definiran v zakonskem besedilo. Napolnitev vsebine tega pojma je črpati iz obsežne pravne literature in sodne prakse.⁴⁹

Kot *dominus lituus* postopka lahko odpravo nesklepčnosti tožbe zahteva le sodnik.⁵⁰ Vseeno pa lahko na nesklepčnost sodišče opozori tudi nasprotna stranka postopka.⁵¹

Ravno sklepnost zagotavlja neprekinjen miselni tok dogodkov, posledic in oseb, katere so stranke pravnega postopka.

Zapleteno pravno vprašanje glasi:

Kdaj tožba ni nesklepčna ?

Neprekinjen vzročno-posledični tok dogodkov lahko štejemo za sklepnost v najširšem smislu. Ko torej odmislimo pravna pravila in sledimo toku dogodkov, posledic in oseb.⁵² Če slednja veriga ni potrjena z miselnimi procesi, potem govorimo o nesklepčnosti.

⁴⁹ Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba, 2006, str. 129; Betetto, N., Vsebinsko odločanje v pravdnem postopku v luči razpravnega načela in prekluzij, Odvetnik, 2013, št. 61, str. 13.

⁵⁰ Predhoden vsebinski preizkus tožbe je namenjen zlasti odpravi pomanjkljivosti zaradi nepopolne ali nerazumljive tožbe. Z vprašanjem sklepnosti tožbe se sodnik ukvarja šele v primeru toženčeve zamude roka za vložitev odgovora na tožbo, in ne že ob predhodnem preizkusu tožbe. Tako v: Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba, 2006, str. 546.

⁵¹ Ibidem, 562.

⁵² Tožnik mora torej navesti predvsem historični dogodek (ali več historičnih dogodkov), iz katerega izvaja sklep o nastanku tistega upravičenja, ki ga uveljavlja s tožbo; Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba, 2006, str. 130.

Nesklepčnost se lahko odpravi z miselnima procesoma dedukcije (D) in indukcije (I). Če pa v miselni verigi manjkajo odločilne okoliščine, lahko s selektivno indukcijo (SI) zapolnimo manjkajoče polje indukcije (EPV₁₋₃). Kotorej nesklepčen vzročno-posledični tok, povežemo v neprekinjen, torej sklepčen miselni tok.

Večje težave nastopijo, ko razpolagamo zgolj s posledico, ker nismo seznanjeni z začetkom verige. Tožba katera zgolj razpravlja o posledicah in ne povezuje dogodkov ter oseb, ne more biti sklepčna. Manjkajoče povezave lahko najdemo s postavljanjem hipotez o hipotezah, ko z miselnim procesom abdukcije (A) iščemo povezave med dogodki, osebami in posledicami (delovna hipoteza). Pri tem nas še ne zanima ali je delovna hipoteza tudi dokazana. O dokazanosti (ZPV₂) delovne hipoteze razpravljamo šele tekom pravde. Če pa ni postavljena niti hipoteza, kako so med sabo povezani dogodki, osebe in posledice, pa je že tožba nesklepčna (ZPV₁).

Zaradi nesklepčnosti tožbe lahko sledi le izdaja zamudne sodbe (torej ko se glavna obravnava ne opravi).⁵³

---

⁵³ Nesklepčnost tožbe torej sama po sebi ne pomeni obenem njene nepopolnosti. Seveda pa je še toliko bolj napačno, če sodišče tožbo, za katero ob predhodnem preizkusu tožbe (čeprav preizkus sklepčnosti ne spada v to procesno fazo) ugotovi, da ni sklepčna, kar takoj zavrne kot neutemeljeno. Nesklepčnost sicer resnično lahko pripelje do izdaje zavrnilne sodbe brez obravnave, vendar le v položaju zamudne sodbe — torej če je tožba poprej vročena tožencu v odgovor, pa ta na tožbo ne odgovori (čl. 318/3 ZPP). Tudi glede tega je treba upoštevati pravilo 4. člena ZPP, da sodišče o tožbenem zahtevku (meritorno) odloči na podlagi ustnega obravnavanja (to je obligatornost glavne obravnave), pravilo 286. člena ZPP, da lahko stranka še na prvem naroku navaja nova dejstva in dokaze, ter pravilo 285. člena ZPP o materialnem procesnem vodstvu; Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba, 2006, str. 133.

2.1.4. Pravno razlikovanje med nesklepčnostjo in nepopolnostjo tožbe

Pravno razlikovanje med nesklepčnostjo in nepopolnostjo tožbe lahko pojasni slednja obrazložitev: sklepčnost je pogoj za vsebinsko utemeljenost zahtevka in ni procesna predpostavka oziroma pogoj za popolnost tožbe.⁵⁴ Nesklepčnost tožbe torej sama po sebi ne pomeni obenem njene nepopolnosti.⁵⁵

Določilo 180. člena ZPP določa, da mora tožba obsegati določen zahtevek glede glavne stvari in stranskih terjatev, dejstva, na katera tožnik opira zahtevek, dokaze, s katerimi se ta dejstva ugotavljajo, druge podatke, ki jih mora imeti vsaka vloga (105. člen), in identifikacijske podatke strank.⁵⁶

Na odpravo nepopolnosti tožbe se stranko pozove (273. člen ZPP).⁵⁷ Če tožnik ne sodeluje, sodišče tožbo zavrže (108. člen ZPP).⁵⁸

Zapleteno pravno vprašanje glasi:

Kdaj tožba ni popolna ?

---

⁵⁴ Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba, 2006, str. 129.

⁵⁵ Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba, 2006, str. 133.

⁵⁶ Ude kot obligatorne sestavine tožbe navaja: sestavine, ki jih mora imeti vsaka vloga (105. člen ZPP); določen zahtevek glede glavne stvari in stranskih terjatev; dejstva, na katera tožnik opira zahtevek, in dokaze, s katerimi naj se ta dejstva ugotavljajo; tako imenovano kompetenčno dejansko stanje; Ude, L., Civilno procesno pravo, Založba Uradni list RS, Ljubljana 2002, str. 212.

⁵⁷ Ude, L., Civilno procesno pravo, Založba Uradni list RS, Ljubljana 2002, str. 277.

⁵⁸ Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba, 2006, str. 547.

Izhajati je potrebno iz predpostavke, da je nepopolna lahko tudi nesklepčna tožba. Slednje pomeni, da o popolnosti zahtevka lahko razpravljamo tudi, če dogodki, osebe in posledice, niso povezani v vzročno-posledični tek. Popolnost tožbe pa se nanaša na pravne zahteve (torej ne več na vzročno posledični tek), kaj mora tožba vsebovati, da je sposobna procesne obravnave.⁵⁹

Poudarjamo, da odprava pomanjkljivosti ne pomeni spremembe tožbe.

Pri tem zadostuje miselni proces dedukcije (D), ko lahko na procesne predpostavke tožbe sklepamo že iz zakonskega besedila.

2.1.5. Način uporabe

Pravočasnost in popolnost sta atributa vodenja pravnega postopka, katera vplivata na uspeh oškodovanca in sta v določenih primerih tudi zapleteno pravno vprašanje.

Iskanje odgovorov lahko odpravi pravne zaplete, ki bi lahko nastopili zaradi nesklepčne ali nepopolne tožbe. Pravočasne trditve in predlagani dokazi omogočajo dejansko podstat pravnega silogizma (spodnja premisa). Šele zdaj lahko sodnik dejansko podstat subsumira pod pravno podlago (zgornja premisa) in določi pravno posledico (EPV₆).

---

⁵⁹ Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba, 2006, str. 546 – 550.

Tehnik in metod dokazovanja v tej knjigi ne bomo podrobneje razdeljevali.

Se pa bomo dotaknili postopkovnih pravil dokazovanja urejenih v ZPP.

Sodnik lahko razsodi šele, ko pretehta vse dokaze (zaokrožena celota), pri tem je vezan na trditveno in dokazno podlago strank, upoštevati mora prekluzivne zakonske roke, spremljati in upoštevati mora prerekanja strank, razjasniti neskladja in nasprotja ter postavlja vprašanja pričam in izvedencem.

Šele če upošteva vsa postopkovna pravila, lahko izda tudi sodbo (katera bo vzdržala instančno presojo).

2.2.1. Zaokrožena celota (8. člen ZPP)

Pretehtanje vseh dokazov pomeni standard sojenja, ki se zahteva za uspešno delo sodnika. Če razsoja ne ponuja zaokrožene celote, potem odločitev sodišča ne ustreza zahtevam 8. člena ZPP.⁶⁰

---

⁶⁰ 8. člen ZPP določa, da odloči sodišče po svojem prepričanju na podlagi vestne in skrbne presoje vsakega dokaza posebej in vseh dokazov skupaj in na podlagi uspeha celotnega postopka, katera dejstva je treba šteti za dokazana. Seveda postavlja načelo proste presoje dokaza pred sodnika zahtevno nalogo, zlasti pa terja popolno nepristranskost (torej izostanek vsakega subjektivizma) pri ocenjevanju dokazov, poleg tega pa tudi določene življenjske izkušnje in sposobnost logičnega sklepanja. Prav zaradi tega, da pri prostem ocenjevanju dokazov ne bi prihajalo do subjektivističnega gledanja oziroma da tako subjektivistično gledanje ne bi povzročilo napačnega sklepanja o pravno relevantnih dejstvih, vsebuje Zakon o pravdnem postopku celo vrsto določb, ki omogočajo preizkušanje dejanskih ugotovitev; Ude, L., Civilno procesno pravo, Založba Uradni list RS, Ljubljana 2002, str. 119.

Standard sojenja je možno definirati z uporabo miselnih procesov (po svojem prepričanju), z upoštevanjem obeh strank postopka (vestna presoja) in s skrbnostjo poklica sodnika (skrbna presoja).

Pravilo zaokrožene celote potrjuje obrazložitev sodišča, zakaj predlaganih dokazov ni izvedlo. Četudi jih je ocenilo za nepotrebne, ker je bilo dejansko stanje v zadostni meri razjasnjeno, je slednje potrebno obrazložiti.⁶¹

Lahko pa je zaključek sodišča, kot zaokrožena celota, napačen.⁶²

Zahtevno pravno vprašanje glasi:

Ali se je sodišče opredelilo do vseh dokazov ?

Sprva analitično delo, da se zberejo dokazi na skupno mesto, postane težje, ko se odloča o njihovi uporabi. Še posebej zapletena pa je odločitev o neuporabi dokazov. Če se dotaknemo zavrnitve dokaznih predlogov, lahko ugotovimo, da neuporabo dokaza, opraviči uporaba drugih dokazov. Izvedeni dokazi morajo

---

⁶¹ Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, 2005, str. 94.

⁶² Sodišče je dolžno izvesti tiste dokaze, ki so pomembni za odločitev v konkretni zadevi (213. člen ZPP). Na podlagi določb 287. člena ZPP sodišče z dokaznim sklepom sprejme ali zavrne dokazne predloge strank, pri čemer mora sodišče v sklepu, s katerim zavrne izvedbo dokaza, navesti, zakaj je predlagani dokaz zavrnilo (drugi odstavek 287. člena ZPP). Če tega ne stori v samem sklepu, je sodišče dolžno razloge za zavrnitev predlaganega dokaza pojasniti v končni odločbi. Zahteva, da mora biti zavrnitev dokaznega predloga ustrezno obrazložena, pomeni, da mora sodišče pojasniti razloge nepotrebности ali nerelevantnosti oziroma očitne neprimernosti predlaganega dokaza. Zavrnitev dokaznega predloga namreč lahko predstavlja kršitev pravnega postopka iz 8. točke drugega odstavka 339. člena ZPP, kadar razlogi za takšno odločitev niso upravičeni oziroma ustavno sprejemljivi. Ali je bila storjena ta kršitev, pa stranka ne ve, dokler sodišče takšne odločitve ne obrazloži; VSRS Sklep II Ips 329/2017 z dne 22. 2. 2018.

induktivno (I) sestavljati povezan vzročno-posledični tok dogodkov. Induktivni tok lahko potrdimo s postavljanjem hipoteze: uporaba zavrnjenega dokaza lahko dokazuje prvine (hipoteza o hipotezah) ali odločilne okoliščine. Če postavljene hipoteze (A, SI) niso potrjene, potem zavrnitev dokaza, ne vpliva ne miselni tok (beri induktivni vzročno-posledični tok dogodkov).

2.2.2. Vežanost na trditveno podlago strank

Trditvena podlaga predstavlja miselni okvir odločanja sodišča.

Dopolnjevanje trditev je podrejeno limitam, podobno kot predlaganje dokazov (286. in 286.a člen ZPP).⁶³

Zahtevno pravno vprašanje glasi:

Ali je sodišče pri razsoji preseglo trditveno podlago ?

Posebno obravnavo si zasluži vprašanje, ko trditveno podlago prekorači sodišče. Razlogi sodbe, kateri temeljijo na dejstvih, ki jih ni zatrjevala nobena od strank, je izpodbojna. Ali je bilo zaradi te kršitve dejansko stanje napačno ugotovljeno, kot tudi ali je bila zaradi tega uporaba pravnih pravil napačna,

⁶³ Glej Poglavlje 1.2.1..O tem tudi: Bergant R., V., Prekluzije in posebni procesni položaji, Podjetje in delo, 2009, št. 6-7, str. 1656-1664; Testen, A., Prekluzija procesnih dejanj, Pravna praksa, 2010, št. 44, str. 12; Procesne prekluzije z vidika materialno procesnega vodstva, Pravna praksa, 2011, št. 49-50, str. 17; Galič, A., O namenu prekluzij v pravdnem postopku, Odvetnik, 2013, št. 60, str. 17.

pomeni razsojo instančnega sodišča. Ko sledi ponovna razsoja, prekoračenih trditev sodišče ne sme upoštevati.

Za ugotovitev preseganje trditvene podlage je najustreznejši miselni proces, kateri temelji na postavljanju hipotez. Kot taka procesa je omeniti abdukcijo in selektivno indukcijo. Slednji merili se uporabljata za vsebinsko prekoračitev roka (torej nekrivdno ravnanje stranke).

Nekrivdno ravnanje stranke pomeni sklep, katerega potrjujemo ali ovržemo z delovno hipotezo (A).

Če pa nam manjka le ena od odločilnih okoliščin, pa manjkajoč tok dogodkov dopolnimo s selektivno indukcijo (SI).

Induktivno sklepanje namreč odpove, ko lahko sodišče pride do spoznanja, da normalen tok dogodkov, v vsakem primeru vodi do, sicer presežene, trditve. Nekrivdno ravnanje pa je vendarle prej izjema, kot pa pravilo normalnega toka dogodkov.

Element izključitve preostalih navezovalnih okoliščin (EPV₃), je jedro razprave o nekrivdnem ravnanju.

2.2.3. Vezanost na dokazno podlago strank

Slednje vprašanje je povezano predvsem z načinom izvedbe dokaza. Izpostavljam primer, ko predlagan dokaz več ne obstaja. Gre lahko za subjektivne ali objektivne razloge, zakaj dokaza več ni.

Čeravno je materija ali substanca uničena, pa vseeno vsebina ni prenehala obstajati. Slednja je namreč pustila t.i. objektivni odtis. V izogib ponovni razpravi o sledeh, katere pušča za sabo delovanje ljudi, se sklicujemo na ugotovitve II. knjige (kazenski del).

Kot zahtevno pravno vprašanje lahko postavimo vprašanje:

Ali se lahko vsebina potrebnega dokaza izvede na drugačen način ?

Tematika je lahko vsebinsko povezana z izločitvijo dokazov.

Izhajamo iz predpostavke, da prekluzija navedb in dokazov, še ni nastopila. V kolikor je potrebno še razpravljati o izjemah limite, je potrebno predhodno odgovoriti na vprašanje, ali sta trditve in dokazi, pravočasno zatrjevani in predlagani. Iskanje drugačnega načina izvedbe dokaza lahko poteka z miselnim procesom abdukcije. Smiselno je uporabiti predstavljeno abdukcijo (A) v II. knjigi, ko se sklicujemo na izločitev dokazov iz spisa ali na uničenje dokazov. V obeh primerih iščemo objektivni odtis v drugih dokazilih. Seveda je potrebno miselni proces z določitvijo premis (R, Pra, Pri) prilagoditvi civilnopравnim razmerjem. Cilj pa ostane enak, iskanje vsebine dokaza. Tudi

selektivna indukcija (SI) lahko usmeri tok iskanja objektivnega odtisa, ravno na manjkajoče polje indukcije, ko najdemo vsebino dokaza v drugi obliki.

Če manjka pri selektivni indukciji le ena odločilna okoliščina, pa je pri abdukciji že problematičen obstoj prvin.

2.2.3.1. Če sodnik potrebnega dokaza ne izvede

Glede zavrnenih dokazov, tistih ki jih sodnik ne izvede, je lahko celovitost razčiščenega dejanskega stanja, pod vprašanjem. Ali je ravno slednji delček pomemben za celovito zaokrožitev, lahko predstavlja zapleteno pravno vprašanje.

Če je dokaz odločilen, potem ni dvoma v potrebnost njegove izvedbe.

Se pa postavlja vprašanje, ko se ustvari konkurenca večih odločilnih dokazov (EPV₁₋₃) in se da prednost enemu od njih, zaradi česar se drugi ne izvedejo. Ko torej drugi niso odločilni, vseeno pa so lahko potrebni.

O tem v splošni literaturi.⁶⁴

---

⁶⁴ Varanelli, L., Zavrnitev dokaznega predloga: ali gre res zgolj za procesno kršitev?, Odvetnik, 2013, št. 59, str. 11.

Zahtevno pravno vprašanje se tako lahko glasi:

Ali je neizveden dokaz potreben pri razsoji ?

Iščemo torej odgovor na vprašanje ali je slednji delček pomemben za celovito zaokrožitev. Vprašanje nudi vzporednice s prej opisanim primerom opredelitev do vseh dokazov. Razlika pa je v tem, da sodišče ne izvede dokaza, ker smatra, da je odločilen drug dokaz.

Kako sedaj v konkurenci dokazov utemeljiti prednost enega od njih. Vsekakor obrazložitev sodne odločbe v smislu 8. člena ZPP, zagotavlja pravno varnost.

Vseeno pa je lahko slednja odločitev že na začetku miselne verige nepravilna.

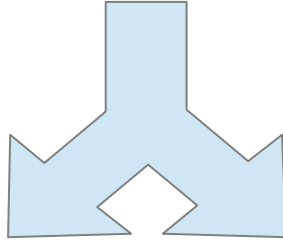
Povedano drugače, argumentacija sodišča, da dokaz ni potreben, ker je drug dokaz odločilen, onemogoča opredelitev do drugačne miselne verige, če dokaz ni bil izveden. V literaturi je v tej zvezi omeniti Toulminov model argumentacije, kot je prirejen v slovenski pravni teoriji. Slednji teži k obrazložitvi sodbe, tudi z upoštevanjem pridržkov pri razsoji. Vendar pa je argumentacija sodne odločitve zadnja točka pravnega postopka na prvi stopnji. Ker pa želimo v tej knjigi nuditi pravni instrumentarij za oškodovanca, kako v postopku uspeti, bomo poskušali potrebnost izvedbe dokaza prikazati z miselnim procesom abdukcije in selektivne indukcije, ko bomo predvidevali, katero vzročno-posledično pot bi sledila izvedba tega, sicer zavrjenega, dokaza. Če vodi miselna pot do drugačne odločitve, potem je izvedba dokaza potrebna. Ali je dokaz odločilen, pa je potem predmet

dejanske izvedbe dokaze. Četudi dokaz ne bo odločilen, pa bo prispeval k zaokroženi celoti (8. člen ZPP). Tako je tudi lažje razpravljati o pridržkih (po Toulmunu), če je bil dokaz dejansko izveden.

Za zavrnitev nepotrebne dokaza, je slediti miselnemu procesu predstavljenem v poglavju 2.2.1. (Zaokrožena celota). Če pa izhajamo iz predpostavke, da bo vzročno-posledični tok prekinjen, pa je izvedba dokaza potrebna.

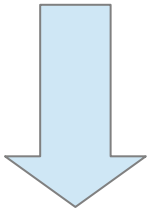
V spodnji shemi prikazujemo razlikovanje med potrebnim in nepotrebnim ter odločilnim in neodločilnim dokazom, s sklicevanjem na miselne procese med pravdo in po pravdi. Med pravdo raziskovalne narave (A,SI) in po pravdi argumentacije narave (prirejen Toulminov model).

dokaz

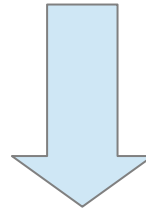
abdukcija
in
selektivna
indukcija

hipoteze ovržene

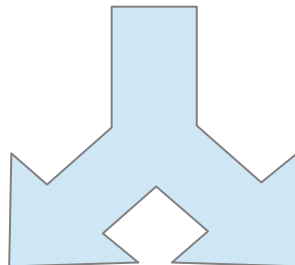
nepotreben dokaz

hipoteze potrjene

potreben dokaz

vzročno-
posledični
tok

neodločilen dokaz   odločilen dokaz

(prirejen
Toulminov model
argumentacije)

2.2.4. Prerekanja navedb

Prerekanje navedb je šteti za pomembno pravdno opravilo stranke. Ker temelji pravda na podani trditveni podlagi strank (ZPV₁) in sporu najmanj dveh strank, se obramba strank pričakuje. Slednji aksiom izhaja iz predpostavke spora. Če spora med strankama ni, potem tudi ni pravde.

Za namen hitrosti pravde se pasivnost nasprotne sankcionira. Tudi za namen transparentnosti pravde, se pasivnost nasprotne stranke sankcionira.

Lahko ugotovimo, da zahteva pravda aktivno stranko.

Eno izmed procesnih pravil vodenja pravde, je obvezno prerekanje navedb nasprotne stranke. Pasivnost stranke je glede na načelo hitrosti in transparentnosti postopka pravno sankcionirano. Posledica posega na področje dokazovanje (ZPV₂).

Prerekanje navedb je urejeno v določili 214. člena ZPP, katero govori o priznanju, nezanikanju, zanikanju, izpodbijanju, delnem zanikanju in omejenem priznanju dejstev (v nadaljevanju skupni pojem prerekanje ali priznanje). V svoji osnovi ne gre za dokazno pravilo, saj se omogoča sodišču prosta presoja. Vseeno pa ima sodnik nekaj napotil, kako vsebinsko ovrednotiti prerekanje ali priznanje.

Če stranka navedbam nasprotne stranke ne nasprotuje, jih s tem priznava. Slednji zaključek ponuja kar nekaj nasprotujočih navezovalnih okoliščin, kar

govori o tem, da gre za zapleteno pravno vprašanje (EPV₁₋₃). Ali je **hipoteza o priznanju** ali celo **hipoteza o resničnosti** dejstev, tudi potrjena, je preverljivo z uporabo različnih miselnih procesov.

Prerekanje lahko poteka od začetka do konca postopka. Prav tako se lahko prereka izvedba dokaza (priča, izvedenec, listina), če je povezana s trditveno podlago, kot tudi če ni povezana s trditveno podlago. V slednjem primeru zato, ker trditvene podlage sploh ni, v prvem primeru pa zato, ker stranka ne priznava dejstev nasprotne stranke. Šele ocena izvedbe dokaza s strani sodišča, ponuja zaključek, kaj se šteje za dokazano (8. člen ZPP).

O tem je najti pravno literaturo in sodno prakso.⁶⁵

2.2.4.1. Izjava o prerekanju

Postavlja se vprašanje ali je dovolj le podana izjava o prerekanju. Menimo, da v določenih primerih zgolj izjava o prerekanje ni dovolj, saj ravno nasprotovanje stranke, zahteva od slednje, da dokaže, da trditev nasprotne stranke ne držijo. Če je zraven izjave o prerekanju podan tudi dokazni predlog, je delo sodišča jasnejše.

---

⁶⁵ Varanelli, L., Sodišče in ocenjevanje dokazov v civilnem postopku, Pravna praksa, 2012, št. 2, str. 6; Odločba Ustavnega sodišča RS št. Up-312/03-16 z dne 15. 9. 2015.

Zahtevno pravno vprašanje se glasi:

Ali izjava o prerekanju dokazuje okoliščino ?

V tej zvezi je izpostaviti, da **hipoteza o resničnosti**, nikakor ne najde mesta pri uporabi pravil o prerekanju navedb. Gre za procesno sankcioniranje strank. Zgolj izjava o prerekanje je zadostno pravdno dejanje, katero preprečuje uporabo pravil 214. člena ZPP o priznanju dejstev. S tem se polje dokazovanja nevtralizira do te mere, da steče dokazovanje znova od začetka. Zato dokazni predlog ob prerekanju, pomeni nadaljevanje dokaznega postopka. Pri tem je opozoriti na zadnjo (tudi nezaželeno) postajo razsoje, ko sodišču ne preostane drugega, kot da o ugotovitvi kakega dejstva, sklepa na podlagi pravila o dokaznem bremenu (215. člen), kar pa pomeni dokazni pravilo. Kot tako, bi moralo biti v postopku pravde izjema in ne pravilo. Je pa nujno za zaključek postopka dokazovanja.

V tej smeri je tudi razumeti zakonska napotila, kako vsebinsko ovrednotiti prerekanje ali priznanje (214. člen ZPP).

Hipotezo o priznanju je tako preveriti z uporabo deduktivne metode (D), če pa je potrebno pogledati tudi v druge navedbe, pa je na mestu postopek indukcije (I). Uporaba selektivne indukcije (SI) postavlja domnevo, da odločilna okoliščina ni podana, zato hipoteze o priznanju ne moremo potrditi. Abdukcija (A) pa svoje razumevanje pogloblja v prvine, kar pa aspirira iz resničnosti in neresničnosti dejstev, kot rečeno pa **hipoteza o resničnosti** ne more biti del prerekanja urejenega v ZPP.

Je pa lahko razjasnjujoče, če z miselnim procesom abdukcije (A), poskušamo na alfa ravni z (povnanjeno) razpravo, kaj pa če prerekana okoliščina ni resnična. Seveda velja tudi nasprotno, kaj pa če priznana okoliščina ni resnična. Miselni postopek se začne s postavljanjem hipoteze o hipotezah (prerekana/priznana okoliščina ne obstaja), kar izhaja iz drugih okoliščin (delovna hipoteza). Končni, torej veljaven sklep, lahko pomaga sodišču, da se seznanijo s podanimi (znane okoliščine) in pričakovanimi (neznane) okoliščinami, kar razjasnjuje pogled na celotno pravdo. Opisali smo postopek s **hipotezo resničnosti**.

2.2.4.2. Neprerekanje (neoporekanje)

Če pa stranka ne prereka navedb, potem jih priznava (posplošen pomen prvega stavka drugega odstavka 214. člena ZPP).

Postavlja se vprašanje ali se je sodišče v zadostni meri seznanilo z dejansko podlago pravde (ZPV₂). Če se pripozna tudi pravna podlaga (ZPV₃) potem ponuja ZPP možnost izdaje sodbe na podlagi pripoznave (316. člen ZPP).

Zaplet je zato najti v dveh primerih.

Če stranka ne prereka navedb nasprotne stranke, vendar pa poda svojo trditveno podlago. Ali v tem primeru izjava o prerekanju ni potrebna (Primer 1).

Zaplet pa je nedvomno podan, če stranka za neprerekane navedbe, ponudi nasprotujoče dokaze (Primer 2).

2.2.4.2.1. Primer 1

Če stranka ne prereka navedb nasprotne stranke, vendar pa poda svojo trditveno podlago, slednje ne more pomeniti priznanje. Postavlja pa se vprašanje ali je v tem primeru uporabiti pravila zanikanja (drugi odstavek 214. člena ZPP).

Zahtevno pravno vprašanje glasi:

Ali je tudi v primeru nasprotne trditvene podlage, potrebno zanikanje dejstev?

Odgovor z uporabo miselnega procesa dedukcije (D) je na dlani, ko preberemo prvi stavek drugega odstavka 214. člena ZPP, po katerem je potrebno upoštevati (siceršnje) navedbe strank.

2.2.4.2.2. Primer 2

Hipotetičen primer izhaja iz predpostavke, da so dejstva nasprotne stranke neprerekana, predlagan dokaz iste stranke, pa dejstva ne potrjuje.

Ali bo sodnik smatral, da je dejstvo dokazano, je posebej kompleksno vprašanje.

Zahtevno pravno vprašanje glasi:

Ali je mogoče domnevati priznanje dejstev, katera niso potrjena v dokazih ?

Odgovor je najti v primerjavi **hipoteze o priznanju in resničnosti**. Če združimo obe hipotezi, lahko postavimo skupno vprašanje: ali se lahko priznajo neresnična dejstva. Preboj resničnosti omogoča tretji odstavek 3. člena ZPP. Sodišče namreč lahko odredi, da se kljub priznanju (kar lahko velja tudi za domnevo iz drugega odstavka 214. člena ZPP)⁶⁶, dokazujejo ta dejstva, če misli, da jih je stranka priznala z namenom, da bi razpolagala za zahtevkom, s katerim ne more razpolagati (prvi odstavek 214. člen ZPP).

Kot rečeno je za hipotezo resničnosti uporabiti miselni proces abdukcijo (A).

Če pa je nasprotovanje prisilnim predpisom ali moralnim pravilom (1. in 2. tč. tretjega odstavka 3. člena ZPP) že podana okoliščina, pa je uporabiti postopek indukcije (I). Če odločilna okoliščina še ni podana, pa je uporabiti selektivno indukcijo (SI).

---

⁶⁶ Aktivna in pasivna ravnanja strank, glej Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, Uradni list RS, GV Založba, 2006, str. 363, tam neoporekane trditve.

2.2.5. Neskladja in nasprotja

Neskladja in nasprotja predstavljajo pomanjkljivost, katero ruši celoto (po SSKJ). V slednji knjigi pa bomo razpravljali o pomanjkljivostim do celote, katero predstavljajo tri zapletena pravna vprašanja (ZPV₁₋₃). Ker slednja vprašanja predstavljajo zaključeno enoto, jo pomanjkljivost trditvene, dokazne in pravne podlage, postavlja pod preizkušnjo.

Skrajni pol razmišljanja nas sili v zaključek, da vsaka pomanjkljivost ruši celoto. Vendar pa se mora postopek v vsakem primeru zaključiti. Kako pomanjkljivost odpraviti, pa je predmet slednjega poglavja.

Celovitost trditev, dokazov in pravne podlage, zagotavlja iskanja materialne resnice. Slednje kot načelo in vodilo pravnega postopka. Če se pojavijo neskladja in nasprotja bi bila dolžnost sodnika, da razjasni neskladja in nasprotja. Slednjo obveznost sodnika imenujemo materialno-procesno vodstvo, katero pa ni popolno. Urejeno je v 285. členu ZPP.

Razumeti je, da razjasnjevanje ne sme porušiti razmerja enakopravnosti strank. Časovni trak razjasnjevanja se torej ne konča, ko je dosežena celota trditvene, dokazne in pravne podlage, temveč je omejena z zagotavljanjem enakopravnosti strank. Mogoče je najboljši primer ko se razjasnjevanje konča še preden se doseže celota, primer postopanja po 215. členu ZPP, ko odloča sodišče po pravili dokaznega bremena. Primerov v ZPP je še več, saj težijo postopkovna pravila k končanju postopka (prekluzije, ius novorum,...)

Ali je z vsemi usmeritvami pravnega postopka tudi dosežene enakopravnost med strankama, pa je drugo vprašanje.

Način kako sodnik opazi pomanjkljivosti v razjasnjevanju okoliščin pa je lahko stvar njegovega dojemane ali pa ga na pomanjkljivosti opozori stranka. Stranki je lahko v prid, da se razjasnijo neskladja, če ima od tega korist. Če pa mu nejasnost omogoča prednost, pa stranka na neskladja in nasprotje ne bo opozorila. Gre za posledico obstoja najmanj dveh strank v sporu in tudi najmanj dveh pooblaščenecv.

Zahtevno pravno vprašanje glasi:

Kdaj je potrebno razjasniti neskladja in nasprotja ?

Razjasnitev neskladja in nasprotja je potrebno, da se doseže stopnja prepričanja o določenih dejstvih (ZPV₁₋₂). Gre za prej omenjeno načelo in vodilo materialne resnice. Na ugotovljena dejstva pa se potem veže pravna podlaga (ZPV₃).

Pri tem pa je prepričanje, vseeno le logičen miselni proces.

V kolikor je za prepričanje zadostna le induktivna ali deduktivna pot (I, D), neskladja in nasprotja v postopku ne ovirata razsojo. Po Toulminovem modelu argumentacije, se neskladja in nasprotja odpravijo do stopnje, ko ne ovirajo

razsoje (izključitev preostalih navezovalnih okoliščin po EPV₃).

Če pa neskladja in nasprotja ne omogočajo preprostega miselnega procesa, torej če se ne dajo izključiti (EPV₃), potem pa tudi argumentacija sodne odločbe ne ustreza standardu materialne resnice, saj sodišče ne more biti prepričano o obstoju določenih dejstev, če ne more izključiti neskladja in nasprotja. V tem primeru je potrebno neskladja in nasprotja odpraviti. Šele potrjeni logični sklepi, bodo na koncu omogočali argumentacijo, katera prepriča sodišče (A).

2.2.6. Vprašanja strankam

Zaslišanje strank tekom pravnega postopka lahko pomembno vpliva na razsojo sodišča. Ker pravdo tvorita nujno najmanj dve nasprotni stranki, ki imata diametralno nasprotno interese, je vodilo materialne resnice na preizkušnji. Vprašanja strankama zato nujno ne razjasnijo okoliščin pravde.

Sodnik mora tekom zaslišanj skrbeti za odpravo nejasnosti in neskladja (285. člen ZPP) in ugotavlja sporna dejstva (257. člen ZPP). Vendar pa brez prisile (prvi odstavek 262. člen ZPP). Časovni trak razjasnjevanja se zopet ne konča v celovitosti dojemanja trditvev, dokazov in pravne podlage (ZPV₁₋₃), temveč z razsojo sodišča, kakšen pomen ima to, da stranka ni hotela izpovedati (drugi odstavek 262. člen ZPP). Tako tudi izpoved stranke ne more nadomestiti njene trditvene podlage⁶⁷, saj ima to za posledico kršitev

---

⁶⁷ Odločba Ustavnega sodišča RS št. Up-781/04-6 z dne 10. 7. 2006: Dokaz z zaslišanjem

razpravnega načela, kar predstavlja zopet nov primer, ko se časovni trak razjasnjevanja zaključi, še preden je bila dosežena celovitost.

Tako se postavlja vprašanje že samo od sebe:

V katerem primeru zaslišanje stranke razjasni sporna dejstva ?

Naš miselni proces lahko začnemo s postavitvijo delovne hipoteze ali bo stranka želela odgovoriti na vprašanje in ali bo pri podaji navedb pristranska. Lahko ugotovimo, da gre za dve spremenljivki, pri katerih šele pritrtilen odgovor ponuja pritrtilni odgovor (A). Kaj pa že poskušamo zagato rešiti z izključevanjem navezovalnih okoliščin (EPV₃) oziroma Toulminovem modelu argumentacije. V tem primeru je vse odvisno od stopnje prepričanja sodišča, da je navedba stranke pristranska ali pa stranka ne želi podati odgovora, ker je njen v škodo.

Če dodamo še tretjo spremenljivko, ko izpovedba stranka ne sme nadomeščati trditvena podlage, se potrjevanje sklepa podaljša za dodatno vprašanje (A). Da je bila podana zadostna trditvena podlaga, pa je lahko utemeljimo tudi z izključitvijo navezovalnih okoliščin (EPV₃) oziroma Toulminovem modelu argumentacije.

---

stranke ni namenjen temu, da da se navedejo nova dejstva, pač pa le temu, da se (tako kot z drugimi dokazi) ugotovi resničnost dejstev, ki sta jih stranki že zatrjevali.

2.2.7. Vprašanja pričam

Pri zasliševanju prič v pravnem postopku velja dolžnost govoriti resnico in dolžnost razkritja (drugi odstavek 238. člen ZPP). Slednje je potrebno interpretirati v povezavi s pravico stranke, da lahko odreče odgovor na vprašanje (prvi odstavek 262. člen ZPP). Če je slednja pravica za stranke generalna, pa je pri pričah omejena na točno določene primere odrekanja pričanja.

Zato je toliko bolj na poudarku razjasnilna moč izpovedbe in verodostojnost priče.

Zahtevno pravno vprašanje glasi:

Katera vprašanja/izpovedbe prič pomagajo pri razjasnitvi dejanskega stanja in oceni verodostojnosti priče ?

Naš miselni proces bo v primeru dolžnosti pričanja razpolagal z drugimi spremenljivkami. Če je izpovedba priče skladna dejstvom in dokazom (ZPV₁₋₂), potem, nam že dedukcija (D) in indukcija (I) nudi potrditev, da je dejansko stanje razjasnjeno in je priča izpovedovala verodostojno. Če manjka le en od delčkov sestavljanke, kar lahko predstavimo kot manjkajoče polje indukcije. Selektivna indukcija po lahko zapolnil manjkajoče polje, kar lahko pomeni tudi izpovedba priča (SI).

Kaj pa če izpovedba priče ne razjasnjuje dejanskega stanja (beri, da podaja krivo izpovedbo ali zamolči dejstva). V tem primeru je miselni proces abdukcije (A) najustreznejši miselni proces, kateri izpovedbo priče oceni za neverodostojno. Postavljena delovne hipoteze, s katero želimo potrditi izpovedbo priče, v miselnem postopku abdukcije ne bo dobila potrditve. Seveda pa lahko delovno hipotezo nastavimo v smeri, da ne želimo dobiti potrditve izpovedbe priče, v tem primeru potrditev hipotez, pomeni oceno neverodostojnosti priče. Kot znano je šteti podane trditve in izvedene dokaze (ZPV₁₋₂), kot neznano pa krivo izpovedbo ali zamolčana dejstva. Ravno Toulminov modelu argumentacije bo izsledke miselnega procesa abdukcije, postavil v okvir zahtevane materialne resnice po ZPP, torej, da sodišče po stopnji prepričanja⁶⁸ ne bo sledilo izpovedbi priče ali/in jo bo ocenilo za neverodostojno. Pri tem na verodostojnost priče vplivajo tudi subjektivni elementi. Ali slednji ovirajo materialno resnico, pa je zoper predmet argumentacije sodbe. Toliko bolj je objektivni kriterij: podane trditve in izvedene dokaze, kar smo vključili kot znano, v postopek abdukcije. Subjektivni kriterij lahko štejemo, kot dodatni element argumentacije sodbe.

Najvišjo stopnjo spekulativnosti, če že ne presežno, bi dosegel miselni proces abdukcije, kateri bi med znano uvrščal tudi subjektivne kriterije. Slednje ne

---

⁶⁸ Gotovost, upoštevajoč pravno teorijo, pomeni najvišjo stopnjo materialne resnice in je podana v primeru popolne skladnosti subjektivne predstave z obstoječimi dejstvi, to je z objektivno stvarnostjo. Ker je tak dokazni standard že sam po sebi bolj idealna kot realna kategorija, teorija stoji na stališču, da je treba za meritorno odločanje trditve o pravno relevantnih dejstvih (praviloma) dokazati s stopnjo prepričanja, torej tako, da je izključen vsak razumen dvom v njihovo resničnost oziroma da v resničnost trditev ne bo dvomil noben razumen, v življenjskih zadevah izkušen človek. Temu, z izjemami, ki zahtevajo znižanje oziroma prilagajanje dokaznega standarda, še vedno sledi tudi sodna praksa (VSL sklep I Cp 3393/2014 z dne 18. 2. 2015).

nudi preverljivih rezultatov.

Tako ima sodišče, z razliko nasproti zaslišanju stranka, uzakonjen procesni institut soočanje prič (239. člen), če se njihove izpovedbe ne ujemajo glede pomembnih dejstev. Slednje za zapolnjevanje polja indukcije (SI) ali iskanje poznanega v primeru abdukcije (A).

2.2.8. Vprašanja izvedencem

Izvedenec je pri podaji svojega mnenja in izvida samostojen. Slednja pravica posega močno v iskanje materialne resnice. Zato je omogočena ponovitev dokaza z drugim izvedencem, tako v delu izvida (drugi odstavek 254. člena ZPP), kot v delu mnenja (tretji odstavek 254. člena ZPP), seveda pod pogojem obstoja opravičljivih razlogov.

V tem poglavju bomo skušali odgovoriti na vprašanje:

Ali je izvedensko mnenje ugotovilo ali razjasnilo dejstvo, za katero je potrebno strokovno znanje, s katerim sodišče ne razpolaga ?

Vsekakor je razprava o strokovnih vprašanji v celoti pridržana izvedenstvu. Slednje je induktivno polje, katero naj razjasni okoliščine življenjskega dogodka, kateremu je sledilo vodenja sodnega postopka.

Kot odločilno nalogo izvedenca je šteti njegovo povzemanje dejanskega stanja (izvid), kateremu sledi strokovna razprava (mnenje). Pri izvidu gre za vprašanje trditvene in dokazne podlage (ZPV₁₋₂). Mnenje izvedenca, pa spodnjo premiso pravnega silogizma, še bolj približa zgornji premisi (ZPV₃). Ravno dejstvo, za ugotovitev katerega je potrebno strokovno znanje, pomeni tisti povezovalni most med ZPV₁₋₂ in pravno posledico (ZPV₃). Če povezovalni most ni ugotovljen, potem izvedensko mnenje ni ugotovilo ali razjasnilo dejstvo, za katero je potrebno strokovno znanje, s katerim sodišče ne razpolaga.

Pri tem nam miselni procesi poskušajo najti pot do okoliščine življenjska dogodka, za razjasnitev katerega je potrebno strokovno znanje. Ker slednja okoliščina rabo razjasnitev, je podaja mnenja izvedenca pogoj, da se sodni postopek nadaljuje.

Pot do življenjske okoliščine lahko gradimo od posledice nazaj (retroaktivno) ali pa od prvine naprej. Če so podane vse odločilne okoliščine in se rabi samo še mnenje izvedenca, potem postopek indukcije nudi rezultate (I). Če so podane okoliščine, je potrebno odločilno šele izsluščiti (EPV₁₋₂). Pri iskanju odločilne okoliščine nam lahko pomaga miselni proces selektivne indukcije (SI). Če pa bomo začeli miselni proces šele iz prvine, pa je na mestu uporaba abdukcije (A).

Na podoben način je mogoče v miselni proces vključiti ugotovitve izvedenca. Ko nam ugotovljena dejstva, zapolnjujejo logično verigo sklepov. Če ugotovljeno dejstvo potrjuje induktivne in abduktivne sklepe, je dejansko stanje razjasnjeno.

Če pa ugotovljena dejstva izvedenca rušijo logično verigo sklepov, kar posledično pomeni tudi, da je mnenje izvedenca v škodo stranke, potem pa je na oškodovancu, da svoj dokazni postopek prilagodi (ZPV₃).

Mnenje izvedenca je namreč zadnji člen povezovalnega mosta do zgornje premise.

Kot rečeno se pa mnenje izvedenca lahko procesno dopolni ali nadomesti z drugim (novim) izvedencem, le če so podani opravičljivi razlogi (tretji odstavek 254. člena ZPP). Vsekakor pa je v tem primeru potrebno prilagoditi miselni proces (tudi na način, da se iz logične verige izključi ali pojasni mnenje prejšnjega izvedenca).

2.2.9. Uničeni dokazi

Uničeni dokazi onemogočajo seznanitev sodišča z dokazno podlago (ZPV₂) in edino dokazi lahko prepričajo sodišče v obstoj odločilnih dejstev.

V tem poglavju v celoti povzemamo predstavljene miselne procese selektivne indukcije in abdukcije v 2. knjigi, kateri se sicer nanašajo na kazensko pravo in v tej knjigi, kar se tiče civilnih postopkov.

Če so dokazi uničeni, se postavlja zahtevno pravno vprašanje:

Na kakšen drugačen način se lahko nadomestijo uničeni dokazi ?

V pomoč razumevanju so predstavljene številne sheme in grafi, kateri naj pomagajo oškodovancu pri iskanju nadomestnih dokazov.

2.3. Zaplet pri dokazovanju z izvedenci

Zapleti se pojavljajo časovno v fazi izdelave izvida in mnenja, dopolnjevanja mnenja in pritegnitev novega izvedenca. V osnovi je zaplet vezan na obstoj najmanj dveh strank postopka z nasprotujočimi interesi. Lahko pa tudi sodišče pri razsoji razpolaga z izvedenskim mnenjem, katero ne odgovarja na vsa potrebna strokovna vprašanja.

Nasprotni stranki seveda izvedensko mnenje sprejemata ločeno. Vseeno pa je sodišče tisto, katero mora podati obrazložitev, kako je podalo svojo razsojo.

Najlažja je ocena izvedenskega mnenja na objektivni način. Ko se pa sodišče mora opredeliti tudi do subjektivnih okoliščin, pa intenziteta obrazložitve narašča.

V tem poglavju se bom opredelili do nezadostne trditvene podlage stranke, kar se tiče določitve naloge izvedenca (ZPV₁), kar je zvezano tudi z vprašanjem dodatnega gradiva za delo izvedenca (ZPV₂).

2.3.1. Nezdostna trditvena podlaga za delo izvedenca

Prava teorija opozarja na razpravno načelo in vezanost na trditve stranke, kar se tiče izvida.⁶⁹

Zato opredelitev predmeta izvedenstva s strani stranke, olajša delo sodišča. Tako tudi postavljanje vprašanj in pojasnil (prvi odstavek 251. člena ZPP).

Nas pa zanima predvsem situacija, ko predmet izvedenstva ni mogoče določno opredeliti. Vprašanje bi se lahko glasilo:

Kako določno mora biti opredeljen predmet izvedenstva ?

Menimo, da strokovna opredelitev predmeta, ne sme predstavljati bremena stranke. Ravno strokovni pregled je namen pritegnitve izvedenstva. Prav tako pa stranka v svojih trditvah ni omejena v obširnosti navedb, temveč si lahko sama postavi ovire, če je v navedbah skopa. Opis poti do okoliščine življenjska dogodka, za razjasnitev katerega je potrebno strokovno znanje, je trditvena podlaga, katera približa predmet pregleda, izvedencu.

Težava pa nastopi, če se miselne poti začnejo cepiti. Torej, ko okoliščine ponujajo nekaj, kar ugotovi šele izvedenec. Pri tem pravna teorija opisuje, da izvedenec ne bo kršil dolžnosti popolnosti, če se bo v svojem izvidu omejil le

---

⁶⁹ Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, Uradni list RS, GV Založba, 2006, str. 490.

na predmet dokazovanja (ki je lahko le trditev te ali one stranke), kot ga je opredelilo sodišče v sklepu o določitvi izvedenca, čeprav bo pri pregledu predmeta opazil še kaj več od teme dokazovanja.⁷⁰ Vseeno pa je pri ugotovitvi novih okoliščin potreben premislek. Postavlja se miselno vprašanje, kako bi lahko stranka vedela nekaj, kar lahko ugotovi le izvedenec. Menimo, da je potrebno slednja primera razlikovati. S tem pridemo do novega zapleta pri dokazovanju z izvedencem, ko se postavlja vprašanje ali lahko preseže trditveno podlago stranke (ZPV₁). Kar je zvezano tudi s pridobivanjem dodatnega gradiva (ZPV₂).

2.3.2. Dodatno gradivo za izvedenca

Pravna teorija govori o izvedenčevem materialno procesnem vodstvu.⁷¹

Tudi pri zbiranju dodatnega gradiva veja razpravno načelo.

Se pa postavlja vprašanje kje je tista limita, ko mora izvedenec zahteva za izvedbo dodatnih dokazov nasloviti na sodišče (ali na stranke).

Še posebej pereča pa je situacija, ko je gradivo uničeno.

---

⁷⁰ Ibidem, str. 490.

⁷¹ Ibidem, str. 495.

Zahtevno pravno vprašanje, bi se lahko glasilo:

Ali potrebuje izvedenec dodatno gradivo ?

Ker gre za strokovno vprašanje, je seveda v prvi vrsti na mestu odgovor izvedenca (tudi drugega izvedenca).

Miselni procesi pa nam lahko pomagajo ali je kljub manjkajočemu gradivu trditvena podlaga (ZPV₁) v celoti dokazana (ZPV₂), da se lahko pripiše pravna posledica (ZPV₃). Ali lahko sodišče v argumentaciji, s stopnjo prepričanja odloči o obstoju dejstev. Slednje predvsem z izključevanjem drugih navezovalnih okoliščin (EPV₃).

Tehtanje med argumentacijo sodišča, ko je slednje prepričano o obstoju dejstev, čeravno izvedenec vztraja pri pridobitvi dodatnega gradiva, je posebej zapleteno pravno vprašanje.

3. POSEBNI PRIMERI

Seveda obstajajo tudi drugi zapleti. Izpostavljamo: dokazovanje negativnih dejstev⁷², (ne)uporaba nezakonito pridobljenih dokazov⁷³, identična dejanska

---

⁷² VSL sodba II Cp 863/2016 z dne 24. 8. 2016: Uspeh dokazovanja tiste stranke, ki nosi dokazno breme po pravilih o materialnem dokaznem bremenu, prevali procesno dokazno breme na drugo stranko, ki mora z nasprotnim dokazom ovreči aktualen dokazni uspeh glavnega dokaza. V primeru, ko stranka, na kateri je materialno dokazno breme, tega zmore, nasprotna stranka ne more uspeti z indečnim dokazovanjem negativnih dejstev.; VSM sklep I Ip 659/2013 z dne 23. 7. 2013: Dolžnica je v svojem ugovoru smiselno zatrjevala neobstoj obligacijskega razmerja z upnikom in posledično prerekala svojo pasivno legitimacijo. Dejstvo neobstoja obligacijskega razmerja je po svoji vsebini negativno dejstvo. Predmet dokazovanja so tudi tako imenovana negativna dejstva, vendar se je v teoriji in sodni praksi ustalilo stališče, da je dokazno breme na tistem, ki zatrjuje obstoj, in ne na tistem, ki zatrjuje neobstoj dejstva; tisti, ki zatrjuje negativno dejstvo, nosi dokazno breme le izjemoma (tako tudi sklep II Ips 751/2006).; Sodba II Ips 163/2007 z dne 15. 5. 2008: Ko toženka trdi, da je bilo dokazno breme nekorektno prenešeno nanjo, saj se negativnih dejstev vendar ne da dokazati, ji je treba pojasniti, da je njeno stališče zmotno. Tožeči stranki je naloženo dokazovanje pozitivnih dejstev, to je tistih, na katere opira svoj zahtevek, tožena stranka pa dokazuje, da trditve nasprotne stranke ne držijo (212. člen ZPP). Ne gre za prenos dokaznega bremena in za dokazovanje negativnih dejstev, ampak za dolžnost oziroma možnost izpodbijanja navedb in dokazov nasprotnika.

⁷³ Sodba III Ips 55/2008 z dne 22. 2. 2011: Tudi v civilnem postopku praviloma ne smejo biti uporabljeni dokazi, ki so bil pridobljeni nezakonito (konkretno z nedovoljenim prisluškovanjem telefonskim pogovorom). Ni utemeljen revizijski očitok, da uporaba (povzemanje) ugotovitev iz izvedenskega mnenja, izdelanega za potrebe kazenskega postopka, v pravnem postopku pomeni kršitev revidentovih ustavnih pravic. Iz izvedenskih mnenj, izdelanih za potrebe kazenskega in (naknadno) za potrebe pravnega postopka, namreč izhaja, da je izvedenec obakrat dobil nalogo, da na podlagi dokumentacije v spisu in dokumentacije pri toženi stranki poda mnenje o primanjkljajih mesa, ugotovljenih pri toženi stranki. Ker sta bili nalogi v obeh postopkih enaki in ker je bila predmet pregleda ista dokumentacija, je bilo po naravi zadeve v obeh postopkih logično pričakovati enaka odgovora na postavljeno vprašanje.; Sodba in sklep II Ips 274/2010 z dne 5. 5. 2011: Sodišče prve stopnje s tem, ko je uporabilo dokaze (uradne zaznamke), ki so bili iz kazenskega spisa izločeni, ni prekršilo določb pravnega postopka, niti ni poseglo v nobeno ustavno zajamčeno človekovo pravico tožečih strank. Zaradi različne narave kazenskega in pravnega postopka v ZPP ni pravil o prepovedi uporabe dokazov, kot jih vsebuje ZKP. Namen izločitve obvestil, zbranih od osumljenca v

stanja v razmerju med kazenskim in pravnim postopkom⁷⁴, medsebojno vezanost na odločbe sodišč v civilnih zadevah⁷⁵, dokaz prima facie⁷⁶, uporaba dokazov, ki ne smejo biti uporabljeni v kazenskem postopku⁷⁷, ločevanje med obligacijsko in stvarnopravno naravo zahtevka⁷⁸, kje se ustavi razjasnjevalna oblast sodišča⁷⁹, pridobivanje in (ne)razkrtje dokazov – tudi edicijska

---

kazenskem postopku, četudi sploh niso bila pridobljena s kršitvijo določb kazenskega postopka, je v zagotovitvi pravnih jamstev, ki jih ima obdolženec v kazenskem postopku, kjer mu nasproti stoji država. Z izločitvijo dokazov v kazenskem postopku se torej varujejo pravice obdolženca, hkrati pa ni poseženo v pravice nobenega drugega posameznika. V pravnem postopku pa si nasproti stojita dve enakovredni stranki in v primeru, da uporabe določenega dokaza ne dopustimo, s tem pride do posega v pravice nasprotne stranke – v njeno ustavno pravico do dokaza kot del pravice do izjave v postopku.; VDSS sodba Pdp 777/2012 z dne 14. 12. 2012: V sodni praksi VS RS je bilo zavzeto stališče, da uporaba dokazov, pridobljenih s kršitvijo človekovih pravic (pravice do zasebnosti), v pravnem postopku (ali individualnem delovnem sporu) ni nujno nezakonita. Izvedba dokaza, pridobljenega s kršitvijo pravice do zasebnosti, v pravnem postopku je lahko dopustna, če za to obstajajo utemeljene okoliščine.; O dokazih, pridobljenih na protipraven način glej tudi v: Wedam L., D., Ustavnopravni vidiki izvajanja dokazov v pravnem postopku, Podjetje in delo, 2012, št. 6-7, str. 1384.

⁷⁴ Galič, A., Predhodno vprašanje in identična dejanska stanja v razmerju med kazenskimi in pravnim postopkom, Pravni letopis, 2016, str. 121; Wedam L., D., Vmesna sodba, predhodna vprašanja in identična vprašanja v odškodninskih sporih, Pravni letopis, 2012, str. 29.

⁷⁵ Bergant R., V., Medsebojna vezanost na odločbe sodišč v civilnih zadevah, Pravni letopis, 2016, str. 107; Wedam L., D., Vmesna sodba, predhodna vprašanja in identična vprašanja v odškodninskih sporih, Pravni letopis, 2012, str. 29.

⁷⁶ Dolenc, M., Dokaz prima facie v pravnem postopku, Pravna praksa, 2010, GV Založba, št. 35, str. 6

⁷⁷ Pravna praksa, 2012, št. 18, str. 20 (sodba II Ips 325/2010).

⁷⁸ Galič, A., Praktični primeri glede razmerja med obligacijsko in stvarnopravno naravo zahtevka, Pravni letopis, 2013, str. 9.

⁷⁹ Betetto, N., Materialno procesno vodstvo in načelo nepristranskega sojenja, Podjetje in delo, 2008, št. 6-7, str. 1576-1585.

dolžnost⁸⁰, predpravdno razkritje/pridobivanje dokazov⁸¹, dokazno breme⁸², informativni dokaz⁸³, premoženjsko pravni zahtevek v kazenskem in pravnem postopku – tudi adhezijski postopek⁸⁴,

---

⁸⁰ Testen, M., Vloga odvetnika pri pridobivanju in (ne)razkritju dokazov za namen civilnega postopka, *Podjetje in delo*, 2011, št. 6-7, str. 1499; Galič, A., Razkritje dokazov med privilegijem zoper samoobtožbo in vsebinsko pravičnostjo, *Podjetje in delo*, 2011, št. 6-7, str. 1456.

⁸¹ Demšar P., Ivanka, *Razkritje dokazov v pravnem postopku*, IUS SOFTWARE, GV Založba, Ljubljana 2017, *Predpravdno razkritje dokazov* (str. 49 – 121), *Razkritje dokazov v pravnem postopku* (str. 123 – 242); Demšar P., Ivanka, *Predpravdno razkritje dokazov*, *Pravna praksa*, 2016, št. 45-46, str. 6-8.

⁸² Grm, U., Ocena učinkovanja aktualnih določb v zvezi z dokaznim bremenom v postopkih, *Pravna praksa*, 2012, št. 20, str. 14; Keresteš, T., *Dokazno breme*, *Podjetje in delo*, 2012, št. 6-7, str. 1417.

⁸³ Dolenc, M., *Informativni dokaz v pravnem postopku*, *Pravna praksa*, 2010, št. 31-32, str. 8; Dolenc, M., *O vlogi informativnega dokaza v pravnem postopku*, *Podjetje in delo*, 2011, št. 6-7, str. 1467.

⁸⁴ *Odločba Ustavnega sodišča RS*, št. Up-103/14-27 z dne 6. 6. 2018; VSL Sklep I Cpg 594/2017 z dne 6. 7. 2017: Če se je pred pravnim postopkom glede istega zahtevka že začel kazenski postopek in je v njem bil postavljen premoženjskopravni zahtevek, se v kazenskem postopku uveljavlja zasebnopravni zahtevek. Kasnejše uveljavljanje istega zahtevka v civilni pravdi je nedopustno zaradi litispendence.; VRS Sodba I Ips 8567/2013 z dne 25. 5. 2017; VSC Sodba II Kp 14385/2015 z dne 27. 6. 2017; Zupanič, S., *Učinkovitost adhezijskega postopka*, magistrska naloga, *Pravna fakulteta Univerze v Mariboru*, Maribor, 2013.

Knjiga III.
Štirinajsti zvezek

V zadnjem (štirinajstem) zvezku ocenjujemo raziskovanje, katero smo si načrtali na začetku knjige.

Po opravljeni strokovni razpravi je nastopil čas, da se opredelimo do številnih postavljenih hipotez.

Zdaj je tudi trenutek za oceno ali smo zadane cilje po posameznih zvezkih, tudi dosegli.

Misel knjige pa bomo tudi zaključili.

Oštevilčeno kazalo:

TRETJA KNJIGA

ŠTIRINAJSTI ZVEZEK

1. POTRDITEV ALI OVRŽENJE SPLOŠNE (DVOSTOPENJSKE) HIPOTEZE	294
2. POTRDITEV ALI OVRŽENJE PODROČNE (CIVILNE) HIPOTEZE	299
3. ZAKLJUČKI POSAMEZNIH ZVEZKOV	303
4. SKLEPNO	306
5. ZAKLJUČNI STAVEK	307

1. POTRDITEV ALI OVRŽENJE SPLOŠNE (DVOSTOPENJSKE) HIPOTEZE

Dognanja raziskovanja nam ponujajo materijo, katera naj potrdi ali ovrže hipoteze.

Glede **Hipoteze 1**, lahko podamo zaključek, da civilno in kazensko varstvo ne nudi enakih pravnih posledic za oškodovanca, kar se tiče satisfakcije. Razlika je v mehanizmu pravne sankcije. V tem je podana tudi usmeritev oškodovancu, kateri od postopkov mu bo nudil ustrezno oziroma želeno satisfakcijo in ga bo zato tudi izbral. Teza torej ni potrjena na način, da bi bila oba postopka zamenljiva. Tako tudi razmerje med njima ni v odnosu podrejenosti/nadrejenosti.

Zamenljivost in podrejenost določa oškodovanec sam, ko se odloči kateri postopek bo sprožil. Je pa mogoče potrditi tezo, da neuspeh v civilnem postopku, še vedno ponuja možnost sprožitve kazenskega postopka. Seveda če pregon ni zastaran. Slednje potrjuje tudi nevezanost kazenskega sodišča na pravnomočno odločitev v civilnem postopku. V tem delu je tezo šteti za potrjeno.

Na načelni ravni prisoja nepremoženjske odškodnine v adhezijskem postopku ni onemogočena. Vendar pa je potrebno upoštevati načelo nezavlačevanje postopka. Tako je **Hipoteza 2** potrjena le v primeru jasne trditvene, dokazne in pravne podlage. Če pa je potrebno izvesti dokaze, pa lahko adhezijski

postopek odpade, pravilno sledi napotitev na pravdo, ravno zaradi načela nezavlačevanja postopka.

Zahtevek po izpolnitvi pogodbe, kot tak nima pravnega varstva v kazenskem postopku. Če je storjeno kaznivo dejanje, govorimo o protipravni posledici, ker je bila kršena kazensko varovana dobrina do te mere, da mora biti izrečena kazenska sankcija. Zahtevek je tako lahko edino razvezni, torej vrnitveni in ne izpolnitveni. Oškodovanec želi vrnitev protipravno odveztega in ne izpolnitev nasprotne stranke. **Hipoteza 3** tako ni potrjena.

Da je hkratna uporaba pravil kazenskega in civilnega prava edina rešitev za oškodovanca, govorijo številne okoliščine. Slednja hipoteza je bila potrjena tudi v prvi in drugi knjigi. Na tem mestu pa za potrditev **Hipoteze 4** dodajamo, da se dokazno gradivo obeh postopkov lahko meša in uporablja navzkrižno, seveda upošteva postopek dokazovanja po ZPP in ZKP.

Hipoteza 5 je potrjena v celoti, če gre za gospodarske subjekte, torej tudi podjetnike posameznike. Merilo uporabe gospodarskega prava pa je tudi tipologija pogodbe, v katerem primeru se šteje, da gre za gospodarsko pogodbo.

Težavo pa lahko predstavljajo (mejni) primeri vlaganja premoženja posameznikov, kateri se ne ukvarjajo z gospodarsko dejavnostjo. Za slednja vlaganja ni šteti, da so gospodarske pogodbe, saj ne gre za gospodarske subjekte. Posamično vlaganje zapolni vsebina razpolaganja z lastnim premoženjem. Slednja je lahko dokumentirana ali pa brez pogodbenega

okvirja. Če pa slednja razmerja niso posamična vlaganja, temveč gre za skupno delovanje večih oseb, veljajo za slednja razmerja pravila *societete*. Če gre za pravico, pa pravila *skupnosti*. **Hipoteza 6** in **7** je torej potrjena.

Hipoteza 8 je lahko potrjena edino, če so podani tudi zakonski znaki kaznivega dejanja, tako subjektivni kot objektivni (ZPV₂). Slednje pomeni, da vsako ravnanje posameznika v škodo premoženja drugega, kot tudi vsak poseg v osebnostno pravico, še ne pomeni kaznivega dejanja. Odločilna okoliščina je načrtno delovanje v škode premoženja drugega in načrtno poseganje v čast in dobro ime drugega. Govorimo o krivdni kazenski odgovornosti. Ob tem je odločilna okoliščina tudi intenziteta posega.

Tako tudi opravljanje pridobitne dejavnosti mimo zakonskega ustroja, v prvi vrsti pomeni delo na črno. Vseeno pa vlaganje premoženja, ne pomeni toliko opravljanja dela, kot iskanja denarnih presežkov. Če je vlaganje premoženja urejeno pogodbeno, ne moremo govoriti o zlorabi. Zloraba pa je vsekakor podan če gre za opravljanje dejavnosti. Tudi v tem delu je **Hipoteza 8** potrjena le delno. Ravno zaradi posebnosti vlaganja premoženja, je v zakonodaji predvidena umeritev slednjega delovanja, na način dispozitivne uporabe pravil o družbeni pogodbi. Kjer je eden izmed pogojev, delovanje v skladu z zakonodajo. Pridobljena skupna pravica, pa je tudi podrejena pravilom upravljanja vseh posameznikov (udeležencev).

Izpostavimo primer, ko posamezniki s skupnim delovanjem, brez registracije opravljanja dejavnosti, torej s pogodbenim vlaganjem, pridobijo premoženje, katero vložijo v pridobitev skupne pravice. Za ureditev slednjih pravnih

razmerij in nastopa zlorabe, se je potrebno opredeliti na najzahtevnejši možen način. **Spekulativnost** nepravilnosti je razumeti kot zahtevno pravno vprašanje: ali je slednje delovanje zakonito.

Še bolj spekulativno pa je najti odgovor na vprašanje ali lahko posameznik iz naslova potrošniške pravice sproži kazenski postopek, kot tudi v primeru posega v okolje in zdravje. Če miselni proces pri pogodbeno urejenih razmerij *joint venture* ali *societete*, izhaja iz zapsanega. Pa kršitev potrošniških pravic, posegov v okolje in zdravje, potrebuje nujno okoliščine, katere naj sestavljajo spodnjo premiso. Če preko ustreznih metod, tehnik in miselnih procesov pridobimo okoliščine in med njimi izluščimo odločilno (EPV₁₋₃), potem sledi težavno pravniško opravilo, ali so podani zakonski znaki storitve kaznivega dejanja (ZPV₂). Hkratno pa tudi vprašanje: kdo je upravičen tožilec. Odgovora na obe slednji vprašanji najdemo v obstoju posega v kazenskopravno varovano dobrotno. Če materialni predpis KZ-1 varuje poseg v oškodovančevo okolje ali pa je okolje varovano le preko organizacij, je potrebno odgovor najti v predpisih. Enako je zaključiti tudi glede zdravja, kjer pa je manifestacija posledice vendarle očitno podana na oškodovancu samem. Vsaka posledica podana na telesni ali duševni integriteti oškodovanca, najde svoje varstvo v določbah KZ-1, le pravilna pravna kvalifikacija je potrebna (ZPV₃). Potrditev **Hipoteze 9** je torej odločilna od zgornje premise pravnega silogizma: ali je omogočeno pravno varstvo.

Je pa glede sprožanja kazenskega postopka, pogled razširiti tudi na upravne postopke varovanja potrošniških pravic, okolja in zdravja. Hkratnost civilnega in kazenskega postopka pa sledi različnemu iskanju satisfakcije, kot že

obrazloženo.

Zagovor **Hipoteze 8 in 9** smo gradili na pravilu pravnega silogizma.

Če pa bi izhajali iz miselnega procesa abdukcije, pa sledi verjetnemu sklepu, razširitev na preprost argument, kompleksen argument, popolno argumentacijo, nepopolno argumentacij, z željo (in potrebo) po potrditvi veljavnosti sklepa (Shema po Peircu). Potrditev sklepa mora temeljiti ne nepretrgani vzročno-posledični verigi. Ker je **Hipoteza 9** bolj spekulativna, je trditev postavljena nikalno, kot verjetnejši sklep. Ker je poseg v zdravje nujna okoliščina za obstoj oškodovancu (in kot tak varovana dobrina oškodovanca), bi lahko uporabili v tem primeru tudi miselni proces indukcije (selektivne). Torej bi bila v tem primeru trditev pritrtilna: posameznik lahko iz naslova posega v zdravje sproži kazenski postopek.

Trditev pod **Hipotezo 8** pa je v celoti pritrtilna, saj temelji na sklepu, kateri bi naj bil preprost, ko torej obstaja odločilna okoliščina (varovana kazenskopravna dobrina in neregistracija gospodarske dejavnosti), kar pomeni uporabo miselnega procesa indukcije (selektivne).

2. POTRDITEV ALI OVRŽENJE PODROČNE (CIVILNE) HIPOTEZE

Tekom raziskovanja področja varovanja oškodovancev na civilnem pravnem področju, smo zaradi obširnosti tematike urejanja razmerij med posamezniki, omejili področje raziskovanje na premoženjska (obligacijska) in osebna razmerja. Slednje potrjuje tezo, da je položaj oškodovanca na civilnem področju obširnejši, kot pa na kazenskem področju. Odnosom med posamezniki se tako pridružujejo tudi povezave posameznikov, katere nimajo inkorporacije v uradne registre, torej nimajo statusa pravne osebe (*joint venture, societata*, skupnost). Posameznik pa je tudi v številnih pravnih odnosih z inkorporiranimi pravnimi osebami (potrošnik, varovanje zdravja in okolja, okrnitev ugleda pravne osebe). Katero določilo pravnega predpisa omogoča sodno varstvo je zato obširnejšo pravno opravilo, kot pa subsumpcija pravnega primera pod inkriminirana kazniva dejanja KZ-1.

S sklicevanjem na pravdni postopek smo dognali, da je trditvena podlaga, dejanska podstat pravnega silogizma. Da bi lahko ponudili sodno varstvo, je razjasnitev okoliščin, nujni pogoj, da oškodovancu najdemo pravno podlago, katera varuje njegov pravni položaj. **Hipoteza 1** v celoti osmišlja postopek pravnega silogizma na civilnem področju, kateri izhaja iz dejanskih razmerij. Ravnanje posameznikov, katera pustijo posledice v pravnih razmerjih med posamezniki, predstavlja osnovo trditvene podlage. Če je pravni primer preprost, je dejanska podstat (spodnja premisa) pravnega silogizma podana. V situaciji zahtevnejših primerov: da okoliščine razjasnimo, do točke, da

pridemo do odločilne okoliščine, pa je potrebno uporabiti metode, tehnike in miselne procese, s katerimi najdemo elemente zahtevnega pravnega vprašanja (EPV₁₋₆). Tako je tudi **Hipoteza 2** v celoti potrjena, tudi s predstavitvijo zahtevnih pravnih vprašanj v zadnjih poglavjih te knjige. Miselni procesi najdejo manjkajoče okoliščine življenjskega primera. Na kazenskem področju govorimo o retrogradni analizi, katera gradi miselni proces nazaj, od posledic do ravnanj. Slednji način razmišljanja je možen tudi na civilnem področju. Ko neprekinjena vzročno-posledična veriga omogoča oškodovancu uspeh v sodnem postopku. Ni pa zanemariti tudi zunajsodnega urejanja razmerij, katero za ureditev pravnih razmerij, tudi potrebuje jasne in popolne okoliščine. Zato lahko vprašanje trditvene podlage, štejemo za zahtevno pravno vprašanje na civilnem pravnem področju (ZPV₁). Da dosežemo celovitost trditvene podlage je potrebno podane okoliščine povezati, navezovati, kot tudi izključevati, za kar se uporabljajo v tej knjigi predstavljeni miselni procesi.

Da predstavljajo trditve in dokazi del celote ni dvoma. Tretja oseba, katera razsoja, ne more podati odločitve le na podlagi besed posamezne stranke. Že skladna izpovedba več prič, lahko ponudi zaključek sodišču, da je obstoj okoliščine dokazan. Vseeno pa je dokazovanje v sodnem postopku in zunajsodno že zaradi procesnih pravil različen. Ne bomo razpravljali kateri sistem je boljši, vsekakor pa je v pravnem postopku upoštevati namen postopka, da se o zahtevku v vsakem primeru odloči. Kot tak je zato postopek dokazovanja lahko zahtevno pravno vprašanje (ZPV₂), kot to predstavljeno v zadnjih poglavjih knjige. Zahtevnost pa ne izhaja le iz procesnih pravil ZPP, potrjuje jo tudi način iskanja dokazov, celo ko se oškodovanec sooča s

posledico, za njo pa ne najde vzroka. V knjigi predstavljene metode in tehnike naj oškodovancu olajšajo iskanje dokazov. V zahtevnejših pravnih primerih pa je metode in tehnike povezati tudi s kompleksnejšimi miselnimi procesi selektivne indukcije in abdukcije. Tudi slednje smo v knjigi predstavili na nazoren način. V veljavnost **Hipoteze 3**, da je dokazovanje nujno za odločitev o pravnem varstvu oškodovanca, ni nobenega dvoma.

Pravna podlaga ponuja za razsojo hkrati upanje, a je lahko tudi usodna za neuspeh oškodovanca. V kolikor niso izpolnjene vse predpostavke zakonske določbe ali pa subsumpcija ne omogoča uporabe predpisa, potem oškodovanec s sodnim zahtevkom ne more uspeti. Povedano drugače: nepravilno vložen sodni zahtevek, zahteva njegovo zavrnitev, ker ni za tak zahtevek zagotovljenega pravnega varstva. Tako tudi le ena manjkajoča predpostavka subsumpcije pod zakonsko normo, pomeni zavrnitev zahtevka, ker je neutemeljen. Šteti je, da **Hipoteza 4** ni potrjena. Vso zbiranje dejanskih okoliščin in dokazov, se ob neizpolnjenih predpostavkah pravnega predpisa, obrne na glavo. Zato je šteti, da je razumevanje pravne podlage lahko zahtevno pravno vprašanje (ZPV₃). Na prvi pogled se postavi rešitev, da je potrebno pri sodnem uveljavljanju zahtevkov, najprej izhajati iz pravnega predpisa in šele potem zbirati okoliščine in dokaze. Slednje retrogradno opravilo pa nujno ne bo nudilo uspeha. Lahko se namreč zgodi, da bo oškodovanec okoliščine prilagodil pravni normi in pri tem zanemaril, da je odločilna druga okoliščina, kot pa tista, ki omogoča uporabo (dotičnega) zahtevka ali pravilno (dotično) subsumpcijo. Tudi v tem primeru bo sledila zavrnilna odločitev. Slednje iz razloga napačno ugotovljenega dejanskega stanja. Lahko torej zaključimo, da je edina pot gradnje sodnega postopka, da

izhajamo iz podanih okoliščin ali jih šele najdemo in izmed njih izločimo neodločilne (EPV₁₋₃). Šele takrat si postavimo pravno vprašanje (kateri zahtevki, kateri predpis, ali so podane vse predpostavke), iščemo rešitev, katero potrdimo s pravnim silogizmom (EPV₄₋₆).

3. ZAKLJUČKI POSAMEZNI ZVEZKOV

O postavljenih hipotezah in njihovim soočenjem z ugotovitvami raziskave (**prvi in drugi zvezek**) smo podali mnenje v posameznih poglavjih. Najbolj nazorno v poglavjema o potrditvi ali ovrženju splošne in področne hipoteze (**štirinajsti zvezek**).

Komentarji časovnic trditvene, dokazne in pravne podlage (**četrty, peti in šesti zvezek**), so omogočili izdelavo (poizkus) koordinatnega sistem pravnih vprašanj. Slednji prikaz nam je nazorno pokazal, da razsoja ne more biti predmet matematične odločitve. Pomembnejši zaključek umestitve spornega pravnega razmerja v koordinatni sistem pravnih vprašanj, pa predstavlja spoznanje, da pomanjkljiva trditvena, dokazna in pravna podlaga ne omogoča uspeha oškodovanca. Zato lahko v teh primerih govorimo o zapletenih pravnih vprašanjih (ZPV₁₋₃).

Predstavitev izvirnega instrumentarija za pravnega strokovnjaka smo začeli z metodami in tehnikami na civilnem pravnem področju. Strokovnjak lahko pri reševanju pravnega položaja oškodovanca uporablja: tehniko naravne vzročnosti, metodo anticipirane poti, tehniko pravne vzročnosti, metodo umestitve v družbo, metodo umestitve v premoženjsko pravno razmerje, tehniko analize posega in tehniko analize primanjkljaja. **Sedmi zvezek** postavlja spodnji del piramide načina reševanja zapletenih pravnih vprašanj. Gre za izvirne oblike dela pravnega strokovnjaka.

Pot po piramidi nas nadalje vodi do uporabe miselnih procesov. Če smo uveljavljene, že predstavili v šestem zvezku, pa sledi sedaj predstavitev izvirnih miselnih procesov. **Osmi zvezek** ponuja konkretno uporabo miselnega procesa selektivne indukcije na primerih: napake izdelka (potrošniška pravica), nezdravega okolja, družbenega konflikta, ugleda pravne osebe in okvare zdravja. Poskuša predstaviti pot, kako najti odločilno okoliščino (selektivna indukcija), torej pot po elementih pravnega vprašanja (EPV₁₋₄). Okoliščine predstavljajo ravno spodnjo premiso pravnega silogizma. Ali bo slednja predstavitev tudi nudila korist oškodovancu, je odvisno od pravilne uporabe miselnih procesov, s strani pravnega strokovnjaka. V **devetem zvezku** pa za primera nezdravega okolja in nezdrave hrane, nadgrajujemo izvirni miselni proces z abdukcijo. Na slednji način smo poskušali na nazoren način prikazati razliko med selektivno indukcijo in abdukcijo. Uporaba abdukcije za primer posega v osebno pravico, pa je predstavljena v celoti samostojno. Prikazujemo delovne hipoteze, katere smo tudi vnesli v sheme (prilagojene) po Peircu. Dodatna spoznanja so nam tudi omogočila, da smo proces abdukcije ločili na izvorno in prilagojeno obliko. Utemeljitev gradimo na pojmu: nesporne okoliščine, ki ga povezujemo s prej predstavljenimi primeri.

Deseti zvezek ponuja način uporabe miselnih procesov pri iskanju dokazov. Prikazujemo delo pravnega strokovnjaka pri reševanju zapletenih pravnih vprašanj trditvene in dokazne podlage (ZPV₁ in ZPV₂). Shematski prikaz, skupaj z legendo, poskuša na nazoren način prikazati, kaj potrebuje oškodovanec, da uspe s tožbenim zahtevkom. Izpostavljamo situacijo, ko stranka v pravdi ne ponudi zadosti trditev in dokazov, kot tudi situacijo, ko jih

ponudi preveč.

Vlaganje v premoženje smo predstavili iz vidika posameznika, kot tudi iz vidika skupnih podvigov posameznikov. V **enajstem zvezku** smo želeli ekonomskemu pojmu stanja premoženja in dolgov, postaviti pravni predznak, ko želi oškodovanec dokazati, da se je premoženje povečalo ali dolgovi zmanjšali.

Poseg v osebnostno pravico prikazujemo predvsem iz vidika dokazovanja okoliščin dogodka. Kot posebej zahtevno je šteti dokazovanje, ko obstaja posledica, ni pa podanega vzroka. V tem primeru nam lahko pomaga miselni proces abdukcije. V **dvanajstem zvezku** soočamo razlike v uporabi miselnih procesov (I, SI in A), z željo pomoči oškodovancu.

Predstavitev zapletenih pravnih vprašanj civilnega področja sledi ločeno za predpravdni in pravdni postopek. Seveda se vseh problemov v tej knjigi ne moremo lotiti, zato je avtor predstavil tiste, s katerimi se je dejansko soočal pri svojem delu. Opredelitev, ali gre za zaplet trditvene, dokazne oziroma pravne podlage (ZPV₁₋₃), kot tudi prikaz posameznih miselnih procesov (I, SI, A), sledi v podpoglavjih **trinajstega zvezka**.

4. SKLEPNO

Po izvedenem raziskovanju lahko podamo najprej ugotovitev, da je civilno pravno področje drugačno v primerjavi s kazenskim. Vseeno pa ponuja oškodovancu dodatna pravna pravila, katera naj zaščitijo njegov položaj žrtve. Zato se postavlja, kot vmesen sklep, da naj oškodovanec za zaščito svojih pravic uporabi tudi zahteve civilnega pravnega področja.

Uporaba zbranih dejstev (okolščin) ter dokazil škodnega dogodka, naj torej ni omejena le na postopek enega pravnega področja.

Seveda pa je ob tem podati tudi ugotovitev, da nudi civilno področje tudi številne pravne zaplete, kateri končno rezultirajo v zapletena pravna vprašanja trditvene, dokazne in pravne podlage.

Lahko torej zaključimo, da iskanje vrnitve v prejšnje stanje, omogočajo veljavni predpisi kazenskega, kot tudi civilnega prava. Toliko bolj je utemeljeno na civilnem področju govoriti o restituciji, celo ekvivalenci in satisfakciji (po Cigoju). Seveda pa je vse odvisno od oškodovanca, kaj želi doseči v sodnem postopku.

Uporaba pravnega instrumentarija za zaščito premoženjskih in osebnostnih pravic pa lahko povzroča oškodovancu preglavice, zato rabi nujno pomoč pravnega strokovnjaka.

5. ZAKLJUČNI STAVEK

Namen slednje knjige ni bilo povzemanje veljavnih predpisov in že utečenih praks razsoje. Preko vseh že podanih dognanj, je želel avtor predstaviti uporabo različnih metod, tehnik in miselnih procesov na civilnem pravnem področju. Uporaba poglobljenega razmišljanja, lahko ustrezneje pripravi gradivo pred začetkom sodnega postopka ali pa med postopkom omogoča jasnejšo razsojo. V obeh primerih je na preizkušnji oškodovanec, kateri želi zaščititi svoj pravni položaj. Ali bo uspel s svojimi zahtevki, je v celoti odvisno od njegove zavzetosti pri zastopanju sodnega primera.

LITERATURA

Obligacijski zakonik s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2003;

Plavšak, N. in drugi, Obligacijsko pravo, splošni del, GV Založba, Ljubljana 2009;

Juhart, M. in drugi, Uvod v civilno pravo, Uradni list RS, Ljubljana 2011, str. 153;

Brus, M., Uvod v zasebno pravo, Splošni del civilnega prava, GV Založba, Ljubljana 2011;

Sajovic, B., Osnove civilnega prava, Splošni del, Uradni list RS, Ljubljana, 1994;

Komentar Ustave RS – dopolnitev A, Fakulteta za državne in evropske študije, 2011;

Kaučič, I., Grad, F., Ustavna ureditev Slovenije, Peta izdaja, GV Založba, Ljubljana 2008;

Accetto, M. in drugi, (Ustavno) sodno odločanje, GV Založba, Ljubljana 2013;

Kranjc, J., Zgodovinsko ozadje načel novega obligacijskega zakonika, Podjetje in delo, 1996, št. 5 – 6;

Juhart, M., Dispozitivno pravilo civilnega prava, Podjetje in delo, 1996, št. 5 – 6;

Pavčnik, M., Teorija prava, 4. pregledana in dopolnjena izdaja, GV Založba, Ljubljana, 2011;

Ude, L., Civilno procesno pravo, Založba Uradni list RS, Ljubljana 2002;

- Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, 2005;
- Pavčnik, M., Argumentacija v pravu (od življenjskega primera do pravne odločitve), Teorija in praksa, let. 28, št. 5 – 6, Ljubljana, 1991;
- Stajniko, J., Teža iracionalnega v procesu sodniškega odločanja: kognitivne pristranskosti in mehanizmi zasledovanja fikcije razumskosti prava, LeXonomica, Let. 7, št. 2, december 2015;
- Pitamic, L., Na robovih čiste teorije prava, (Predpostavke ekonomije mišljenja v pravni znanosti, 1917), Pravna fakulteta v Ljubljani, uredil Marijan Pavčnik, Ljubljana;
- Kaufmann, A., Uvod v filozofijo prava, Cankarjeva založba, Ljubljana, 1998;
- Schneider, E., Logika za pravnike, Temelji nauka o mišljenju in njegovi uporabi v pravu, Cankarjeva založba, Ljubljana, 1999;
- Lüderssen, K., Erfahrung als Rechtsquelle, Abduktion und Falsifikation von Hypothesen im juristischen Entscheidungsprozeß, Eine Fallstudie aus dem Kartellstreafrecht, Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main, 1972;
- Kaufmann, A., Das Verfahren der Rechtsgewinnung – Eine rationale Analyse, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München 1999;
- Richter, A., Der Begriff der Abduktion bei Charles Sanders Peirce, Peter Lang, Europäischer Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 1995;
- Ude, L., Pravo in vrednote: Uporabljanje pravnih pravil in vrednotenje v sodnih postopkih, Podjetje in delo, letnik 2001, št. 6-7;
- Novak, M., Argumentacijska analiza sodne odločbe, Pravna praksa, letnik 2008, št. 36;

Stajnko, J., Teža iracionalnega v procesu sodniškega odločanja: kognitivne pristranskosti in mehanizmi zasledovanja fikcije razumskosti prava, spletna izdaja, LeXonomica, Let. 7, št. 2;

Varanelli, L., Vpliv medijev na sodnikovo odločitev, Pravna praksa, letnik 2014, št. 8;

Dežman, Z., Erbežnik, A., Kazensko procesno pravo Republike Slovenije, GV Založba, Ljubljana 2003;

Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, GV Založba, 2006;

I., Demšar-Potočnik, Razkritje dokazov v pravdnem postopku, Ljubljana, IUS Software, GV založba, 2017;

Zabel, B., Tržno pravo, GV, Ljubljana, 1999;

Potrošniški spori so lahko tudi predmet skupinskega uveljavljanja zahtevkov: Betetto, N. in drugi, Skupinsko uveljavljanje zahtevkov, Pravna praksa, 2008, št. 48;

Galič, A., Skupinske tožbe na področju potrošniškega prava, Pravni letopis, 2011;

Horvat, C., ali ZkolT prinaša manj množičnih oškodovanj ?, Pravna praksa, 2018, št. 19;

Damjan, M., Množični zahtevki zaradi posegov v zdravo življenjsko okolje, Pravni letopis 2011;

Zabel, B., Podjetje v pravu, IUS SOFTWARE, GV Založba, Ljubljana 2017;

Puharič, K., Joint-venture kot oblika družbe, Podjetje in delo, 1991, št. 4;

Belič, D., Pojem in pravna narava pogodbe o skupnem vlaganju, Podjetje in delo, 1993, št. 3;

Trstenjak, V., Družbena pogodba, Podjetje in delo, 1996, št. 5 – 6;

Zabel, B., Novosti v obligacijskem pravu: Družbena pogodba civilnega prava in skupnost v OZ, Podjetje in delo, 2001, št. 6 – 7;

Pečar, J. In drugi, Množično financiranje s pravnega zornega kota, Pravna praksa, 2015, št. 48;

Obligacijski zakonik, posebni del s komentarjem, 4. knjiga, GV Založba, Ljubljana 2004;

Zupančič, K. in Žnidaršič Skubic, V., Dedno pravo, Uradni list RS, Ljubljana 2009;

Zabel, B., Tržno pravo, GV, Ljubljana 1999;

Zidar K., Nina, Prepovedni zahtevek po 134. členu OZ – učinkoviti varstvo osebnostnih pravic pred neupravičenimi posegi medijev ?, Pravna praksa, 2006, št. 41 – 42;

Krapež, K., Fotografija in osebnostne pravice, Pravna praksa, 2005, št. 16;

Dolenc, M., Materialno procesno vodstvo - sredstvo za racionalizacijo postopka ali dodatno breme in prelaganje odgovornosti, Podjetje in delo, 2008, št. 6-7;

Materialno procesno vodstvo – razpravno načelo, Pravna praksa, 2010, št. 43, str. 23 (Sklep III Ips 177/2007);

Grm, U., Procesne prekluzije z vidika materialno procesnega vodstva, Pravna praksa, 2011, št. 49-50;

Grm, U., Izbrani procesnopravni vidik sodnikove oblasti in odgovornosti v slovenski ter nemški procesnopravni ureditvi, Podjetje in delo, 2015, št. 1;

Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 1. knjiga, GV Založba, 2005;

Varanelli, L., Zloraba procesnih pravic, Pravna praksa, 2009, št. 7 – 8;

Galič, A., Razširitev sankcij prekluzije za prepozne navedbe, pripravljalne vloge ter za sklicevanje na procesne kršitve, Podjetje in delo, 2007, št. 6-7;

Bergant R., V., Prekluzije in posebni procesni položaji, Podjetje in delo, 2009, št. 6-7;

Testen, A., Prekluzija procesnih dejanj, Pravna praksa, 2010, št. 44;

Procesne prekluzije z vidika materialno procesnega vodstva, Pravna praksa, 2011, št. 49-50;

Galič, A., O namenu prekluzij v pravnem postopku, Odvetnik, 2013, št. 60;

Varanelli, L., Zavrnitev dokaznega predloga: ali gre res zgolj za procesno kršitev?, Odvetnik, 2013, št. 59;

Varanelli, L., Sodišče in ocenjevanje dokazov v civilnem postopku, Pravna praksa, 2012, št. 2;

Wedam L., D., Ustavnopravni vidiki izvajanja dokazov v pravnem postopku, Podjetje in delo, 2012, št. 6-7;

Galič, A., Predhodno vprašanje in identična dejanska stanja v razmerju med kazenskimi in pravnim postopkom, Pravni letopis, 2016;

Wedam L., D., Vmesna sodba, predhodna vprašanja in identična vprašanja v odškodninskih sporih, Pravni letopis, 2012;

Bergant R., V., Medsebojna vezanost na odločbe sodišč v civilnih zadevah, Pravni letopis, 2016;

Wedam L., D., Vmesna sodba, predhodna vprašanja in identična vprašanja v odškodninskih sporih, Pravni letopis, 2012;

Dolenc, M., Dokaz prima facie v pravnem postopku, Pravna praksa, 2010, GV Založba, št. 35;

Galič, A., Praktični primeri glede razmerja med obligacijsko in stvarnopravno naravo zahtevka, Pravni letopis, 2013;

Betto, N., Materialno procesno vodstvo in načelo nepristranskega sojenja, Podjetje in delo, 2008, št. 6-7;

Testen, M., Vloga odvetnika pri pridobivanju in (ne)razkritju dokazov za namen civilnega postopka, Podjetje in delo, 2011, št. 6-7;

Galič, A., Razkritje dokazov med privilegijem zoper samoobtožbo in vsebinsko pravičnostjo, Podjetje in delo, 2011, št. 6-7;

Demšar P., Ivanka, Predpravno razkritje dokazov, Pravna praksa, 2016, št. 45-46;

Grm, U., Ocena učinkovanja aktualnih določb v zvezi z dokaznim bremenom v postopkih, Pravna praksa, 2012, št. 20;

Keresteš, T., Dokazno breme, Podjetje in delo, 2012, št. 6-7;

Dolenc, M., Informativni dokaz v pravnem postopku, Pravna praksa, 2010, št. 31-32;

Dolenc, M., O vlogi informativnega dokaza v pravnem postopku, Podjetje in delo, 2011, št. 6-7;

Zupanič, S., Učinkovitost adhezijskega postopka, magistrska naloga, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, Maribor, 2013.

SODNA PRAKSA

Odločba Višjega sodišča RS: VSL sklep I Cp 1397/2016 z dne 19. 10. 2016 (vzročna zveza, proizvajalec izdelka z napako, posredni oškodovanec);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sodba II Cp 1596/2017 z dne 27. 9. 2017 (odgovornost predstavnika proizvajalca v RS);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sodba I Cpg 664/2017 z dne 20. 7. 2017 (uporaba OZ ali ZVPot, razlaga prava EU);

Odločba Višjega sodišča RS: VSC sodba Cp 183/2013 z dne 30. 8. 2013 (napaka – varnost izdelka, ki se upravičeno pričakuje);

Odločba Višjega sodišča RS: VSM sodba I Cp 240/2013 z dne 23. 4. 2013 (razmejevanje od uveljavljanja stvarnih napak);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sklep II Ips 600/1997 z dne 17. 12. 1998 (napake, ki je povzročila škodo, ni bilo v času, ko se je dal proizvod v promet);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 1001/2008 z dne 17. 5. 2012 (napake, uporaba načela de minimis non curat lex);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL sklep I Cp 1561/2013 z dne 21. 10. 2013 (prehod lastninske pravice ustvarja pravico do zahtevka);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sodba I Cp 2205/2017 z dne 20. 6. 2018 (ekskulpacija: vzroki zunaj prodajalčeve oziroma proizvajalčeve sfere);

VSL Sodba I Cpg 217/2019 z dne 21. 4. 2020 (konstrukcijska napaka);

VSC Sodba Cp 464/2018 z dne 8. 1. 2019 (pomivalni stroj, električni udar,

edicijska dolžnost);

VSC Sodba Cp 270/2020 z dne 15. 10. 2020 (varnost izdelka – upravičeno pričakovanje);

VSL Soba I Cp 204/2019 z dne 24. 4. 2019 (stvarna napaka na avtomobilu, klavzula videno – kupljeno);

VSM Sodba I Cpg 189/2020 z dne 22. 10. 2020 (sodelovanje distributerja v nabavni verigi, dobavitelj se šteje za proizvajalca);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sklep II Cp 3973/2009 z dne 2. 12. 2009; Odločba Višjega sodišča RS: VSL sodba II Cp 511/2016 z dne 9. 6. 2016; Odločba Višjega sodišča RS: VSL sodba III Cp 1030/2015 z dne 6. 5. 2015 (glede pravnega silogizma o pravici do zdravega življenjskega okolja);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL sodba II Cp 2615/2014 z dne 10. 12. 2014 (imisijske);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sklep I Up 15/2018 z dne 21. 3. 2018 (varstvo okolja, ZVO-1);

Odločba Višjega sodišča RS: VSM Sodba I Cp 1888/2010 z dne 7. 6. 2011 (prekomerni hrup);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 204/2012 z dne 10. 7. 2014 (imisijske);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 702/2008 z dne 17. 11. 2011 (imisijske);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sklep II Cp 51/2019 (začasna odredba, nedennarna terjatev, prepovedana imisija);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sklep I Cp 2307/2018 z dne 5. 12. 2018 (začasna odredba, hrup);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sodba I Cpg 334/2010 z dne 14. 7. 2010 (prekomeren hrup in umazanija, imisije);

VSK Sodba Cpg 144/2019 z dne 29. 8. 2019 (prepovedane imisije);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sklep II Ips 238/2015 z dne 15. 6. 2017 (okrnitev ugleda in dobrega imena praven osebe);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 133/2015 z dne 18. 2. 2016 (pravica do svobode izražanja, pravica do časti in dobrega imena, odškodnina pravni osebi);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba in sklep II Ips 304/2013 z dne 21. 1. 2016 (okrnitev ugleda ali dobrega imena pravne osebe, tisk, svoboda izražanja);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 274/2013 z dne 4. 6. 2015 (okrnitev ugleda ali dobrega imena pravne osebe, tisk, svoboda izražanja);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 62/2012 z dne 9. 10. 2014 (pravica do svobode izražanja, okrnitev ugleda ali dobrega imena pravne osebe);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sklep II Ips 354/2009 z dne 13. 5. 2010

(okrnitev ugleda ali dobrega imena pravne osebe);

VSL Sodba I Cpg 128/2019 z dne 30. 1. 2020 (spoštovanje pravne osebe v družbi oziroma njena veljava v očeh drugih);

VSL Sodba in sklep I Cp 1910/2019 z dne 6. 2. 2020 (zapolnitev pravnega standarda objektivne žaljivosti);

VSL Sodba II Cp 1121/2020 z dne 25. 9. 2020 (navedbe o stečaju);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL sklep in vmesna sodba in delna sodba V Cpg 1400/2016 z dne 9. 2. 2017 (ZASP);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL sodba II Cp 2296/2016 z dne 16. 9. 2016 (ZDIJZ, ZMed);

Odločba Višjega sodišča RS, VSL sodba II Cp 3448/2013 z dne 21. 5. 2014 (ZMed);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL sklep I Cpg 862/2013 z dne 9. 10. 2013 (ZEPT);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 1105/2008 z dne 25. 4. 2013 (protipravnost ravnanja, ZMed);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 326/2009 z dne 6. 12. 2012 (zavest o žaljivosti – neresničnosti izjave, Zmed);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba II Ips 89/2018 z dne 28. 6. 2018 (pravica do objave popravka, ZMed);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba II Ips 170/2017 z dne 10. 8. 2017

(pravica do objave popravka, ZMed);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba II Ips 265/2016 z dne 20. 4. 2017
(pravica do objave popravka, ZMed);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 58/2017 z dne 23. 3. 2017
(objava popravka, odklonitveni razlog, ZMed);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba II Ips 234/2018 z dne 10. 1. 2019
(pravica do objave popravka, ZMed);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 212/2014 z dne 16. 10. 2014
(pravica do popravka, ZMed);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 590/2005 z dne 12. 1. 2006 (objava
popravka, ni mogoča zamudna sodba, ZMed);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL sklep II Cp 2272/2013 z dne 6. 9. 2013 (objava
popravka, ni mogoča zamudna sodba, ZMed);

Odločba Višjega sodišča RS: VSK Sodba in sklep Cp 945/2010 z dne 18. 1. 2011
(oglas po ZMed, hibridni oglas);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba in sklep X Ips 244/2014 z dne
11. 2. 2016 (varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL sodba I Cp 3283/2014 z dne 18. 2. 2015 (osebni
podatki, ZVOP-1);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sklep I Up 296/2016 z dne 22. 2. 2017
(varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sklep I Up 258/2016 z dne 9. 11. 2016 (varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sklep X Ips 182/2013 z dne 5. 2. 2014 (varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba X Ips 429/2012 z dne 23. 10. 2013 (varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sklep I Up 297/2016 z dne 15. 3. 2017 (varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1);

Odločba Višjega sodišča RS: VSL Sklep II Cpg 393/2017 z dne 5. 7. 2017 (varstvo osebnih podatkov, ZVOP-1);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 164/2006 z dne 22. 1. 2009 (varstvo tajnosti pisem, objava delov zasebnih pisem v knjigi);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS sodba II Ips 307/2014 z dne 17. 9. 2015 (objava na medmrežju, spletni dnevnik, pravica do svobode izražanja);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sklep I Up 296/2016 z dne 22. 2. 2017 (razmerje med ZUS-1 in ZVOP-1);

Odločitev Ustavnega sodišča RS: Odločba Up – 1005/15 z dne 31. 5. 2018 (uporaba podobe in imena javne osebe);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 401/2007 z dne 18. 3. 2010 (kršitev osebnostnih pravic, stanovanjska raba gospodarskega objekta na meji med zemljišči);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 835/2009 z dne 9. 2. 2012 (objava fotografij v medijih);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba II Ips 46/2009 z dne 8. 11. 2012 (pravica do duševne integritete, pravica do pietete);

VSL Sodba II Cp 222/2020 z dne 22. 4. 2020 (pravica do časti in dobrega imena je tipična osebna pravica);

VSL Sodba I Cp 97/2020 z dne 3. 7. 2020 (poročanje o kazenskem postopku na spletu);

VSL Sodba I Cp 1878/2020 z dne 20. 1. 2021 (oblike sodnega varstva pri razžalitvi časti in dobrega imena);

VSL Sodba I Cp 2328/2018 z dne 4. 3. 2020 (kriva ovadba); VSL Sodba II Cp 222/2020 z dne 22. 4. 2020 (neresnična izjava);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 34935/2012-74 z dne 19. 5. 2016 (158. člen KZ-1, razžalitev, namen zaničevanja, javna oseba);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 9345/2012-73 z dne 1. 9. 2016 (158. in 160. člen KZ-1, razžalitev, žaljiva obdolžitev, dokaz resnice);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 45741/2012-82 z dne 15. 9. 2016 (158. in 160. člen KZ-1, razžalitev, žaljiva obdolžitev, objektivna žaljivost);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 1177/2010 z dne 16. 11. 2016 (158. člen KZ-1, razžalitev, precejšen dvom o resničnosti odločilnih dejstev);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 27119/2014 z dne 17. 11. 2016 (158. člen KZ-1, razžalitev, izločitev dokazov, IP naslov);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 29383/2012 z dne 22. 6. 2017 (158. in 160. člen KZ-1, razžalitev, žaljiva obdolžitev, negativna vrednostna ocena);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 31885/2014 z dne 23. 8. 2018 (158. in 159. člen KZ-1, razžalitev, obrekovanje, elektronska pošta, javno/zasebno);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba VSRS I Ips 15366/2011-44 z dne 22. 5. 2014 (158. in 160. člen KZ-1, razžalitev, žaljiva obdolžitev, politična dejavnost, svoboda izražanja);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 9999/2013-102 z dne 29. 10. 2015 (160. člen KZ-1, žaljiva obdolžitev, utemeljeni razlogi verjeti v resničnost zatrjevanega);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba I Ips 23160/2011-67 z dne 8. 5. 2014 (159. člena KZ-1, obrekovanje);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 37783/2012-106 z dne 12. 1. 2017 (159. člen KZ-1, obrekovanje, raznašanje neresničnega dejstva);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba I Kp 7102/2009-72 z dne 22. 5. 2012 (158. člen KZ-1, razžalitev, izključitev protipravnosti);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba I Ips 77195/2010-64 z dne 5. 9. 2013 (158. člen KZ-1, pravni standard žaljivosti);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba I Ips 5768/2009-80 z dne 7. 11. 2013 (158. člen KZ-1, razžalitev, udarci v obraz, ob hkratnem grobem porinjenju oškodovanca);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba I Ips 30388/2010-105 z dne 12. 12. 2013 (158. člen KZ-1, razžalitev, poem besede ali besedne zveze, iztrgano iz konteksta);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: Sodba VSRS I Ips 15366/2011-44 z dne 22. 5. 2014 (158. in 160. člen KZ-1, kaj ni razžalitev in kaj ni žaljiva obdolžitev);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba Ips 45741/2012-59 z dne 17. 9. 2015 (158. člen KZ-1, ekskulpacijski razlog po 158/3 KZ-1, izključitev protipravnosti);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 13079/2012-183 z dne 17. 9. 2015 (158. in 159. člen KZ-1, zloraba družbenih omrežij, blog);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 8096/2011-66 z dne 5. 11. 2015, (158. in 160. člen KZ-1, objava fotografije na Facebook profilu);

Odločba Vrhovnega sodišča RS: VSRS Sodba I Ips 33250/2011-75 z dne 18. 2. 2016 (158, 158/1 in 158/2 člen KZ-1, namen zaničevanja, predpogoj za kaznivo dejanje storjeno po tisku);

VSRS Sodba I Ips 40681/2015 z dne 5. 11. 2020 (160. člen KZ-1, vložitev kazenske ovadbe in žaljiva obdolžitev);

VSC Sodba II Kp 26946/2017 z dne 4. 2. 2020 (159. člen KZ-1, afirmativne,

brezpogojne trditve, ne le izražanje domnev, možnosti in sumov);

VSRS Sodba I Ips 39962/2011 z dne 4. 4. 2019 (158. člen KZ-1, osebna žalitev in diskreditacija – ad personam).